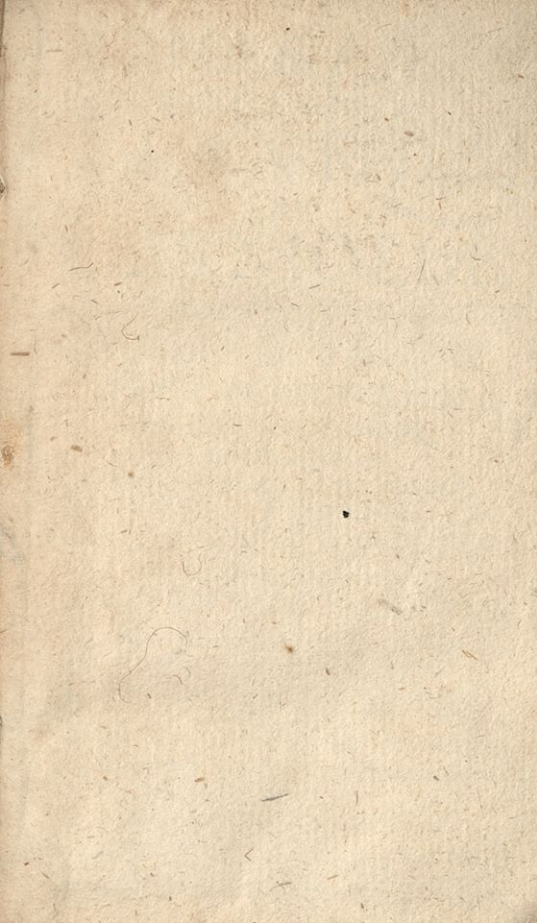

4050-I. E. f. 24.

TOPOGRAPHIA
DUCATUS
CARINTHIAE
ET
CARNIOLIAE.

HONORIBUS
PERILLUSTRUM,
REVERENDORUM,
RELIGIOSORUM,
PRÆNOBILIUM, &c.
DOMINORUM, DOMINORUM
AA. LL. & Philosophiæ
NEO-DOCTORUM

Cum in Alma, ac Celeberrima
UNIVERSITATE GRÆCENSI
Supremâ Laureâ insignirentur
PROMOTORE

R. P. ANTONIO ERBER,
è Soc. Jesu, AA. LL. & Philosoph.
Doctore, ejusdemque Professore
Emerito,

A Philosophis Condiscipulis dicata

Anno M. DCC. XXVIII. Mense Augusto, Die

LENNÆ AUSTRIÆ, Typis Mariae Theresiæ Voigtis.

10 = 87412224

1N = 030006812

PERILLUSTRES,
REVERENDI,
RELIGIOSI,
PRÆNOBILES, &c.
DOMINI, DOMINI
NEO-DOCTORES.

Habetis demum, quæ me-
ritis Vestris pridem debebatur,
supremam in Philosophia Lau-
ream. Erit hæc insignis doctrinæ Ve-
stræ perenne monumentum; nec dubita-
te, magnæ illam felicitatis futuram Vo-
bis sementem, ex qua olim dulces labo-
rum fructus plenis manibus referatis. At-
que de hac dum hodie Vobis ex animo
gratulamur, unâ præsens opusculum
laureatis Honoribus Vestris consecramus.
Complectitur id Ducatum Carin-
thiæ, & Carniolæ Topogra-
phiam, Authoris ejusdem, cujus anno

superiore dicata primæ Laureæ Styria fuerat. Neq; injucundum Vobis fore munus speramus; novimus quippe animum Vestrum, qui non unius patriæ limitibus se coarctari patitur, sed quo & aliæ regiones situ, qua indole, & naturâ gaudeant, edoceri ardet; olim fortè ad divisos etiam orbe Britannos trajecturus. At fors in adyta omnia, arcanâsque Provinciârum illarum opes iam penetrâstis? id tamen sat, supérq; sit, quòd eo anno Carinthia & Carnolia Nominibus Vestris inscribantur, quo ipse Augustissimus Cæsar CAROLUS VI. LEOPOLDI I. Magni Progenitoris Sui gloriosa vestigia in lustrandis iisdem Provinciis relegis. Valete.

Honoribus Vestris

Additissimi

Philosophi Condiscipuli.

TOPOGRAPHIA DUCATUS CARINTHIÆ.

Carinthiæ ingredimur Provinciam, sylvarum, aut montium horrore nihil quidem Styriæ cedentem, sed plurimis tamen discissam vallibus tritici, aliarumque frugum feracissimis. Altissima montium juga quatuor censentur à S. Udalrici, S. Helenæ, S. Viti, & S. Laurentii nominibus sacrata, quæ etiam adæquat, si non superat proceritate sua, & trans fossâ per medium viâ celeberrimus Mons Loibl, qui meridiem versùs Carinthiam à Carnioliâ disternat: neque inferior est alpium catena secus reliquam Meridionalem plagam protensa, & Italiam ab hac regione distinguens. Demum haud minus attolluntur Tirolensium rupium vertex, qui occidentis Solis jubar Carinthis subducunt. Non ità verò à frigidis defenditur Aquilonibus, ubi cum Salisburgensi ditione, & Superiori Styria conjungitur,

A

gitur,

gitur, quamvis & hęc hujusmodi terrę tubera non desiderentur. Enumerata hæc Carinthiæ confinia claudit Inferior Styria, à qua Orientale illius latus stipatur. Pecorum quoque armentis, uti & pretiosioribus metallis abundare fertur hæc Provincia, sed hæc in terrę visceribus abdita parum profunt, cùm pauca ex iis hac tempestate effodiantur. Ferrum tamen, idque probatissimum pariunt Frisacenses montes, alięque Literæ fontibus propinqui, è quibus copiosè etiamnum erutum à multiplici in Oppido Verlach defudantium artificum genere in varias non tam magnas, quàm parvas ducitur formas, elegantissimè elaboratas. De ferri autem, quod in his antiqui Norici regionibus effoditur, duritię, ac bonitate constans semper fuit apud vetustissimos authores fama, Poëtarum etiã carminibus dilaudata; nam præter Horatium, quem alibi adduximus, præstò est illud Ovidii.

Durior & ferro, quod Noricus excoquit ignis.

Plumbum præterea hodięque gignit Carinthia in Villacensis territorii monte, quem idcirco Pleibergum dici ab Agricola (a) docemur. Uberior istic celebratur
 pisci.

(a) *De vet. & nov. met. l. 2.*

piscium captura, quos partim offerunt Dra-
vus, aliique amnes; partim lacus pluri-
mis in locis expansi.

Occupat Carinthia veteris Carniæ, No-
ricique à Tauriscis habitati partem; nam-
que Noricos, Carnosque populos olim in-
vicem conterminos luculentè indicat Pli-
nii textus jam à me alibi allegatus: *jux-
tâque Carnos, quondam Taurisci appellati,
nunc Norici.* De Norici mediterranei fini-
bus, qui ad alpium radices extensi ma-
gnum hujus Regionis tractum necessariò
complectebantur, in Styriæ descriptione
jam satis differuimus. Unde elucubran-
da solummodo est Carnorum Sedes, ut
sententia nostra solidis undique rationibus
fulciatur. Primò itaque infessam fuisse à
Carnis utramque alpium declivitatem,
non modò ad Meridiem scilicet, sed &
Boream descendentem, perspicuè docet
partim Strabo (b) dum ait: *Quæ trans Pa-
dum sunt, Veneti incolunt, & Istri, ad Po-
lam usque: supra Venetos sunt Carni;* partim
Plinius (c) ità scribens: *Savus ex alpibus
Carnicis placidior, &c.* siquidem palam
omnibus est, Venetos per planitiem Au-
strali alpium lateri subjèctam diffundi, &
Savum ex Borealibus earundem alpium
scopulis emanare. Alpium nomen ex al-

bedine deducit Festus Pompeius his ver-
bis : *Sabini alpum dixere, quod postea latinè
album; unde alpium nomen: ob nivium sci-
licet candorem, quibus illæ ferè perpetuè
teguntur. Major fervet de Carnorum ori-
gine controversia; quidam enim suppositio
Anni Beroso nimium fidei tribuentes
à Carno Noëmi post diluvium filio, Tui-
sconis fratre & gentem, & gentis nomen
exordiuntur. O effrène arrogandæ sibi
antiquitatis cacoëthes! Fuggerus(d) à car-
ris seu curribus, quibus olim Scythæ,
nunc Tartari domorum locò semper va-
gantes utuntur, carniæ vocabulum deri-
vat existimans Germanos à Scytharum
coloniis hinc expulsos, visis hujusmo-
di curribus, vernacula lingua Kärner
appellâsse, eamque vocem à superveni-
entibus Romanis fuisse in Carnos inflexam;
verùm longè priùs innotuerant Roma-
nis Carni, quàm ulla Scytharum in has
oras irruptio possit demonstrari. Tertiam
sibi fabricatur originem apud Schönleben
(e) Palladius Cranum Thuscorum Regem
primum Carnis parentem assignans; at
nec constat Cranum Thuscis imperasse,
nec ulla elucet ratio, cur à Crano ori-
entur populi, qui à vetustissimis scriptori-
bus*

(d) *Spec. bon. l. 3. c. 5.* (e) *Carn. Ant. Ap-
pa. c. 1. S. B.*

bus non Crani, sed Carni constanter appellatur. Demum ingeniosa saltem est, si non vera Schönleben conjectura, quam ipse exercitii causâ adductam mor refellit, à Carna nimirum Dea Carnos dici potuisse, quam Romani cardinibus præfecerant, juxta illud Ovidii (f) ad calendas Junii ita canentis :

Prima dies tibi Carna datur, Dea Cardinis hæc est;

Numine Clausa aperit, claudit aperta suo.

Siquidem alpes tanquam Italiæ claustra, & angusti per illas aditus veluti portæ habebantur: unde Nicephorus Calistus (g) de Eugenio Tyranno ita scripsit. *Maximum paravit exercitum, & Italiæ portas, quas Romani Julias alpes vocant, præoccupatas præsidio tenuit.* Sed sat superque pro quæstione de nomine dictum est.

Carnis ex Gallorum Colonia, qui in Aquileiensem agrum descendentes Urbem sibi moliri cœperant, emeruisse conjicit Schönleben, (h) anno ante Christi ortum 183. quo Galli inde recedere à Romanis jussi in propinqua montana commigrarunt, quôdam triumphalium fastorum fragmento innixus, in quo hic titulus ex-

A 3

tat :

(f) *Fast. 5.* (g) *Lib. 6. 39.* (h) *Annal. Carin. p. 2.*

tat: *De Galleis Karneis.* Verùm disertè
 utrumque populum distinguit Livius, (i)
 dum eorum Legatos Romam anno ejus-
 dem æræ 170. profectos recenset: eodem
 tempore, inquit, de C. Cassio, qui Consul prio-
 re anno fuerat, querela ad Senatum delata
 fuit: & Legati Regis Gallorum Cincibili ve-
 nerunt. Frater ejus verba in Senatu fecit,
 questus, alpinorum populorum agros sociorum
 suorum depopulatum C. Cassium esse; & inde
 multa millia hominum in servitutem abri-
 puisse. Sub id tempus Carnorum, Istrorum,
 & Japidum legati venerunt, duces sibi ab Con-
 sule Cassio primùm imperatos, qui in Mace-
 doniam ducenti exercitum iter monstrarent:
 pacatum ab se tanquam ad aliud bellum ge-
 rendum abiisse: inde ex medio regressum iti-
 nere, hostiliter peragrâsse fines suos; passim
 rapinâsque, & incendia facta, nec se ad id
 locorum scire, propter quam causam Consuli
 pro hostibus fuerint. Et Regulo Gallorum ab-
 senti, & hi populis responsum est: Senatum
 ea, quæ facta querantur, neque scivisse fu-
 tura, neque si sint facta, probare. Ubi ex
 Macedonia rediisset Cassius, tum cognita re Se-
 natum daturum operam, ut satisfiat. Cùm
 tamen alpini populi, inter quos erant Car-
 ni, tanquam focii Cincibilo Regi curæ fue-
 rint, suspicari omnino licet ex eadem Gal-
 lorum

lorum gente eos aliquando processisse, non autem pro comperto haberi potest, cum inter diversas quoque nationes societas, aut fœdus non rarè ineatur. Romani amicitiam cum Carnis usque ad annum ante Virginis partum 118. coluerunt, quo Q. Martius eo tempore Consul eosdem expugnasse à Cluverio creditur divinante *Carnos*, non *Sarnos* apud Florum legendam esse; quam opinionem ambiguum magis reddit Gronoviana editio, quæ nec *Carnos*, nec *Sarnos*, sed *Stonos* expressit. Favere tamen non inficior Cluverio, quod ipsemet adjicit, altero scilicet anno Tauriscos in Romanorum potestatem devenisse; hoc enim non obscure indicat, Carnos, utpotè Italiæ propiores, fuisse priùs ab iisdem subjugatos. Porro in occasum ruente Romanorum Cæsarum potentia, videntur Carni angustos alpium limites transgressi in propinquam Norici regionem dominium suum, noménque protendisse, ubi Carantani Primùm, dein Carinchi appellati præsentem Carinthiæ Provinciam complexi sunt. Neque audiendus hic est apud Ortelium Rithaymerus, qui ex vetustiori Carinthiæ vocabulo nuspiam reperiendo, quasi peiperam inverso, hodiernum Carinthiæ nomen defluere arbitratur. Ridicula autem prorsus est, & ab omnibus sanæ men-

tis aũthoribus exploſa Theophraſti Paracelſi opinio; Romanos ſcilicet tanto amore hunc Ducatum proſecutos eſſe, ut Charitas intima vocaretur, atque à binis his verbis poſteriori ævo in unum contractis uſitatam hæcenus Carinthiæ vocem exoriri.

Garnos Gothorum Regi Theodorico poſtmodum paruiſſe docet apud Velferum (k) Procopius, & ab Attila Aquileiam obſidente, tótque aliis exteris populis per has alpinas fauces in Italiæ viridaria turmatim irrudentibus, multa paſſos eſſe, facilius eſt mente concipere, quàm calamò adumbrare, coævis quippe deſtituimur monumentis, à quibus erudiamur; nec fidendum ubique Lazio, aut Megiſero, qui Ducum ſeriem, annorúmque ordinem ex infirmis fanè conjecturis adedò imperterritè texunt, ut ſuiſmet oculis ea omnia perluftraſſe penitus videantur. Inter illas autem gentes, quibus in ea rerum perturbatione Carinthia patuit, imperium ſuum ibi maxime firmavit Slavica, in quod unanimis authorum ſenſus propendet, quódque à frequentí ejusdem linguæ uſu etiam nũ indicatur: unde Slavi prioribus permixti, Slavi Winidi, & Carantani Fredegario apud Henſchenium (l) teſte dicebantur, ut

à re-

(k) *Rer. Boj. l. 3.* (l) *Diatr. de 3. Dagob. L. 1. n. 6.*

à reliquis, qui in Bohemiam, & Poloniam penetraverant, hac forsan ratione distinguerentur. Non licuit tamen Slavis parta sibi sede tranquillè perfrui, sæpe enim cum Hunnis invicem collidebantur, qui etiam servitutis jugum illis aliquando imposuisse à Bruñero (m) feruntur, donec anno 723. quidam nomine Samo natione Francus mercaturæ studioso ad prædictos Slavos veteribus Carnis immixtos (quos deinceps una voce Carinthos dicam) commearare solitus, ducem delendæ tyrannidi se præbuit, & egregiæ operæ pretium maximum tulit, ab institoris sorte ad Regis evectus dignitatem, quam per annos 36. gloriôsè dicitur administrâsse: sed eô sub annum 660. è vivis sublatô an filiorum aliquis solium conscenderit, an Regia potestas abrogata, & in plures Duces partita fuerit, à melioris notæ authoribus ambiguum relinquitur. Succedentium enim Principum, seu Ducum nomina ex Vita S. Virgilio Salisburgensis Episcopi, ac ex *Historia de conversione Bojorum, & Carantanorum* anno circiter 858. conscripta, vel etiam ex domesticis gentis annalibus à Lazio sæpe allegatis colligere quidem conatus est eruditissimus Bollandus; sed densas ubique offendit tenebras, quibus tum ordinis, tum

Chronologiæ ratio plurimum obfuscat. Quare eos duntaxat, qui propagandæ fidei Orthodoxæ operam navârunt, hîc breviter memorabo.

Evangelii semina jam ab ipso Apostolorum ævo, ex D. Hermagoræ Aquileiensis Episcopi, ejusque discipulorum industria per Noricum fuisse sparsa, jam aliàs meminimus, magnamque eorum partem in Carinthiam Aquileiæ solo ferè contiguam interim decidisse quis ambigat? certè uberes indè fructus sequentibus statim sæculis in ea adolevisse non modò ex S. Severini Vita, sed etiam ex D. Hieronymo conjicere fas est: *Horret animus*, inquit iste, *temporum nostrorum ruinas persequi. Viginti, & ed amplius anni sunt, quod inter Constantinopolim, & Alpes Julias (seu Carnicas, quæ Carinthiam, & Carnioliam à foro Julio dirimunt) quotidie Romanus sanguis effunditur, Scythiam, Thraciam, &c. Gothus, Sarmata, Quadus, Alanus, Hunni, Wandali, Marcomani vastant, trabunt, rapiunt. Quot Matrones, quot Virgines, & ingenua, nobiliâque corpora his bellis fuere ludibrio! Capti Episcopi, interfecti Presbyteri, & diversorum officia Clericorum; subversa Ecclesiæ, ad altaria Christi stabulati equi, Martyrum effossæ reliquie.* Sylvescentem hac ratione Ecclesiam excolere aggressus est anno 633. S.

Amandus Wormatiensis Præsul, qui acceptâ Carinthorum, eorûmq. Regis Samonis notitiâ, ultra Rhenum, Danubiûmq. profectus est, magnô æstûans desiderio aut gentem hanc ad Christum adducendi, aut Martyrii lauream consequendi; sed tenuem collegisse messem docet in ejus Sancti Vita Baudemundus ita apud Bollandum (n) de eo scribens: *Paucis verò ex iis in Christo regeratis, videns etiam sibi non satis accrescere fructum, & Martyrium, quod semper querebat, nondum se adepturum, ad proprias iterum reversus est oves.* Clarius postmodum Carinthis affulsit fidei lumen post Boruthi, seu Baruchi Ducis obitum, quem Samoni Regi statim substituunt Megiserus, (o) & qui hujus epitomen edidit Reichardus; quasi eos puderet intercedentium Principum syllabum ignorasse; id quippe à vero longè aberrare ostendit vetusta S. Virgiliti Vita, ex qua cum clarè inferatur Boruthum ad Pipini Francorum Regis anno 750. inaugurati ætatem accessisse, & Samo anno circiter 660., vel, ut ipse Megiserus asserit, 638. mortem oppetierit, ad 90., aut planè 112. annos Boruthi Regnum extendi ea ratione deberet, quod quàm absonum sit, nemo non asse-

A 6

qui.

(n) *Act. SS. ad diem. 6. Feb.* (o) *Chron. Car. l. 5. c. 25.*

quitur. Rem totam, uti in citata S. Virgilii Vita refertur, propriis illius verbis ob oculos ponam: *Non multo post tempore ceperunt Hunni eosdem Quarantanos hostili seditione graviter affligere, fuitque Dux tunc eorum Boruth nomine, qui Hunnorum exercitum contra eos videns, interim Bavaris nunciare fecit, rogans eos sibi in auxilium venire. At illi cum magna festinatione venientes expugnaverunt Hunnos, & obfirmaverunt Quarantanos, servitutiq; eos Regum subjecerunt, simul & confines eorum, duxeruntq; inde obsides secum in Bavariam, inter quos erat filius Boruth nomine Karastus, quem pater ejus more Christiano nutriri, & baptizari postulavit, quod ita factum est. Similiter de Chetimaro filio fratris sui fieri rogavit. Mortuo autem Boruth jussu Francorum, Bavari Karastum Christianum factum, petentibus eisdem Slavis, remiserunt, & illum Ducem fecerunt: sed postea ille tertio anno defunctus est. Iterum autem permissione Pipini Regis populis idem petentibus Chetimarus Christianus Ducatum suscepit. Hunc in Carinthiam proficiscentem comitatus est Majoranus Presbyter a S. Virgilio Salisburgi initiatus, quem paulo post subsequebatur Modestus Episcopus cum Watone, Reginberto, Gozario, Latino, aliisque Evangelii præconibus, qui munere suo gravè functi, brevi meliorem Provinciæ faciem,*

in.

incolisq̄ue mentem induerunt. *Mortuo autem Chetivaro (pergit Vitæ scriptor) & orta tertia seditione, aliquot annis nullus Presbyter ibi erat, usque dum Waltunc Dux eorum misit iterum ad Virgilium Episcopum, & intentè postulavit, ut ad confortandum in fide prædictam terram aliquos destinaret Presbyteros. Annuït S. Præsul, novosq̄ue submisit Presbyteros, Heimonom, Reginobaldum, Majoranum, Gozarium, Erchebertum, Augustinum & Guntarium, qui laboranti ibi Ecclesiæ suppetias venirent, ipseque deinde Virgilius per Karinthiam sensim transeundo ad fines Hunnorum ubi Trahus influit Danubium pertransiit. Waltunco subrogatur à pluribus Ingo, vel Inguo, cujus singularis in promovenda re Christiana enituit industria. Dilaudat hanc apud Bollandum Æneas Sylvius, à quo reliqui acceperunt: Fama est, inquit, año DCCXC. post Christi Salvatoris ortum imperante Carolo Magno, Ducem gentis Inguonem nomine, ingens convivium provincialibus præparasse, & agrestibus quidem ad conspectum suum intromissis, in vasis aureis, atque argenteis; Nobilibus verò, & Magnatibus procul ab oculis collocatis, fictilibus ministrari jussisse: interrogatum, cur ita faceret, respondisse, non tam mundos, qui Urbes, & alta palatia, quam qui agros, & humiles casas colerent. Rusticis, qui Christi Evangelium*

accepissent, baptismatis undâ purificatis, candidas, & nitidas esse animas, nobilibus ac potentibus, qui spurcitas idolorum sequerentur, sordidas, ac nigerrimas; se verò pro animarum qualitatibus instruxisse convivium; castigatos ea re nobiles catervatim sacri baptismatis undam quærentes, brevi tempore sub Virgilio, & Arnone Juvaviensibus Episcopis, universus Christi fidem accepisse. Demum Christianæ legi in Carinthia stabiliendæ supremam, eâmq; sedulam impendisse operam dicendus est B. Domitianus ejusdem Provinciæ Dux, quem octavo seculo jam ad finem vergente, vel nono jam ineunte Carinthis imperâsse Bollandus conjicit, cum in ejus Vita nullum temporis appareat vestigium præter tenue aliquod, quod suppetat epitaphium ejusdem sarcophago post plura ab obitu secula detecto incisum; id enim hoc clauditur elogiò: *Qui convertit istû populum ad Christianitatem ab infidelitate.*

Prætereo cæteros post Domitianum Duces, sive Archiduces, quos longo ordine deduxit Megiserus, eos à memorato Inguone auspiciatus, quem primum Carinthiæ Archiducem à Carolo Magno Francorum Rege anno 772. creatum contendit, hòc unò inauditæ eo tempore dignitatis adjectò testimoniò (*sicut antiquæ annotationes testantur.*) Atque ad recentiora cala-

mum

mum converto, utpote tutioribus funda-
 mentis illustrata, ad Marquardum scilicet
 ex Comitum de Muerztal, & Avelanz pro-
 sapia, in quem ob navatam contra Saxo-
 nes operam Cæsar Henricus IV. à Berch-
 toldo Zaringensi sibi infenso, anno 1073.
 Carinthiæ transfudit Principatum. Fuit is
 verus Lambertini in Styria Cœnobii fun-
 dator, non tantùm instaurator, uti Megi-
 fero placuit, cujus pios, ac splendidos co-
 natus profecutus est Henricus filius (non
 pater, uti perperam scripsit Buccelinus) &
 anno 1090. Leopoldi fratris in Ducatu suc-
 cessor. Emendandum hîc pariter est quin-
 quaginta saltem annorum sphalma, quod
 in descriptione Styriæ retuli, à Fuggero
 commissum, dum ab anno 1030. primi il-
 lius Provinciæ Marchionis, Ottocari nem-
 pe prædicti Marquardi ex fratre nepotis re-
 gimen orditur; cùm tamen ipsemet alio
 in loco (p) reliquis scriptoribus suffraga-
 tus non nisi anno 1073. Ottocari patrum
 Marquardum in Carinthiæ Ducem promo-
 veat, neque mendum in typum irrepsisse
 dici possit; siquidem Ottocari Marchionat-
 um Conrado II. ab anno 1026. ad annum
 1039. imperanti, continuato attribuit er-
 rore.

Henrico tertio post Marquardum Du-
 ce

ce anno 1127. finè liberis defuncto, Erbo Ratisbonenſis Comes Palatinus à Lothario Imperatore ad illius dignitatem evehitur, quâ ille duodecim annos potitus fatis ceſſit relicto Popono filio, non tamen hærede; hõc quippe ex Conradi II. Cæſaris ſententiâ neglecto, Engelbertus Comes in Spanheim, & Ortenburg anno 1140. vacuum adiit Ducatum, quem ſex è ſtirpe ſua tranſmiſit poſteris; nãmque horum ultimus Udalricus III. deſperata prole, Avunculo ſuo Ottocaro Bohemiæ Regi Carinthiam tranſcripſit, magna pecuniarum vi ab eo antea provocatus. Verùm cum hæc inſalutatis Imperii Ordinibus executioni darentur, Rudolphus I. Imperator, exuto eâ Provinciâ Ottocaro, in Auguſtanis anni 1282. Comitibus ex communi Principum conſenſu Meinhardum Tyrolis, & Goritiæ Comitem, cui Udalrici III. vidua nupſerat, Carinthiæ Ducem declaravit; huius filius Henricus cum anno 1335. extremum ſuũ clauſiſſet diem, Ludovicus Bavarus Imperator ſolum Tyrolenſem Comitatum Margarethæ Henrici unigenitæ (quam ob recurvi oris vitium Maultaſch vulgus vocabat) adjudicavit, Carinthiam autem Otton Auſtriæ Archiduci contulit, nequidquam obtinente, & Provinciam armis aliquamdiu vaſtante Maultaſchia. Hinc Carin-

rinthiæ Ducatus occidere nescia Austriæ sydera semper coluit, quorum benignis influxibus adhuc irroratur.

Perstrictis, quæ ad universum hujus Regionis statum pertinebant, priusquam de more singulas ejusdem Urbes obeamus, prætereunda non est rara inaugurandi Ducis consuetudo, ab Ænea Sylvio postea Pio II. Papa, ni fallor, primùm vulgata; licet jam piures scriptores suis eam operibus inferuerint, nè quid notatu dignum videar neglexisse. Quare aliorum insitens vestigiis, prout illam è fonte Bollandus, Megiserus, cæterique hauserunt, & ego meis lectoribus propinabo: *Imperium Carinthiæ Australes obtinent, & Archiducem appellant, cui ea Regio paret. Quoties novus Princeps Reipublicæ gubernationem init, solennitatem nusquam alibi auditam observant. Non longè ab Oppido S. Viti, in valle speciosa vetustæ Civitatis reliquæ visuntur, cujus nomen temporis abolevit antiquitas. Juxta in pratis latè patentibus marmoreus lapis erectus est: hunc Rusticus ascendit, cui per successionem stirpis id officium hereditario jure debetur. Ad dextram bos macer nigri coloris adstat, ad sinistram pari macie deformis equa: frequens circa eum populus, & omnis rustica turma. Tum Princeps ex adversa pratorum parte procedit, purpurati ejus Proceres ambiunt. Vexillum*

lum ante ipsum, & insignia Principatus: Comes Goritiæ, qui Palatii curâ gerit, inter duodecim minora vexilla præcurrit: reliqui magistratus sequuntur. Nemo in eo comitatu non dignus honore videtur, nisi Princeps præ se ipse Rustici speciem ferens: agrestis ei vestis, agrestis pileus, calceusq;, & baculus in manu gestatus pastorẽ ostendit. Quem postquam Rusticus ex lapide venientem conspicatus est, sermone Slavico (sunt enim ipsi Carinthi Slavi) Quis hic est, inclamat, cujus tam superbum incessum video? Respondent circumstantes; Principem terræ advenire. Tum ille; Justusne Judex est; salutem patriæ quaerens? liberæ conditionis, dignus honore? estne Christianæ cultor fidei & defensor? Respondent omnes: est, & erit. Rursus ille, quo me jure ab hac sede dimovebit? At Goritiæ Comes, LX. denariis, inquit, locus iste emitur. Jumenta hæc tua erunt, bovem, atque equam ostendens. Vestimenta quoque Principis, quæ paulò ante exiit, accipies. Eritq;, domus tua illa libera, & absque tributo. Quibus dictis Rusticus, levi alapâ Principi data bonum Judicem esse iubet; & surgens, jumentaq;, secum abducens loco cedit. Princeps ve d' conscenso lapide nudum gladium manu vibrans ad omnem se partem convertit, equum judicium populo promittens. Ferunt & aquam frigidam rultico allatam pileo bibere, tanquam vini usum damnet. Miræ hujus solemnitatis au-

thorem prodidit Sylvius, dum epuli narrationem, quod prælaudatus Dux Inguon Christianis Rusticis instruxerat, hoc epiphonemate conclusit: *Hinc honos investienti Principis rusticitati datus:* Diuque eam viguisse oportet; siquidem Ernestus Archidux Austriæ Friderici IV. Cæsaris parens anno 1414. hæc ceremonias ultimus admisisse à Fuggero perhibetur. Imò ad saxum illud tribunal Archiducem Carolum, & Ferdinandum filium postea Imperatorem, inauguratos quoque fuisse addit Bollandus, prætermisso tamen vili vestium cultu, atque alapa à rustico infligenda, quæ ejus temporis ratio fortasse non patiebatur. Superfunt hodièque lapideæ illius sellæ fragmenta, in quorum uno Domitiani nomen vetustissimis insculptum literis se legisse affirmat Lazius; idque, si à veritate non deviat, maximè fulcit Bollandi conjecturam, B. Domitianum Inguonis, aut filium, aut agnatum memorato Rusticorum convivio utpote Christianum interfuisse opinantis, quod ne probro esset, sanxerit vel Inguon, vel ipsemet, ut ejusmodi ritûs solennitate id ipsum apud posteros celebraretur. Nunc verò consuetum harum descriptionum cursum profecuturi ad Carinthiæ Metropolim accedamus.

CLAGENFURTUM.

CLagenfurtum venusta est, ac nobilis Urbs, cujus vernaculum nomen Clagenfurt ex vetustiori voce Glanfurt detortum videtur iuxta verisimillimam Megiferi, aliorumque opinionem, quasi ex Glan amne non procul inde fluente, & verbo furt, quod vadum, seu trajectum Germanis indicat, illud vocabulum coaluisset. In totius Carinthiæ Metropolim hæc Civitas evasit, postquam anno 1518. à Maximiliano I. Imperatore Provinciæ Statibus in illustrium facinorum præmium donata, cœpit novis ædificiis ampliari, & circa sæculi decimi sexti finem amplis, editisque mœniis, ac propugnaculis figuram quadratam exprimentibus communiri. Quatuor in his portæ versùs totidem mundi plagas incolis viam pandunt ad peramœnam planitiem circumquaq; extensam, quam partim ambiunt nemorosi colles, altiora post se juga suspicientes, partim dissecat piscosus lacus vulgò Werdtsee dictus plusquam uno ab Urbe lapide sejunctus, & per duo milliaria Germanica in longum effusus. Nomen lacui dedit quædam illius insula, in qua An. 1000. Præposituram, seu Collegiatam, ut vocant, Ecclesiam SS. Primi, & Fœliciani honori sacram extruxisse, ac pretiosis

tiosis eorundem lipsanis dotasse fertur Frisingensis Præful Abrahamus ex Comitibus Goritiæ, & Carinthiæ Palatinis oriundus; sed ea lapsu temporum splendore suo orbata ad solam Parœciæ dignitatem modò decrevit. Ornamentum varò lacui addit magnifica Arx, quam unà cum Lauretana B. V. Æde Comes Joannes Andreas Rosenbergius in prominenti illius scopulo anno 1652. excitavit. Subjacet Clagenfurtum latitudinis gradui 46. cum 43. minutis, longitudinis verò 38. cum 8. minutis, atque ab Inclyta Austriæ Metropoli communi 42. milliarium itinere in Austrum removetur.

Circa veterem hujus Urbis statum refert Bollandus (q) aliquorum sententiam, qui Adundrinam Civitatem, cujus in S. Virgilii Vita mentio extat, Clagenfurti statuunt, imò & Hydrundinum nomen eidem appingunt, quasi à præca voce *υδορ* vel ab hydra serpente, seu Dracone aquatico, quem Urbs pro insignibus gerit, derivatum; sed ingenium laudo, judicium non approbo, utpotè in nulla authoritate, aut solida ratione fundatum. Megiferus aliàs facilis in quibusvis antiquitatibus suæ Carinthiæ adstruendis, primam hujus Urbis originem in obscuro latere ingenuè fatetur,

(q) Act. SS. ad diem 5. Feb.

quam-

quamvis in quodam dubiæ fidei catalogo
 Duces Provinciæ Norici Mediterranei ex-
 hibente repererit, Clagenfurtum, quasi
 Claudenfurtum Romanorum fuisse Colo-
 niam ab Imperatore Flavio Claudio anno
 270. huc deductam, ideóque Forum Clau-
 dii primitus appellatam, cujus Plinium
 sub Claudiæ, & Ptolomæum sub Claudio-
 ni, vel Claudivii nomine meminisse non-
 nulli opinantur. Verùm speciosos hos na-
 tales non tam labefactat Claudii obitus,
 quem prætenso año 3. nonas Februarii Sir-
 mii accidisse notant eximii chronologi Ric-
 ciolius, & Brietius, quàm propinqua, nec
 nisi uno milliari ab hac Urbe distita subli-
 mium ædificiorum vestigia, & Civitatis
 alicujus Romanorum ævo ibi florentis in-
 dicia per Soliensem campum vulgò Saal-
 feldt, seu Zollfeldt disseminata; ægrè liqui-
 dem mihi persuadeo, Romanos Colonias
 suas, seu municipia tam modico interval-
 lo disjunxisse. Quare satius existimo omis-
 sâ Claudiâ, seu Claudiviö, quod Ptolomæ-
 us Danubio magis admóvet, aliam Urbem,
 quantum, fundatis in veterum historia
 conjecturis, assequi possumus, per Solien-
 sa rudera venari, quod antequam aggrediar,
 rejicienda est Megiseri (r) hallucinatio,
 qui Salam Urbem à Ptolomæo memora-
 tam

(r) Chron. Car. l. 3. c. 9.

tam ineptè istic collocat, cùm eam author Pannoniæ non Norico adscribat, & in Antonini Itinerario inter Sabariam, & Heclitanum occurrat, quæ procul à Soliensi agro Salam manifestè relegant; unde reliquorum placita modò expendamus.

In geminas incidi sententias, quæ solidioribus niti rationibus videntur: Prima, quæ Plinii (s) Solvense istic fuisse agnoscit, plures sortita est Patronos, nempe Lazium, Ortelium, Megiserum, Lambecium, Bollandum, aliòsque, quorum maximum fundamentum in eo sistit, quòd locus ille à Plinio Norico inferatur, & magnam præferat nominis affinitatem cum Solionũ campo, qui & intra veteres Norici limites continetur, & in Urbem eum aliquando excrevisse, sparsa illic ostentant monumenta. Cùmque neutro genere utatur author, Solvense potiùs municipium fuisse autumo, quàm Coloniam, uti nonnullis peperam placuit. Episcopus insuper Dominicum, Modelhamum, & Modestum, cujus S. Virgilii Vita, nulla certa sede assignata, mentionem facit, autoritate sua Solvensi præficit Ecclesiæ Megiserus. (t) Verùm cum bona tot illustrium scriptorum venia sciscitari mihi liceat, cur potiùs Plinio fidem adhibeant, eam Urbem inter Noricas re-

(s) *Lib. 3. c. 24.* (t) *Chron. Car. l. 1. c. 4:*

recensenti, quàm tribus aliis vetustis etiã authoribus eandem Pannoniæ adjudicantibus? siquidem ipsorum plerique censent, & idem prorsus nomen pene convincit, Solvense illud municipium unam cum Solva *Pannoniæ mansione* fuisse Civitatem, cujus non solum Antoninus in itinere Acincô Crumerum ducente, & Ptolomæus (u) in Inferiore Pannonia meminere; verùm etiam Antiqua utriusque Imperii Romani Notitia, ubi & hoc disertè adjicitur, stativa sua ibi posuisse *Equites Mauros sub dispositione Viri spectabilis Ducis Provinciæ Valeriæ Ripensis, & Cuneum Equitum Scutariorum*. Certè non unicus hic foret Plinii error, nam & Æmonam Norico inscribit, cùm Ptolomæus, & limitum ratio eam indè exclusam in Pannonia relinquunt. Sed neque prætensa nominis affinitas iis admodum suffragatur, præsens enim latina vox *Solienfis* deducta primò videtur ex germanicis Saalfeld, vel Zollfeldt, quæ tantam, quanta à nonnullis putatur, cum Solva consonantiam minimè demonstrant.

Amandata itaque ex Soliensi campo Solvenfi Civitate, cùm aliam inibi statueret ob manifesta indicia necesse sit, ad alteram me convertò sententiã eruditissimi Schönleben, Triburniam indubitatam Norici Urbem

bem istic collocantis; quam eandem esse
 cum Plinii, & Ptolomæi Teurnia non va-
 nè quis suspicaretur. Magnum huic opi-
 nioni pondus addit vel ipse Megiferus, (x)
 dum agrum illum Zollfeldt vitiatè etiam
 Liburniam à vulgo fuisse ætate sua nuncu-
 patum affirmat; quapropter non veretur
 Tiburniam quoque eidem adstruere, eam-
 que Solvensi Urbi mirabili artificio super-
 ædificare. Plura suppetent pro parte no-
 stra argumenta, dum veteres Tiburniæ
 memorias excutiemus. Primam offert
 Eugippius in S. Severini Noricorum Apo-
 stoli Vita apud Velferum excusa, (y) ubi
 hæc de eo leguntur: *Pro decimis autem dan-
 dis, quibus pauperes alerentur, Norici quoque
 Presbyteros missis exhortatur epistolis. Ex qua
 consuetudine, cum nonnullam ad eum ero-
 gandarum vestium copiam direxissent, inter-
 rogavit eos, qui venerant, si ex Civitate quo-
 que Tiburnia similis collatio mitteretur. Re-
 spondentibus etiam indè protinus adfuturos,
 vir Dei nequaquam eos venire signavit, sed
 dilatam eorum oblationem prædixit barbaris
 offerendam. Itaque non multò post Cives Ti-
 burnia, vario cum obsidentibus Gothis certami-
 ne dimicantes, viæ initi fæderis pactione inter
 cætera etiam largitionem jam in unum colla-
 tam, quam mittere favulo Dei distulerant, bo-*

B

stibus,

(x) Chron. Car. l. 3. c. 8. (y) C. 17.

stibus, ut prædixerat, obtulerunt. Episcopali etiam dignitate Tiburniam fulsisse, certiores nos reddit idem author ita scribens: (2) Paulinus quidam ad S. Severinum, famam ejus latius procurrente, pervenerat; hic in consortio beati viri diebus aliquot remoratus, cum redire vellet, audivit ab eo: Venerabilis Presbyter festina, quia scito, dilectionem tuam, populorum desiderium, ut credimus, oblectantem, dignitas Episcopatus ornabit: Mox remeante ad patriam, sermo in eo prædicentis impletus est. Nam cives Tiburnia, quæ est Metropolis Norici, coegerunt prædictum virum summi Sacerdotii suscipere principatum. Eandem Tiburniensi Urbi prærogativam liquidò confirmant Acta Synodi Gradensis anno 580. sub Helia Patriarcha Aquileiensi, qui ea tempestate Patriarchalem Sedem Gradum transulerat, celebratæ; huic enim subscriptum legit Ughellus in uno illius exemplari Leomanum Episcopum S. Ecclesiæ Teborricensis, & in altero ex Barberina Bibliotheca desumpto Leonianum Episcopum Tiborniensem. Decenniò post Pseudo-Synodus Marianensis ex Venetiarum, & secundæ Rhætiæ Episcopis conflata in libello, quem Mauritio Orientis Imperatori porrexerant, apud Baronium (a) reperiendo, conqueritur de Tiburniensi Ecclesiæ ab Aquileiensi

Me-

(2) C. 21. (a) In appe. to. 8. ad an. 590.

Metropolita, cui antea parebat, defectione, quia ibi *Galliarum Episcopi constituerant Sacerdotes*. Schönleben hinc Galliarum locum Germaniæ nomen substituit; at licet illo ævo Francorum Imperio Noricæ, vicinæque regiones minimè subiectæ fuerint, admitti tamen potest, Galliarum Antistites ex zelo apostolico ad illas profectos esse, vel alios Presbyteros submisisse, ut à gentilium superstitionibus easdem ad Christum revocarent; tot enim barbari, qui ab Odoacris Herulorum Regis tempore Noricum inundabant, idololatriam illuc rursus invexerant; unde pluribus videtur Tiburniensis Episcopatus jam sub annum 590. defecisse, nec ampliùs restauratum inde esse constat, nisi asserere velimus Modestum Episcopum, quem à S. Virgilio Salisburgensi Præsule Carantanis datum diximus, primariam suam Sedem Tiburniæ collocasse. Hinc si Tiburniensis Ecclesia Aquileiensi Patriarchæ obtemperabat, verosimilius elucet, eam in Norici plaga Italiæ propiori inquirendam esse, qualis erat Carinthiæ portio tunc Norico adhærens: facessant igitur, qui non Tiburniam, sed Tiberinam in Eugippio legentes eam Ratisponam esse interpretantur, à Norici finibus, quos secus Oenum fluvium Ptolomæus terminat, longo spatio avulsam: Nec me quidem la-

tet, scriptores quosdam, inter quos Paulus Diaconus, posterioribus sæculis Norico nomini adjecisse, quidquid Bojorum ditio complectebatur, eum scilicet in primis Rhætiae secundæ tractum, qui inter Oenum, & Lycum extenditur; sed Eugippii ætate eam consuetudinem nondum tenuisse, quin illum Norici appellationem propriè usurpasse, certum fit ex ipsa S. Severini Vita, in qua occidua Oeni ripa ad Rhætiam, non ad Noricum expressè refertur. Demum assertioni nostræ non parùm patrocinatur B. Virgo in Solio, cujus eo nomine grandis ibi assurgit Basilica; ejus quippe origo videtur in præcitata S. Virgillii Vita describi, ubi de Presbyteris ab eo in Carinthiam missis hæc enarrantur: *Qui venientes Karantanis dedicaverunt ibi Ecclesiam Virginis Gloriosæ in Liburnia* (Bollandus rectè corrigit in Tiburnia) *Civitate, & aliam in sua Adundrina Civitate.* Cui opinioni subscribit ipse Megiserus (b) ad annum 745., sed Liburniam, sive Tiburniam cum Solva absque fundamento confundens; additque alibi hanc eandem esse Ecclesiam, quam tanquam D. Petro sacram memorat Æneas Sylvius, dum allatas superius inaugurandi Ducis ceremonias ita prosequitur: *Deinde ad Ecclesiam Soliensem pergit,*

(b) Chron. Car. l. 5. c. 48.

git, quæ in propinquo tumulo sita est S. Petri vocabulum habens, & olim Pontificali fuisse dicitur: ubi peractis sacrificiis Princeps rustica indumenta deponit, paludamentumq; induit, convivatusque splendide cum proceribus, in prata revertitur, ibique pro tribunali sedens, jus petentibus dicit, & feuda confert. Non modò Episcopali Cathedra hoc Templum fuisse condecoratum censet Reichardus, sed & Præsulum syllabum contexit, qui S. Modesto primo illius Ecclesiæ, uti conjicitur, Moderatori successere, videlicet Majoranus, Modelhamus, Adalbinus, Madoldus, Warmanus, Theodoricus, Otho, Oswaldus, tandem An. 870. desisse credit Soliensem, seu Tiburniensem Episcopatum, remanentibus tantùm quibusdam Canonicis cum Præpositura, quæ hodièque perseverat. Collecto istic ab accolarum pietate thesauro inhians Maubitus Hungarorum Ductor anno 1482. debilem aliàs locum obsidione premit, sed Radhauptii Canonici reliquos omnes ad strenuam defensionem, quâ verbis, quâ exemplo stimulantis industriâ, vel potiùs invictissimæ Cœlorum Reginae tutelâ tamdiu repulsus est, donec percepto Weisbriachii Ducis, ejusque militum adventu aliò commigravit.

Antequam è Soliensi campo discedamus, prætereunda non est celebris illa ex ære sta-

tua An. 1502. ab arante rustico in eo inventa, & à Salisburgenſi Archi-Epiſcopo Matthæo Langio Salisburgum translata, cujus femori incifa inſcriptio ità à Megifero profertur. *A. PUBLICIUS D. L. ANTIOC. TI. BARBIUS Q. P. L.* aliam exhibebat in limbo parma ſimul effoſſa his notis expreſſam: *M. GALLICINUS VINDILLE L. L. BARBIUS L. L. PHILOTHERUS PR. CRAXSANTUS BARBI P. S* Antinoi, quem Imperator Hadrianus deperibat, ſimulacrum illud eſſe conjecit Vinandus Pighius apud Lambecium, ſed hic eum meritò refellit, cùm nullam præferat ſimilitudinem cum marmorea Antinoi ſtatua Romæ in Vaticanis hortis erecta; Romanam enim effigiem diceres adoleſcentis glabri, atque inermis, qualis fuit Antinous in primo juventutis flore Nili aquis extinctus; at Solienſis hæc ænea virum exprimit militarem, hirsutum, & parmâ, ſecurique bellica armatum; ipſe verò Lambecius, ut pene certum ſibi potius perſuadet, ſtatuum hanc à quinque illis Libertis, quorum nomina in adductis inſcriptionibus leguntur ære collato, & communi nomine poſitam eſſe in honorẽ *TIBERII BARBII TITIANI DECURIONIS COLONIÆ ÆMONÆ*, qui inſcriptus reperitur cuidam monumento Labaci, ut Gruterus refert, aſſervato. Innumera præterea

terea in hoc campo eruuntur numismata, aliâque antiquæ Urbis opulentiaë testimonia, sed jam istic longiùs commorati, Clagenfurtum, unde digressi fuimus, tandem revertamur.

Sex Civitatem hanc coronant Tempia hic breviter enumeranda: Parochiale D. Ægidii honoribus devotum grandævam monstrabat ætatem, sed ante decennium solo æquatum alteri locum cessit, quod juxta novæ architectonicæ regulas ab eo tempore assurrexit. Majorem ostentat molem alterum Sanctis Apostolorum Principibus Petro & Paulo sacrum, cui adjacet Societatis Jesu Collegium ab Archiduce Ferdinando, postea Cæsare ejus nominis secundo anno 1604. fundatum, ea præcipuè de causa, ut Lutherana hæresis, radicitus extirparetur, quam quadriennio priùs jam evellere cœperat Martinus Seccoviensis Antistes; hic enim quadringentis stipatus militibus anno 1600. Urbem subiit, atque Heterodoxorum libris publicè concrematis omne Augustanæ Confessionis exercitium interdixit. Postea verò copulata est Catholicæ pietati eruditio, in eximio quippe illius Collegii Gymnasio præter amœniores Musas, tum peripateticæ, & Mathematicæ scientiæ, tum Moralis Theologia, & sacri Canones traduntur. S. Spiritus.

tis Ecclesia penes Provinciam Domum, in qua scilicet Statuum Comitia convocantur, paulò ante annum 1636. quo Urbe universa conflagrante immunis evasit, ædificata, quatuor circiter abhinc lustris sacris D. Ursulæ Virginibus tradita est, quæ nobilem illic Parthenonem sibi concinârunt: ejus verò loco Carinthiæ Proceres aliam S. Angelo Custodi dicatam extra mœnia erexere: prædicto sacrarum D. Ursulæ Virginum templo eadem felicitas Ann. 1723. obtigit; quo tempore cùm tota pene Urbs in flammam abiisset, illud penitus immune, intactumque perstitit: verùm dilata solùm ea strages videtur; currente namque anno, dum reliqua civitas ex ruinis novam jam formam præferret, excussum è nubibus fulmen (ut quidam volunt) & templum, & religiosas ædes, aditâsque aliquot domos extremâ pene ruinâ involvit. His accedunt S. Sebastiani Templum ad Civicum Nosocomium spectans, & bina alia à Venerabili Minorum D. Francisci, & Capucinatorum Ordine possessa, quorum primum Paris Lodronius Salisburgensis Archi-Episcopus anno 1613. consecravit, alterum autem Provinciæ Status anno 1646. excitârunt. Circa annum 1716. Elisabethinæ in Suburbio Gentiforensi Monasterium ad sæminarum infirmarum subsidium erige-

re cæperunt, post quod sua templum fundamenta fortitum est. Nec modicum adferunt eidem Urbi ornamentum binæ marmoreæ statuæ, quarum altera Sanctissimam Triadem, altera Beatissimam Dei Genitricem sine labe conceptam repræsentat, elegantibus basibus insistentes. Fori denique centrum obtinet speciosus fons, ubi aquam marmoreus draco, cui marmoreus pariter Hercules adstat, è faucibus perpetuò eruat.

Quæ de hac Urbe ab An. 648. usque ad ejusdem sæculi 82. Megiserus enarrat Chacorum scilicet Hunnorum Regem sexaginta hominum millibus eam tunc cinxisse, & prolapsis casu muris irruentem, Pleurati Urbis Præfecti suspendio, furori suo licasse, gratis profectò afferit, cum nec ipse, nec mortalium ullus noverit, Clagenfurtum ea tempestate in rerum natura adhuc existisse. Digniora tamen fide sunt, quæ ad annum 1395. commemorat: Nicolaum nempe Liechtensteinium jussu Kreigii Provinciæ, ut vocant, Capitanei, cui Urbis Senatus morem gerere abnuerat, incensis Suburbis, direptis pomæriis, Civibusque, qui interdum excurrerant, notabili clade repulsis, Clagenfurtum arctè pressisse, donec intercedentibus apud Kreigium nonnullis è nobilitate, præsertim Nicolao Dietrick-

steinis, soluta fuit obsidio, & in criminis authores duntaxat animadversum. Sæ-
 vior anno 1473. Clagenfurtensibus mina-
 batur hostis; Turcæ siquidem sex millium
 numero trajecto Dravô circumfisos agros
 depopulati magnam ibidem stragem edi-
 derunt. Hactenus Clagenfurti, vicinixque
 aspectus non recreavit; nunc inde abse-
 damus, reliqua etiam Carinthiæ monu-
 menta secundum alphabeti seriem con-
 templaturi.

ARNOLDISTEINA.

ARnoldistaina vulgo Arnoldstein seu
 Arlstein 4. milliaribus Clagenfurto re-
 cedens, rupes est nobili Arce quondam co-
 ronata, quam S. Otho ex Comitibus ab
 Andech. & Dieffen Episcopus Bambergens-
 sis, & Pomeranorum Apostolus An 1124.
 anti Reichardo, vel Biennio post, uti Bucc-
 lino placet, in egregium S. Benedicti Cœ-
 nobium convertit, Ingramo primi Abbatis
 munere ibi fungi jussu, sub cujus nono suc-
 cessore Floriamundo anno circiter 1350.
 horrendus cujusdam propinqui montis la-
 psus multas Arces, pagosque tumulavit.
 Ab hoc vero vigesimus primus Abbas Non-
 nosus Ritter ex Bambergensi Monasterio in
 Priorem postulatus, dein anno 1654. ad
 Insulam evehctus ob præclara merita secun-
 di

di fundatoris encomio à Reichardo celebra-
tur. Pervetustæ maris & fœminæ icones
penes Templi fores muro insertæ Arnol-
dum Arcis conditorem, ejusque conjugem
referre multorum opinione creduntur.

DIETRICHSTEINA.

Dietrichsteinam Arcem memorabilem
reddunt tum antiquissima Dietrich-
steinæ prosapiæ origo Cardinalitiâ pu-
râ Francisco à Clemente VIII. collata, S. R. I.
Principis dignitate eidem, & posteris à Fer-
dinando II. impertita, obitis legationibus,
ac sumis apud Cæsaream Aulam muni-
bus splendidissimæ, tum bina obsidia ab ea
aliquando exaltata. Primò eam strinxit
anno 1334. Margaretha Maultaschia, quæ
non tam aperta armorum vi, quàm occul-
tis insidiis in Arcem sævire decreverat; ir-
reperant enim aliquot illius sicarii, ut
Henricum Dietrichsteinium, & Dietricum
Welzium loci propugnatores improvisò
adorirentur, sed detecti intentatam aliis
necem ipsi tulerunt: impar nihilominus
obsidentium ferociæ præsidium favente
noctis caligine Castrum deseruit à Maulta-
schianis copiis mox diripiendum. Surre-
xerat quidem indè magnificentius; sed
atrocior anno 1483. in illud ingruit tem-
pestas, quando Hungarorum Ductor Ma-

rapetrus protracta ultra sextum mensem
 obsidione Dietrichsteinam afflixit, quam
 Pancratius Dietrichstein, eluso sæpius ho-
 stium impetu, strenuè tuebatur. Verùm,
 quamvis Marapetrus in singulari certami-
 ne grave in brachio, & fronte vulnus à Pan-
 cratio etiam fauciato accepisset, & Provin-
 ciæ Proceres comœatu interim obsesso-
 rum vires instaurâssent, obstinatâ tamen
 Hungarorum constantiâ fracti Dietrich-
 steinenses Arcem Marapetro dederunt, ab
 eo funditus everfam.

FANUM S. ANDREÆ.

FANUM S. Andreæ Urbs est in peramœ-
 na Valle Lavantina ad cognominem
 fluvium sita, ubi antiquum Flavium, cujus
 Præfecturarum Romanarum codex, & Pli-
 nius mentionem faciunt, se reperisse jactat
 apud Marianum Lazius; Vallem enim in-
 dè Flavianam, postea Lavanam, tandem
 Lavandam dictam imaginatur, sed quis
 non miretur, vel potiùs derideat aded sub-
 tile Lavantinæ etymologiæ ex Flavio de-
 ducendæ artificium? Vallem hanc Comi-
 tatûs titulô quondam illustratam ex Megi-
 fero discimus, cujus dominium anno 992.
 Henricus Carinthiæ Dux Sigefrido ex Co-
 mitibus Sponhaimensibus S. Hartvici Sa-
 lisburgensis Antistitis fratri, cui Richardam
 filiam

filiam desponderat, dotis nomine concessit. Anno 1480. ad eam usque deprædandam penetraverant Turcæ, sed à Georgio Schaunbergico, qui convocatis ad se Rusticis, & multiplicatis tympanis tenuem suorum militum manipulum hastibus formidabilem reddiderat, noctu impetiti, maturatâ protinus fugâ ea etiam spolia, quæ aliunde advexerant, victoribus colligenda relinquere. In D. Andreæ Urbe Episcopalem erexit cathedram Eberhardus II. Archiepiscopus Salisburgensis anno, si Brunnerum (c) sequimur 1226. sed biennio tardius, si Steronem, & Reichardum sectamur. Primus in ea sedit Udalricus è Domesticis Eberhardi Sacellanis, 29. ad hanc usque diem nactus Successores. Ex his decimus Conradus Torer anno 1411. vitâ functus, aliquod sanctitatis suæ argumentum transmisit posteris, qui ejus corpus in chori supremitate parieti sine tumba inclusum anno 1642. ferè incorruptum reppererunt: & vigesimus sextus Albertus de Priamis anno 1640. ea dignitate insignitus piæ suæ munificentis monumentum Lauretanam nempe B. V. Ædem extra Urbem excitavit, in quam invitatae ex Marenbergensi Perthenone aliquot sacrae Virgines D. Dominici regulas professæ anno ejus sæculi

63. commigrârunt. Episcopatus honori alterum adjecit elapso nuper sæculo Imperator videlicet S. R. I. Principis prærogativam. Sexdecim annis ante Udalrici inaugurationem, Præpositorum catalogum, qui Collegiatæ, ut vocant, Ecclesiæ istic præsunt, à Friderico orditur Reichardus; at illorum vigesimus sextus Joannes Gambacius Insulæ usum primò adeptus est. In primaria ejusdem Urbis Basilica D. Andreæ dicata, inventa narrat præcitatus Arunnerus sacra Divorum Viti & Modesti lipsana, atque Salisburgum, Passaviensi, & Chymensi Præsule præter Salisburgensem Archi-Episcopum pompam comitantibus translata.

FANUM S. PAULI.

FAnum S. Pauli Oppidum est Lavanti-næ Vallis 6. milliaribus Clagenfurtô dissitum, & splendidissimô Ordin. S. Benedicti Monasteriô decoratum; quod A. 1091. Comes Engelbertus Templo addidit à Sigefrido, & Richarda parentibus suis pridem erecto, & gentium Apostoli honoribus devoto; in pium hoc opus conspirantibus Hadwige Engelberti conjuge, & Hartvico Magdeburgensi Archi-Episcopo ejusdem fratre. Nec à liberali patris animo degeneres conditoris filii Bernardus, & Henricus

Carinthiæ Duces novas opes, & fundos D. Paulo & sacrae Benedictinae Familiae consecrârunt. Hos tamen longè superaverat Engelbertus, cùm non amplam modò dotem, sed & seipsum Cœnobio obtulerit; abdicato quippe opulentæ ditionis dominio, se Deo per vota religiosa ibidem mancipavit. Primus hic ad clavum sedit Abbas titulo insignitus Wezilo à S. Guilielmo Hirsaugiensi cum numerofo Monachorum manipulo submissus, quos Urbanus II. Summus Pontifex approbata Engelberti fundatione ab Episcoporum jurisdictione exemit, solique Romanæ Ecclesiæ subesse voluit. Quartus dein Abbas Pilgrinus Anno 1193. mundo ereptus ab Apostolica Sede Infulæ usum, & à Friderico I. Cæsare illustria obtinuit privilegia, quibus adjecit uberem divitiarum fontem apertâ in Eisenibus montibus plumbi, argentique fodinâ. Fœlices hosce progressus interrupit aliquantum vorax flamma quæ sub annum 1390. Monasterium, & Templum absumpsit; sed illud Conradus II. Abbas, hoc Udalricus IV. itidem Abbas reparavit; graviores tamen intulit clades, & tantùm non extremum loco exitium Cileiæ Comes A. circiter 1440. Lavantinam Vallem cum magna Carinthiæ parte secundò depopulatus. Hujus vestigia relegere non multò

pōst Turcæ; sed meliori sorte usus Joannes II. Abbas An. 1455. regimini admotus è Cœnobii vallo fortiter repulit. Fatiscētes interim longa ætate ædificiū muros è fundamentis rursus eduxit Hieronymus Marchstallen Anno 1616. in Abbatem electus, cujus ab anno ejus sæculi 38. successor Paulus Meminger imposta claustro coronide binas insuper Ecclesias priori D. Pauli adstruxit. Coluntur isthic sacri cineres D. Achatii à Joanne III. Abbate ante A. 1488. Româ impetrati, & B. Theodorici, qui religiosis virtutibus, partim in hoc Asceterio, partim apud S. Joannis Baptistæ Sacellum propinquo colli insitens resplenduit, unde terræ valedicens ad sidera evolavit; quem fœlicem transitum æs campanum editō, uti fertur, divinitus sonō, latè evulgavit. Procerum verò hîc quiescentium nomina exhibent sequentes versus in subterraneæ cryptæ aditu exarati.

Hîc fundatores Comes inclytus Engelbertus,

Hadwigis conjux hîc Comitissa jacent.

Hîc Magdeburgensis sacer Archiepiscopus
Hardwig,

Atque Carinthiacum pars generosa Ducum.

Hîc Sponhaimensis Sigfridus, & alma Richarda

Lavantina Comes, & Comitissa cubant.
 Hi tibi fundârunt Dux optime, maxime
 Templum,
 Hanc & Sancte tibi Paule dedere do-
 mum.

FANUM S. VITI.

FANUM S. Viti vulgo S. Veit amœno
 gaudens solo 2. milliaribus Clagenfur-
 tō removetur. Vetus hîc Sianticum An-
 tonino in Itinerariis notum stetisse sibi fa-
 cilè persuadet Lazius, Sianzium, in S. Vi-
 tum miserabiliter detorquens, quin imo
 si priscum illud nomen à plebe vitiatum
 prætendit, in vernaculam vocem S. Veit
 inflectendum potiùs erat, quod utique illi
 difficiliùs accidisset. Sed verosimiliorem
 Civitatis originem nobis suggerit Megise-
 us(d) à Nicolao Claudiano primo editam,
 quam in hanc Sinopsim contraxi. Anno
 902. Eberhardus Carinthiæ Dux prælium
 cum Hunnis propediem conferturus, fu-
 sis ad Deum precibus cœleste subsidium,
 cùm in terris deesset, imploravit, quod ut
 certiùs obtineret, voto se obstrinxit, Tem-
 pli in eo, quo tunc degebat, loco post vi-
 ctoriam extruendi, dein in hostes progres-
 sus, palmámque iis fugatis gloriosè con-
 secutus promissa exsolvit, sacra *Æde* inter
 pi-

(d) Chron. Car. l. 8. c. 44.

pinos, & alnos, quibus tunc terra illa sylvescebat, S. Viti cultui dedicata. Hinc S. Veit in Erla locus is à vulgo dibi cœpit, & adstructis sensim domibus Civitatis speciem postea prætulit, hujus situ delectatus Carinthiæ Dux Meinhardus, illam in Aulæ suæ Sedem electam anno 1292. totius Ducatus Metropolim declaravit. Ejus splendorem non parùm imminuit incendium sub annum 1336. vel à cadente è nubibus fulmine, vel à famulis odio in Dominos flagrantibus, & eo ultionis genere utentibus excitatum. In hanc Urbem primò movit anno 1307. Conradus Salisburgensis Præsul, susceptâ ex Alberti Cæsaris jussu in Carinthiam expeditione, & Henrico Duce in Bohemia interim ad coronam aspirante, eam sibi fœliciter subjecit. Majorem adhuc eidem intulit labem anno 1359. Archidux Austriæ Rudolphus, quando in delicti pœnam, quod in Archiducis copiis è Solienti campo repellendis Cives commiserant, eam vi superatam, militum licentiæ obtulit devastandam. His itaque calamitatibus depressa S. Viti Civitas, & à Vulcano rursus anno 1409. pessimè accepta, Clagenfurtensi tandem Urbi Provinciæ cedit Principatum. Notatu hic dignus est superioris fori fons, è quo profulentem aquam excipit ingens crater ex uni-

unico albi marmoris frusto constans, & inter Tiburniæ rudera repertus. Extra Urbem florebat olim, Megifero teste, Sanctimonialium ex Ordine S. Claræ Cœnobium à Friderico Auffensteinio anno 1323. dotatum, sed elanguescente paulatim pristino disciplinæ vigore, in hospitalem pauperum senum domum conversum postea esse idem author subnectit.

FELDKIRCHIUM.

Feldkirchium Oppidum non præcul ab Offiacensi lacu distans ob celebrem inclaruit conflictum, qui inter Maultaschiam, & Auffensteinium pro Archiduce Ottone Carinthiam moderantem anno 1334. in ejus territorio exarsit: illi merebat Tyrolensis, & Bohemicus miles, sub hoc verò cum suis cohortibus militabant Comitis Ortenburgii, Dietrichsteinii, Liechtensteinii, Stubenbergii, Ungnadii, Colnizii, Liebenbergii, Glaneggii, aliisque complures, quibus Seccoviensis, & Labacensis Episcopi suas quoque copias adjunxerant; acriter utrinque dimicatum, donec cæsis duobus Carinthorum millibus, & Auffensteinio cum reliquo exercitu ægrè Feldkirchium evadente, Maultascha victoriam obtinuit, quâ nimiùm superbiens in Hafnerbergam Arcem, cæteraque loca deinde grassabatur. FRI-

FRISACUM.

FRisacum vulgò Freysach, vel Friesach famosa, Antiquaque Urbs, 6. milliariibus Clagenfurto distita ad Styriæ fines accedit. Unum illius latus rigat amnis Metniza, ex altero autem præaltus ascendit mons, in cujus rupibus multæ Arces, aut Arcium rudera spectantur; sex verò abhinc seculis feraces aurifodinæ excolebantur. Virunum à Ptolomæo, & Plinio Noricis adscriptum, quod Antonini Itinerarium III. passuum millibus Aquileiâ removet, Peutingeri autem Tabula 72. à Cileiensi Urbe sejungit, præbabili aliquando conjectura istic cognoscit Lazius; utcumque enim huic favent viarum ductus ab iis authoribus expressi, & familiare ejusdem argumentum à nominis similitudine emendicârunt: siquidem non omninò absurdè opinatur, consuetâ apud veteres Carantanos vocum clausulâ, quam hujusmodi suadent nomina, ut Goriach, Plettriach, Sebriah, Weisbriach, terminatum primò fuisse Virunum, unde factum Virunsah, quod tandem in Vrisach seu Frisach contractum videtur, cum F, & V. in hac Germaniæ parte facili negotio confundantur. Quæ saltem majorem præferunt veritatis speciem, quam Paracelsi
mens

mens Frisiæ populos, nullo veterum præeunte, ad hanc condendam Urbem violentè trahentis. Frisacenſi ditioni imperitabàt olim Zeltschachenſes Comites usque ad eorum ultimum Wilhelmum, cujus confors S. Hemma, marito, & binis filiis Wilhelmo, & Hartvico ab aurifossoribus perfidè interemptis orbata, Civitate hac, ejusque territorio Salisburgensem Archiepiscopum sub annum 1080, donavit, uti refert Megiserus, cui refragatur Lazius apud Merianum, eam donationem Henrico II. Imperatori attribuens; sed conciliari facile possunt, si dicatur Cæsar S. Hemmæ voluntatem confirmâsse. Decennio post, seu anno ejus seculi nonagesimo dirum crudelitatis portentum in hujus Urbis conspectu perpetratum Brunneri Annales funestavit. Thiemonem in legitimum Salisburgensis Ecclesiæ Præsulem electum, & ab Altmanno Passaviensi, Adalberone Herbipolitano, & Meginwardo Frisingensi ritè initiatum bello persequi cœperat Pseudo-Episcopus Bertholdus, qui eandem Salisburgensem Cathedram adhuc prædecessoris Gebhardi tempore temerariò invaserat flagitiò; quare Thiemo conscripto milite, quem Medingenses Comites, utpote ejus cognati, subsidiariis auxerant cohortibus, cum hoste infeliciter congressus

gressus fugam per Taurum montem in Carinthiam capeffivit, ubi à quodam Comite Udalrico Bertholdi fautore interceptus gravibus ab eo ærumnis premebatur; Frisacensis tamen Civitas egregiè munita in ejus fide mansit, eadèmq; constantiâ obsidionem, qua Thiemo carcerem tulit. Actus ea re in rabiem Udalricus Præsulem alligatum castrorum aggeri; quem obsessi missilibus verberabant, suorum ictibus objecit discerpendum quod facilè evenisset, nisi Cives, agnito obsidentium scelere, suas catapultas in aliam protinus partem librâssent. Memoratus hic Thiemo ipse omnino est, quem Udalrici vinculis solutum in Admontensis Cœnobii descriptione unâ cum Gisleberto secundo illius Abbate in Palæstinam profectum, & apud Corozaim Urbem anno 1110. Martyrii laureâ coronatum retuli, ita à Bucelino, nuperòque Græcensis gloriæ authore edoctus, & horum sedulitati nimium confidens; nunc verò dum Conradi Abbatis Urspergensis anno 1215. florentis chronicum evolvo, cui utpote non nisi uno seculo à Thiemone distanti plus tribuendum videtur, alio loco, & tempore obtentum ab hoc athleta gloriosum agonisma deprehendo; ad annum siquidem 1101. sacræ illius expeditionis

iter

iter à Welfone Bavaro ductæ per Natio-
 liam describens Abbas hæc interserit:
Porro exercitus universalis ab Imperatore ac-
ceptis, qui legiones apto itinere deducerent,
contra Nicomediam vertitur, indéque Roma-
niam declinans ad aquilonarem plagam con-
tra terram Chorizanam, quæ Turcorum est
patria, convertitur. Pergit deinde scriptor
 recensere ærumnas, & Barbarorum insul-
 tus, quibus in ea regione premebantur
 Christianorū copię, tandem Salisburgen-
 sem Archiepiscopum cum aliis captum
 subjungit. Ex Asia Frisacum regressi re-
 periemus interim Comitem amissa obti-
 nendæ Urbis spe inde exercitum abduxis-
 se. Non ita faustè Miloti Ottacaro Bohe-
 miæ Regi merentis, & Alberti Austriaci
 arma Frisacenses retudêre, utpote ab illo
 anno 1275. ab hoc verdò anno ejusdem se-
 culi 89. excisâ patriâ subjugati. Nec ali-
 ter fortuna iisdem favit anno 1481. quo
 Maubitijs sub Matthiæ Hungarorum Re-
 gis auspicijs infesta Carinthiæ inferens
 signa, in Frisacensi campo obviam habuit
 Vitum Welzium suis copijs Provinciam
 defensurum; at non priùs manus cum
 hoste conferuit, quàm Carinthorum non-
 nullos, qui fervente pugna cæsum in acie
 Ducem magnis clamoribus mentirentur,
 præmii sponzione corrupisset; qua voce
 terri-

terruti, fugatique Welziani milites victoriam, & Civitatem Hungaris permiserunt. Hi post mortem Kralobizii Præfecti, qui eos semper intra muros, ne ad prædas excurrerent, severè cohibuerat, spoliis ac rapinis ita accolarum animos irritârunt, ut anno 1496. non tantùm Frisacô, sed etiam ex reliquis, quæ in ea Provincia tenebant, Oppidis faceffere debuerint, à Carinthis, & Salisbugenfibis extrusi. Præter primarium Civitatis Templum, quod Præpositus cum suis Canonicis administrat, aliâque vel intra, vel extra muros dispersa, memorandum illud est, cui eximium Ordinis Prædicatorum Monasterium adnexuit S. Hyacinthus jam anno 1222, tribus scilicet lustis postquam S. Dominicus sacræ suæ familiæ jecerat fundamenta: hoc postea inter alios doctrina, & virtute præstantes viros, Angelicæ suæ sapientiæ splendore, quam ibi suis aliquando discipulis communicabat, D. Thomas Aquinas dicitur illustrâsse.

GENTIFORUM.

Gentiforum vulgò Völckenmarck Ducalis Urbecula est ad Dravum fluvium, ubi antiquam Viruni Urbem, quam nos cum Lazio conjectantes Frisaci posuimus, extitisse putat Cluverius (e) his verbis

(e) *Vind. & Nor. c. 5.* bis

bis suam mentem exponens: *Varunum tabula* rectius scribi *Virunum* ex consensu *Plinii, Antonini, Ptolomai* judico. Id interpretor nunc *Oppidum Fölkmark ad Dravum amnem, nam Ivenna tabula* (intellige *Peutingerianæ*) ex nomine, & itineris tractu sine controversia est *Jaunstein*, & ejusdem *Tabula Saloca* primus à *Viruno* locus in itinere versus *Aquileiam*, procul dubio nunc est *Selch Vicus Superioris Carniolie*. Cùmque hæc omnia conjecturis, non solidis rationibus nitantur, nullius sensum penitus rejicio, nec ulli mordicus adhæreo. Nobilitat hunc locum *Collegiata*, ut vocant. *Ecclesia* à *Præposito* nimirum, & *Canonicis* possessa, cui condendæ aream largitus est *Hartvicus S. Pauli in Lavantina Valle Abbas* anno 1248. è vivis sublatus. Uno verò hinc milliari *Udalricus Carinthiæ Dux*, vel ut alii sentiunt, *Achatius Bogenfis Comes* año 1164. *Eberndorffense Cœnobium*, quod primò candidus *Fræmonstratensium Ordo*, dein *Regulares S. Augustini Canonici* subiêrunt; demum *Collegio Clagenfurtensi* ab hujus fundatore in dotem assignatum illi etiamnum subest, & veterem ejus magnificentiam prodit vasta ædium moles, atque angustum *Templum alteri subterraneo incumbens*.

GRIFFUM.

GRiffum vulgò Griffen Oppidum non procul Gentiforo, sed Clagenfurtò 5. milliariibus in Orientem remotum exornat nobilissimum Præmonstratensis Ordinis Monasterium, quod año 1233. sub Deiparæ patrocínio Echenbertus Bambergensis Episcopus extruxit, cujus Episcopatus dominium plura in Carinthia Oppida, & Urbes agnoscunt. Id postea à Gregorio IX. Summo Pontifice confirmatum Udalricus, & Fridericus Comites Hainburgenses amplis proventibus ditârunt. Primus eidem præfuit Conradus ex Vescernensi in Franconia Cœnobio cum aliquot Religiosis accitus; hunc viginti quinque subsecuti sunt usque ad Joannem IV. anno 1490. electum, cui primo gerendæ Insulæ obtigit prærogativa.

GURCUM.

Gurcum vulgò Gurck venustum Oppidum 6. milliariibus Clagenfurtò distitum Gurca amnis præterfluit. Condecoravit illud primò S. Hemma Wilhelmi Frisacensis, & Zelschachensis Comitissæ vidua nobili ibidem in Deiparæ honorem erectâ Basilicâ hodièque superstite, cui parvis magnificentiæ Monasterium pro sacris

D. Benedicti Virginibus adjunxit, & cum
 iisdem à Balduino Salisburgensi Antistite
 anno 1060. vitâ functo sacrum velum Rei-
 chardo teste suscepit: sed iis aliò translatis
 substituti sunt Regulares S. Augustini Ca-
 nonici ex Congregatione Lateranenſi pro-
 ut fert vulgaris quorundam opinio, quam-
 vis Reichardus velit, S. Fundatricem bina
 circa idem Templum domicilia excitâſſe,
 atque in unum ſeptuaginta Sanctimonialia-
 les, in alterum verò viginti hujusmodi
 Lateranenses Religioſos induxiſſe. Hæc
 inquilinorum mutatio, vel adjectio ac-
 cidiffe dicitur anno 1072. S. Henrî adhuc
 inter vivos degente. Verùm vix fidem
 his omnibus adhiberet eruditiffimus Pape-
 brochius, (f) qui certioribus inſtructus
 monumentis in Vita S. Ubaldi Canonicos
 eo ſeculo nondum in proprium alicujus
 Ordinis cœtum coaluiſſe contendit, ubi
 poſtquam plura de iisdem diſſeruit, hæc
 tandem adducit: *Quidam etiam Regulam à
 S. Augustino pro Sanctimonialibus ſcriptam, &
 viris qualitercunque aptatam cœperunt proſi-
 teri: quæ regula authoris potiùs nomine,
 quàm ſufficientiâ ſuâ commendata, denique
 facta eſt communis omnibus canonicam vitam
 regulariter ducentibus, ex eo maximè tempore,
 quo diſciplina Eccleſiarum Canonicaliù denuo*

collabascens, institutione Congregationum Regularium cœpit ad perpetuitatem certius stabiliri. Et harum quidem Congregationum præcipua inter plures nunc est ea, quæ primum Frisionaria, vel Frigidionaria dicta à colle hujus nominis tribus ab Urbe Lucensi milliariibus, ubi originem sumpsit circa annum M.CCCC. & Lateranum introducta obtinuit titulum Lateranensis anno M.CCCC.XLVI. Canonicos saltem seculares juxta illius ævi morem in communi viventes, admodum verosimile est, ibi tunc fuisse collocatos, & usurpatam à Lateranensibus S. Augustini regulam deinde amplexos (quod & de reliquis Canonicorum Regularium Collegiis, quorû primordia allegatum ab eo auctore tempus prævertunt, statuere oportet) siquidem eo anno alterum Gurco decus, Episcopatum videlicet addidit Salisburgenfis Archiepiscopus Gebhardus, ac primum illius Ecclesiæ Præsulem inauguravit Guntherum, Albuino Brixinensi, & Ellenhardo Frisingensi solemnitatem complementibus. Ferunt S. Hemmam de condendi Templi situ deliberantem junctos plastro boves, quod B. DEI Genitricis statuâ oneraverat, in agrum emisisse, eosque immota sua in hoc loco statione ancipitem Sanctæ animum ad eum eligendum inclinasse. Illud certius, sacrum fundatricis corpus ibidem
 condi-

conditum magna coli veneratione, quam fundatâ ad illius aram missâ oppidò promovit Georgius de Teuffendorff año 1348. ad Collegii Præposituram evectus. Aliam præterea missam in crypta, seu subterranea potiùs Ecclesia 365. collumellis, uti fama fert, suffulta solemniter quotidie cantandam instituit Gottfridus Krafft de Metniz anno 1307. eadem dignitate donatus.

HOSPITALE.

Hospitale vulgò Spital Urbecula est à Comite Engelberto Ortenburgico ædificata, quam Dravus, ubi Lyseram amnem excipit, 8. nempe supra Clagenfurtum milliaribus præterfluit. In hac Templi decori, & spirituali popularium emolumento consulere volens Hermannus ex eadem Ortenburgicorum stirpe, quæ tunc ibi rerum potiebatur, annuos proventus pro certo Sacerdotum numero fundavit post annum 1183 quo, uti retulimus, Gurfensem Episcopatum adipisci non potuit, ad quem Cleri, populique favor illum evehebat. Ab Ortenburgicis ad alios subinde Proceres ditio hæc devoluta à longo jam tempore quievit in nobilissima Portiarum prosapia, cujus sumptuosum ibidem Palatium incolæ, exterique suspiciunt.

LANGSEENSE
COENOBIUM.

LAngseense S. Georgii Cœnobium in editiori, elegantique affurgit colle, cui subjectus lacus non paucam adstruit amœnitatem. Sacris D. Benedicti Virginibus circa annum millesimum erigere id exorti sunt B. Otwinus, ejusque conjux Wichburgis Goritiæ Comites, sed à Barbaris labefactatum munificam Udalrici, & postmodum Bernardi Carinthiæ Ducum pietatem ab anno 1184. in se convertit; hi enim amplioribus redditibus ortam ex ruinis inopiam sublevârunt. Celeberrimo huic Parthenoni ante alias ordine præfuerunt tres fundatoris filiæ, Hildegardis, Hilburgis, & Berthigundis, quibus cæteræ successerunt sanguinis nobilitate, ac profapiæ splendore plerumque fulgentes. Inter sacram hujus loci supellectilem B. Otwini baculus, cui septendecim incisæ notæ totidem transactæ in eremo vitæ annos indicant, aliæque ejusdem memoriæ religiose asservantur.

MILLESTADIUM.

Millestadium vulgò Milstadt egregiū est Oppidum 8. milliaribus Clagenfurtō in occasum abscedens, amplōque adhærens

hærens lacui, inter Dravum, & Lyseram
 fluvios extenso, quem Rosbacus amnis
 pertransit: ejus nominis etymon anony-
 mus author Vitæ B. Domitiani apud Bol-
 landum (g) excusæ, quem Lazius, Megi-
 ferus, aliique secuti videntur, his verbis
 describit: *Milstadt à mille statuis nomen acce-
 pit, quas ibidem populus errore delusus antiquè
 coluit, quas ille felix (Domitianus) exemplo
 Bonifacii Papæ destruxit, & eliminata omni
 spurcitia demonum Ecclesiam, quæ primitus
 mille dæmonibus fuit addicta, in honorem o-
 mnium Sanctorum postmodum consecrari fe-
 cit.* Verùm hæc non nisi arbitrariâ nitun-
 tur conjecturâ, quæ ne tenui quidem ve-
 teris historiæ lumine dilucidari potest;
 locus enim, quem Antoninus inter Bre-
 gitionem, & Arrabonam, atque alibi inter
 Aliscam, & Luffunium ad statuas vocat,
 longè hinc aberat, utpote Inferiori Pan-
 noniæ omninò attribuendus. Neque alio
 instructus monumento texendæ Beati Vi-
 tæ se accinxit anonymus, quàm epitapho
 repertæ tumbæ inciso, quod ità sonat:
 IN NOMINE PATRIS, ET FILII, ET
 SPIRITUS SANCTI. HIC REQUIESCIT
 B. DOMITIANUS DUX, PRIMUS FUN-
 DATOR HUIUS ECCLESIAE, QUI CON-
 VERTIT ISTUM POPULUM AD CHRI-

STIANITATEM AB INFIDELITATE. Quibus verbis Megiferus (h) post Domitiani nomen hæc alia inserit : *Dux Noricorum, & Carentanorum cum uxore Maria Meraniensi.* Fundatæ à Domitiano Ecclesiæ illustre Ordinis S. Benedicti Cœnobium adjecit Erbo, sive Arbo Hartwici Palatini in Bavaria Comitis filius, non verò ipsemet Beatus Dux, uti perperam sentit Megiferus contra Lazium, & anonymum, qui paulò ante finem, sacrum ejusdem Monasterii institutum se professum esse, non obscure manifestat. Piam hanc foundationem ante annum 1102. contigisse necesse est, cùm Abbas Urspergensis memorato anno conditoris obitum ità inscribat : *Erbo jam grandævus nobilis de Carinthia Princeps, & quondam Palatinus in Bajovaria Comes migravit in Domino.* Unde merito corrigitur à Bollando Lazius, qui prædictum Erbonem à Lothario II. Cæsare Carinthiæ Ducem anno 1125. creatum prætendit. Aliud quoque sphalma comisisse Lazius videtur, dum ita scribit : *Albertus secundus electus in Episcopum Tridentinum ex Parochia, & prima fundatione facta à S. Domitiano Duce, Millestadiensem Abbatiam exorsus est, ac locupletavit.* Siquidem hæc luculentè repugnant cum prima Cœnobia fun-

(h) Chron. Car. l. 6. c. 13.

fundatione Principi Erboni ab ipfomet La-
 zio adfcripta; quare afferendum potius ef-
 fet, Albertum eandem reparâffe, aut no-
 vis proventibus auxiffe. Neque hunc no-
 dum folvit, dum alibi ait : *Erbonem in Ec-
 clefia S. Domitiani apud Mileftadium mona-
 chos primùm instituiſſe : quibus Abbatem po-
 ſtea conceſſerit Albertus Tridentinus Epifcopus.*
 Cùm enim Albertus ſecundus Ortenbur-
 genſis à Pyrrho Pincio, qui Tridentinorum
 Præſulum Vitas elocubravir, apud Bollan-
 dum dicatur año 1363. eam Eccleſiam gu-
 bernâſſe, arduum creditu eſt Milleſtadien-
 ſes D. Benedicti Religioſos 260. annis Ab-
 bate caruiſſe; quin imò Vitæ author ipſa
 Erbonis fundatoris ætate, vel ſaltem non
 multò poſt Martinum quendam Abbatem
 diſertè commemorat. Incoluit deſcriptum
 hætenus Cœnobium ſacra Benedictino-
 rum Familia uſque ad annum 1468. quo
 iis per alia ejusdem Ordinis domicilia di-
 ſperſis, & aſſignatâ iifdem ex Milleſtadien-
 ſibus bonis ad vitam ſuſtentatione, Fride-
 ricus IV. Imperator in ſedem Generalis Ma-
 giſtri Ordinis S. Georgii, ad reprimendas
 quotidianas Turcarum incurſiones tunc
 à ſe erecti, eum locum convertit, aſſentien-
 te Paulo II. Summo Pontifice, & per da-
 tam eo anno Bullam Ordinem approbante,
 à pluribus ejus ſucceſſoribus deinceps con-

firmatum. Insignis hujus Ordinis symmetriam eruditionis gratiâ non pigeat lectorem addiscere ex Pauli II. diplomate, cujus sequentem paragraphum suo inseruit Leo X. & Daniel Papebrochius, (i) typis evulgavit: voluisse nempe Fridericum *quandam domum militarem in Monasterio Millstadt Salzbουργensis Diœcesis, loco ad hoc accommodo cum Ecclesia, clauſtro, dormitorio, aulis, cameris, & aliis necessariis officinis, de suis propriis facultatibus fundare, ac edificare pro usu, & habitatione perpetuis quorundam Fratrum ipsius militaris Ordinis, laicorum Militum, ac etiam Sacerdotum, sive Clericorum quorum unus per præfatum Fridericum Imperatorem hac prima vice ad hoc eligendus, & deputandus, Magister Generalis existat, & deinde eò sublatò de medio per Milites (de consensu tamen ipsius Friderici, aut antiquioris ejusdem Domûs Austriæ Ducis) successor eligatur. Presbyter verò prædictæ Domûs, quorum unus per alios eligendus sit Præpositus, prædicto Magistro Generali subesse censeantur. Ac prima Camera Magistro, secunda Præposito, tertia antiquiori Militi, quarta seniori Sacerdoti, & sic deinceps assignari debeant, ità, ut inter duos Milites unus Sacerdos, & inter duos Sacerdotes unus Miles sit. In choro verò Magister primum habeat locum, ac demum in illo Sacerdotes*

(i) Act. SS, ad diem 23. Aprilis.

tes Milites omnino precedant. Et tam Magister & Milites, quàm Præpositus ac Sacerdotes castitatis, & obedientie vota sponte emittant. Ad paupertatis verò votum emittendum nullatenus adstringantur invit. Hucusque diploma. Cæterùm non millestadiensi tantùm dominio potiebatur Equestris hic ordo, sed & splendidis Carinthiæ Castris Sternbergâ, & Landscronâ, aliisque extra eam Provinciam fundis, quibus illum Cæsarea fundatoris munificentia dotaverat. Successu temporis Joannes Sibenhirter Generalis Magister, accedente Alexandri VI. Summi Pontificis, & Maximiliani I. Imperatoris authoritate, liberam utriusque hominum sexûs Sodalitatem instituit nullis aliis obstrictam legibus, quàm ut illius Albo inscripti, vel unius anni periodo propriis sumptibus adversùs Turcas militarent vel eleemosynas in bellum Turcicū impendendas elargirentur. Equitum ac Sacerdotum Ordinem ipsum conflantiū insigne fuerat crux rubea, quam quovis sabbatho, & festis Deiparæ diebus supra vestem albam gestabant, sodalium verò crux aurea cum corona in circulo etiam aureo, quàm soleñi ritu dextero novi militis brachio appendebat Gurcensis Episcopus, qui uti & Millestadiensis Magister tanquam

Generales Vicarii præerant Sodalitati. In-
 tepuit tamen brevi, nec ultra seculum ex-
 currit pius hîc militantium fervor, eoque
 Ordine vel sensim evanescente, vel inter
 bella extincto, Millestadiensem ditionem
 sibi adscivere Austriæ Archiduces, ex qui-
 bus Ferdinandus dein Imperator, altero
 postquam Styriæ, Carinthiæque regimen
 susceperat, anno, id est 1598. annuente
 Summo Pontifice, Societati JESU eandem
 contulit, ut inde Collegium, Academiâ-
 que Græcensis, cujus in Styria meminimus,
 aleretur, ejusdem etiam Societatis Resi-
 dentiâ ibidem institutâ. Nunc ad B. Do-
 mitianum, ejusque sacrum cultum rever-
 tamur, qui superioribus præsertim seculis
 ita circumfritis populis cordi fuit, ut non
 solum è Carinthia, Carniolia & Styria, sed
 ab extremis etiam Istriæ finibus, Panno-
 niâque ad illius tumuli venerationem ad-
 volarent; nec inani operæ pretio, sæpe
 enim obtentis per miracula gratiis læti pa-
 triam repetebant. Pretiosum hujus Beati
 pignus, uti refert præcitatus anonymus,
 ex priori sepulchro elevatum, in alio di-
 gniori condiderat Abbas Martinus Dautus,
 ne cum aliorum cadaveribus, quos sibi san-
 guine junctos ibi humari jufferat Erbo, ali-
 quando confunderetur; quod paulò post
 annum 1102. evenisse sat perspicuè ex his
 cir-

circumstantiis arguitur. Illius porrò inventionem, cujus ætatem divinare haud præsumo, ità prosequitur Vitæ author: *Abbas quidam erat nomine Otto habens in congregatione sua centum, & quinquaginta homines spirituales. Hujus diebus dum fundamenta Monasterii majoris jacerent, post combustionem prioris, tunc ex in proviso reliquiæ B. Domitiani, & Maria uxoris ejus, & ossa cujusdam infantuli simul inventa sunt, & sigillum juxta habens imaginem Ducis in throno sedentis, gladium in manu tenentis: ad hæc superscripto: BEATUS DOMITIANUS DUX FUNDATOR HUIUS ECCLESIAE. Ex altera autem parte: HÆ SUNT RELIQUIÆ MARIAE UXORIS EJUS.* Hasce reliquias honoratiori loco donavit Otto, easque tertio ad alium transtulit anno 1441. Johannes Gurcensis Episcopus, cujus translationis cum nulla apud anonymum mentio occurrat, clero id argumento est, hunc ad prædictum tempus non pervenisse. Demum anno 1492. quintum illæ noctæ sunt tumulum ante altare scilicet decenter collocatæ, in quo nonis Februarii missa de B. Domitiano quondam celebrabatur, nunc autem de eo solùm habetur illa die panegyricus, qua etiam absolutis divinis distribuuntur in præsentem rotundi ex secali panes, stata prius precatone, invocatoque

B. Domitiani patrociniô benedicti. Diebus autem Nativitatis, Circumcisionis, & Epiphaniæ certa cerevisiæ mensura gratis in singulos subditos, teste Bollando, erogatur. Præter Virorum Monasterium aliud quoque Sanctimonialium Millestadii floruisse indicant miracula, quæ anonymus Beati Vitæ subjecit, cum bis earum memoria ibidem renovetur.

MOSBURGUM.

Mosburgum vulgò Mosburg valida Arx ab Austro Dravum fluvium, & ab Arcto Verdensen lacum respiciens, octavum jam seculum sua ætate transgreditur, si fidem Megifero habemus. Narrat quippe ad annum 840. Brynnonem Principem ex Moravia oriundum cum Hezilone filio Hezelburgensem Urbem, quæ eundem hunc situm occupabat, reparâsse; dein ad annum 854. Arcem, cui Mosburgum nomen, à Carolomanno Ludovici Germaniæ Regis filio, quem Reichardus inter Carinthiæ Duces D. Domitiano statim subrogat, unâ cum Templo erectam esse, probèque munitam asseverat; sed certius Mosburgensis Arx hodie gloriatur nobilissimâ Comitum de Kronegg prosapiâ, à qua dicitur possideri.

OSSIACUM.

Ossiacense Ordinis S. Benedicti Cœnobi-
um tum vetustate sua, tum præsentia
etiam splendore celeberrimum subjecto
lacui nomen indit, inter Werdensem ad
Ortum, & Millestadiensem ad Occasum
per magnum Spatium effuso. Conjugum
fundatorum nomen exponunt epitaphia
incisa: quod ad maritum pertinet, his ver-
sibus constat:

Qui jacet hoc tumulo Comes, hanc funda-
verat Ædem

Ozzius: ergo polum ô ocyùs Ozzi cape!
Uxoris autem elogium hoc alterum per-
stringit distichon.

Condidi Irenburgis claustrum hoc Comes,
ossa recondit

Nunc crypta hæc, condant ô animam
astra meam!

Foundationis ævum densis involvitur tene-
bris, è quibus saltem splendidum hoc ori-
tur encomium, non nisi antiquissimos esse
hujus Mönasterii natales, quos longa se-
culorum series adedè procul ab hominum
memoria removit, ut penitus ignorentur.
Certè non solùm annis, sed integris seculis
à quibusdam aberratur, tantùm enim
scriptorum sententiæ ab invicem separan-
tur. Maximè à nobis dissita origo, & S.
Patri-

Patriarchæ Benedicti ætatem pene attingens proditur à nonnullis versibus, qui in MSS. Ossiacensium documentis teste Schönleben ità leguntur.

A Christo effluxit bis ter centensimus añus,
 Ozzius Irnburgis, quo fuit atque Popo.
 Is pater, hæc genitrix, amborum filius iste,
 Illi Pagani heu ! iste fidelis, eheu !

Conversi tandem struxêre palatia Christo,
 Et Benedicte tuis, stante Popone Pio.

Paulò minùs remota tempora indicat annus 687. subscriptus literis à Reichardo, & Schönleben editis, quas ab Ozzio parente, & Popone filio Slavico idiomate vicissim datas ferunt, aut comminiscuntur; siquidem Poppo, ut ad eum annum narrat Reichardus, ex Tiffensi ditione, cui inter Villacum, & Feldkirchium protensæ dominabatur parens, Romam peregrè profectus Christiana imbibit dogmata, & sacro aspersus latice ad Ecclesiasticam vitæ normam animum applicuerat: quò intellectò Ozzius à filio expetiit, ut sibi quamprimùm aperiret, cur ab avita religione descivisset, & quodnam foret illud Numen, quod adorandum susceperat. Paruit illico Poppo, à quo Catholicæ fidei mysteria edocti parentes, Christo manus, & Ossiacensi postea Cœnobio initium dedêre. Hæc quidem secum optimè cohærent, at non modicam

dicam patiuntur difficultatem, si cum affignato tum in carminibus, tum in literis tempore componantur; quî enim fieri potuit, ut septimo seculo aded eminens Romanæ Ecclesiæ propugnaculum in iis terris excitaretur, quas sub añum 600. inundaverant Slavi, Carantani postea vocati, & Idolorum cultui per bina circiter secula ita addicti, ut in Bavariam anno 697. excurrentes S. Marinum Episcopum in Orthodoxæ fidei odium flammis confecerint, uti Velferus (k) annotavit. Consultius itaque videtur ad Inguonis, aut Domitiani Carinthiæ Ducum regimen hujus Monasterii exordium differre, sub quibus, ut superius diximus, revirere sensim cœpit Evangelii semen à Salisburgensibus excultum: quæ conjectura, si secundùm Bollandichronologiam in universali Provinciæ descriptione allegatam expendatur, penitus coincidit cum Megiseri opinione sub Caroli Magni Regno, aut Imperio Ozzi conversionem statuente, quàm ex foundationis literis in Cœnobio asservatis se hausisse testatur. Primus Abbas Ossiacensibus præfuisse Berinolphus dicitur à Reichardo, qui ab anno 687. eorum historiam orditur, dein excidisse asserit reliquorum nomina usq; ad añum 779. quo à Slavorum populationibus,

(k) *Rer. Boj. l. 4.*

bus, & incendiis excisum Offiacum per integrum seculum putat in suis cineribus jacuisse; sed quis credet Slavos propriam regionem tunc primò vastâsse, quam jam à longo tempore possidebant? hoc tamen ille minimè curans, ut seculum ad unguem impleat, anno 879. Offiacensibus Mōnasterium restituit sacris S. Fœlicitatis, septem ejus filiorum, & S. Maximiliani Confessoris lipsanis à memorato Carolomanno ea occasione donatum. Cæterùm primus, ejus certa ætas innotuerit, Abbatis muneris admotus est Teucho, inter quem & nobilem matronam nomine Bertam aliquas circa quoddam prædium controversias intervenisse scribit Megiserus ab Aquileiensi Patriarcha año 1090. decisas. A Teuchone autè quinquaginta circiter numerantur, qui hujus Cœnobii gubernaculum rexerunt: ex his peculiari laude dignos censeo S. Bernerum anno 1307. & Christophorum Capponig anno 1656. ad eum honoris gradum promotos. Tres ille ex materia lucidissima globos diversis ægritudinum generibus divina virtute etiamnum medentes, quos sacris operanti Deipara obtulerat, pretiosam veluti hæreditatem suis in Christo filiis transmisit, sed tertius alio sæpè affectus, & toties cœlitus relatus tandem non sine adstantium admira-

ratione ex ara disparuit. Comparato alter Weterbergenfi dominio, quod unicomiliari à Monasterio divellitur, plerosque Religiosos eò transtulit, ut suorum valetudini consuleret, quos aliàs insalubre Ossiaci cœlum præmatura morte ad tumbam detrudebat. Illud adhuc memorabile istic circumfertur, videlicet Boleslaum II. Poloniæ Regem Ossiaci quiescere, quò ille appulerat, dum impiam S. Stanislai Cracoviensis Episcopi cædem expiaturus Romam peteret; cùmque occulta quadam vi ultra progredi vetaretur, se alium simulans ad vilia culinæ munia regias manus demiserat, donec morti proximus suum pristinum statum Abbati detexisset. Aliquatenus tamen adversatur huic Reichardi relationi communis Historicorum sensus, qui Longinum Polonorum gesta scribentem secuti, Boleslaum à Regno profugum, in insaniam primò versum, mox à canibus año 1080. devoratum tradidère.

OSTERWICIUM.

Osterwicium vulgò Osterwiz magnifica Arx tribus miliaribus Clagenfurtò in Boream remota, Schenkiorum Comitum quondam Sedes, ab Excellentissimo Domino Comite Kevenhüller Supremo Pryinciæ Moderatore hodie obtinetur.

Tegit illa præaltum collem, qui patentem circumquaque planitiem despectat: insigni quoque armamentario, aliisque vetustate sua pretiosis cimeliis celebratur, sed maximè commendanda, quod victoriarum cursum, quibus per reliquam Carinthiam superbiebat Maultaschia, sua fortitudine abruperit. Obsedit illa anno 1334. Osterwicum, in quod præcipua Carinthiæ Nobilitas ex aliis minùs tutis Arcibus fugata confluxerat, atque explicato circa rupem exercitu à Reinhardo Schenkio loci Domino sibi Castrum quantocyus dedi iussit potiùs, quàm postulavit; si secùs faceret, extrema quæque minabitur. Verùm minis, & imperiis per contemptum explosis, cum nulla assaultibus via pateret, productò in plures menses obsidiò statuit longâ inediâ obsessos subjugare; & sanè eò calamitatis Osterwicenses interim devenerant, ut mures, & feles in deliciis haberentur, nec magis potu, quàm cibo abundarent, cum vel aqua eos jam defecisset. His tamen malis minimè fractus propugnator Schenkus bovinam pellem duobus tritici modis, quibus tota definiebatur annona, farciri jubet, ac per muros in obsidentium castra devolvi, quo viso Maultaschia multum rei frumentariæ adhuc iis superesse arbitrata, quibus volupe erat eam

ita prodigere, abjecta victoriæ spe ingloria decessit, quamvis non pauci sint, qui ea, quæ in præsentî de Maultaschiana adferunt, tanquam commentum rejiciunt.

S T E I N A.

STeina Arx est ad Dravi fluminis trajectum in editiori loco sita, & nobilissimæ Rosenbergicorum Comitum Familiæ subiecta, quàm maximè illustrat D. Laurentii Templum à S. Agatha Hildegarde Pauli Hildegardi Palatini in Carinthia Comitis conjuge ibidem sepulta erectum, postquam marito adulterii falsò accusata, & ab eodem ex Prosniza Arce per prærupta saxa præceps data, divinitus tamen illæsa huc recessisset, Paulo interim in delicti sui expiationem ad Apostolorum limina, & sacra Palæstinæ loca peregrinante: hæc siquidem est tragicæ hujus històriæ substantia, in quam relationes omnes conspirant; cætera verò, quæ illi fama, aut traditio adjunxit, aliter à Reichardo, aliter ab aliis, uti apud Bollandum (1) videre est, enarrantur: nec mirum, cùm ea ex nullis eruantur antiquis monumentis utpote unà cum Templo ab igne obliteratis; sed tantùm per ora vulgi volitent cuncta fabulis de more involventis. Aliam quoq; Ecclési-

(1) Act. SS. ad diem 5. Febr.

clesiam S. Margarethæ V. & M. sacram ad
 radicem collis extruxit, ac perpetuas fun-
 davit eleemosynas, quæ pane, vino, & la-
 rido plerùmque constant. Hæc etiamnum
 S. Agathæ Hildegardis festo benedicta in
 egenos, aliòsque poscentes distribuuntur,
 atque, uti cetera docuit experientia, reli-
 giosè sumpta plures expellunt morbos,
 præsertim phrenesim, epilepsiam, dolores
 viscerum, phantasmata, sagarùmque præ-
 stigias. Ferunt insuper prædictas eleemo-
 synas à Conrado II. Cæsare, qui ab anno
 1024. usque ad annum 1029. imperavit,
 & à Summo Pontifice Benedicto fortassis
 IX. qui ab año 1033. Ecclesiam rexit, per
 utriusq; diplomata fuisse approbatas. Tot
 itaque meritis decora hujus Sanctæ anima
 è terris abiens cœlesti se stitit sponso anno,
 uti Bollandus notat, 1024. vel decennio
 priùs, uti Reichardo visum est. In eodem
 S. Laurentii Templo, dum S. Cantiani Pa-
 rochus ad aram Deiparæ dicatam sacris o-
 peraretur, placuit Divinæ Clementiæ San-
 ctissimi Eucharistiæ Sacramenti veritatem
 circumstantium oculis subjicere; non e-
 nim Christi Corpus, & Sanguis sub panis,
 vinique speciebus latuit, sed propriam co-
 ram omnibus formam præseferabat; sive
 ille de transubstantiatione ambiguus hæ-
 sit, sive alia de causa perpetuum illius my-
 sterii

sterii miraculum, hōc insolitō miraculō
Deo libuit confirmare. Annum, diēmque,
quo hæc contigēre, exhibent hialca quæ-
dam carmina in membraneo illius Eccle-
siæ rituali exarata, & totam rei seriem
complectentia, quorum hoc est initium :

M, duo C, tribus X, sed & annis additis
XIII.

Qui manet, est & idem, natus de Vir-
gine pridem

Dat nova carne - - - supremo sancta
cruore,

Cœlica lumine, mentis acumine, unda
colore

Ad *LAPIDEM* gentes Agathæ festo ve-
nientes

Omnes præsentēs ibi talia signa viden-
tes, &c.

STRASBURGUM.

Strasburgum antiqua, amœnâque Urbs
à Gurca amne paulùm infra Gurcense
Oppidum alluitur, eique nominis clarita-
tem parit Gurcensium Episcoporum Sedes,
pro quibus in adjacente colle, diruto priori
Castro, quod jam ignis præstare cœperat,
amplum suffecit Palatium Joānes Jacobus
Comes à Lamberg ejusdem Ecclesiæ An-
tistes. Acri illud obsidione cinxerat anno
1183. Conradus Salisburgensis Archi-Epi-
sco-

scopus, ut Dietricum Colnizium in Romani defuncti successorem à se electum Gurensi Cathedræ imponeret, cui Hermannus Ortembergicus Cleri, & plebis suffragiis ad eandem dignitatem evectus, totis viribus obsistebat; sed secuta brevi pax, Hermannō nimirum cedente, instantem avertit procellam, atque optatam Strasburgenfibus reddidit serenitatem. Et ne hæc novo violaretur turbine Ferdinandus I. Imperator, & Salisburgenfis Præsul pactum iniêre, vi cujus ille, ejusque hæredes duos Episcopos, hic verò tertium, servata deinceps hac alternandi methodo præsentarent.

VICTORIA.

Victoria, seu Victoriacum vulgò Vitringer per celebris Cisterciensium Monasterii nomen est, quod anno 1117. ut à Megifero, non verò anno ejusdem seculi 42. ut à Reichardo traditur, Meinhardus sive Bernardus Malensteinius in Carinthia Comes cum uxore sua Kunigunde Invictissimæ Cœlorum Reginae conservavit in victoriæ, ut dicitur, anathema, quam in singulari certamine adversus Rimaldum quendam è Galliæ Proceribus Parisiis obtinuit; hunc enim ipsemet provocaverat, ut se ab attentati Regicidii scelere, cujus
ille

ille ab invidio æmulo falsò infimulabatur, detestando illius ævi more purgaret. Hinc Megiseri potiùs, quàm Reichardi chronologiæ subscripsi, cùm id factum ab utroque feratur sub Rege Ludvico VI. cognomine Crasso, quem in comperto est, ab anno 1106. quo Galliæ solium adiit, non nisi 30. annis illud occupâsse. Prope Clagenfurtensem Provinciæ Metropolim hujus Cœnobii moles prosperè assurrexit, cui fundator ad ædificium lapides ex diruta Natterbergensi Arce, & ad sustentationem redditus ex ejusdem fundis obtulit; inquilinos verò, primùmque Abbatem Eberhardum fundatoris nepos Henricus Metensis Episcopus, & Villariensis Abbas suppeditavit.

VILLACUM.

Villacum vulgò Villach pervetusta Urbs est, 4. milliaribus Clagenfurtò absens, & ad Dravum flavium sita, cui injectus pons illam Suburbio jungit. Tot abolitis veterum Civitatum nominibus hanc illustrare contendunt scriptores, ut ejus potiùs originem ea vocum confusione obfuscent: nàmque Julium Carnicum hìc agnoscit Bertius apud Schönleben, Plinii Tèurniam Cluverius, & Forum Vibii Pius II. Papa apud Albertum. Ab his omnibus

discrepat Lazius apud Merianum, & à Monte Vela, qui ab Antonino Beloa dicitur, vocabulum hoc Villach derivat, addita scilicet familiari Carantanis, uti de Frisaco diximus, terminatione. Sed irriti sunt conatus, & vana assequendæ veritatis spes, quando nullum veteris authoris indicium facem præfert. His itaque prætermiſſis ad alia properemus. Cœpit præſens Urbis nomen primò celebrari ſub annum 1006. quo S. Henricus Imperator fundato à ſe Bambergenti in Franconia Episcopatu, inter alios proventuum fundos Villacum etiam cum pluribus circumſitis Oppidis, & Pagis in dotem tranſcripſit. Ab eo tempore longum infortuniorum ſyllabum enumerat hæc Civitas, quibus crebrò ſuccubuit. Præiit omnibus, quæ factis commiſſa ſunt, horribilis terræ motus, qui anno 1348. concuſſâ ſæpiùs Carinthiâ, tandem Villacum ità proſtravit, ut ad priſtinum ſplendoris, ac magnificentiæ gradum non ampliùs conſcenderit; ſiquidem refert Reichardus ampliffimam ante illum lapſû fuiſſe Civitatem ad Gyllam uſque amnem extenſam, & utpote celeberrimum emporium maximè frequentatam. Contremuit quidem illud iterum anno 1690. ad finem vergente, ſed multò leviora tulit detrimenta. Altero calamitatis genere hanc Urbem

bem

bem afflixit ignis, qui eam sæpissimè cor-
 ripuit, anno præsertim 1523. exortò apud
 nuptiale epulum incendiò. Hactenus in-
 sons patiebatur Villacum, sed tertium ma-
 lorum genus, videlicet hostem propriâ
 culpâ sibi met adscivit; quando, ut Maul-
 thaschiæ gratiam aucuparetur, legitimo
 Provinciæ Principi Rudolpho Austriæ Ar-
 chiduci fores occluserat. Tunc enim à Fri-
 derico Colnizio Rudolphi Belliduce vali-
 dissimè obsessum, & assultu superatum edi-
 tas ab irruente milite strages, ablatâque
 spolia incassum deflevit. Lætior illi arrisit
 fortuna utpote pro meliori causa decertan-
 ti anno 1492. quo Turca in Canalis Val-
 lem progressus, ibique barbarè grassatus,
 in Villacenses muros impetum convertit,
 sed cum eos opinione sua solidiores, & parâ
 fortitudine propugnatos offendisset, in
 sparsa per viciniam Oppida conceptum in-
 dè furorem effudit: Interea Nobilitas Ke-
 venhüllero Duce congregato exercitu fu-
 renti obviat, in itoque certamine, non sine
 suorū sanguine, quorum 6. millia ceci-
 derunt, gloriosè tamem hostem profligat,
 qui decem millibus, aut vulnerum gravi-
 tate confectis, aut à Rusticorum vindictam
 querentium rabie dilaniatis, ità fractus pa-
 triam repetiit, ut nunquam ampliùs ad
 invadendam Carinthiam vires, animùm ve

resumpserit. Demum anno 1552. Carolus V. Imperator victoriis aliàs innutritus, & fugere nescius, à Mauritio Saxone Oeniponti pene oppressus Villacum tanquam ad asylum magnis itineribus concessit, simulque eam Civitatem diuturnâ suâ præsentia recreavit.

WOLLFBERGA.

Wolffsberga Lavantinæ Vallis Civitas cum Arce adjacenti Clivo Imposita à S. Henrico Imperatore Bambergensi Ecclesiæ unâ cum Villaco donata, Sedes est Præfecti, seu Vicedomini Bambergenses per Carinthiam ditiones moderantis : cruentum hæc anno 1233. spectavit prælium, quod in ejus Pomœriis efferbuit inter Bernardum Ducem, quem Provinciæ Proceres sequebantur, & Echenbertum Bambergensem Episcopum Franconibus, Istrianis, Carniolis, & Aquileiensibus stipatum, pro dominiorum limitibus dimicantes. Anceps diu nutavit victoria, & modò uni, modò alteri confligentium parti se offerebat; jamque cum suis fugabatur Dux, sed Episcopo ob aggesta in campo cadavera ægrè insequente frontem vertit, & redintegratâ pugnâ desperatam antea palmam reportavit. Captus à Dietrichsteinio Echenbertus brevi dimittitur, recepto eti-

am Tarvisensi Oppidò, quòd Bernardus illi ante conflictũ ademerat. Año autem 1361. non spectavit modò, sed experta quoq; est belli casus Wolffsberga, quando Vicedomino Clagenfurti Comitiorum causâ degente, Cives à quodam Othomaro seducti illatâ Cancellario nece, perduellioni præluserunt; námque eorum flagitium inaudiens Vicedominus collecto raptim milite ad Urbem advolat, crebrisque ictibus verberat; sed Civibus veniam demissè implorantibus ab ulteriori infestatione abstinit, nonnisi seditiosorum paucis primipilis capite plexis, & Othomarò in 4. partes dissectò. Enormiori scelere Urbem hanc temerârunt Judæi anno 1338. eo enim labente ternas minores hostias ritè consecratas, & à Sacerdote quodam redivo Juda sibi venditas cultris transfodiunt, nec emanante indè sanguine absterriti flãm̃is admovent, sed his à tanto crimine abhorrentibus, in propinqua Lavandæ fluenta ultimò abjiciunt. Paulò pòst pecudes illuc ad pascua emissæ humi repentè procumbunt, quasi latens sub pane Numen adoraturæ: quod dum prætereuntes obstupescunt, & oculos quaquaversum circumferunt, vident hostias in aëre supra littus pendere. Quare evocatus Henricus S. Pauli Abbas, Clero, Religiosis, totâ-

que Urbe ad hoc prodiginm simul accurrentibus, suppositâ reverenter patenâ binas ex iis sensim delapsas accepit, tertia interim disparente. Illæ ad Parochiale S. Marci Templum delatæ multis miraculis coruscârunt, donec panis species evanuerint. In hujus Urbis territorio ferrifodinas suo tempore excultas fuisse testatur Agricola (m) itâ scribens: *In Norico ferrum non minus, atque quondam durum, & copiosum effoditur, & perficitur maximè in Carnunto ad Volsbergum.* Ubi author Carnuntum pro Carinthia substituit, quod & ab aliis perperam factum licuit interdum observare.

Antequam è Carinthia discedam, ne illi injurius videar ob omisum Archiducatus titulum, placuit postremò exhibere, quæ ad eum comprobandum Megiserus congesit, ut lectoribus fas esset de rei veritate, prout libuerit, sententiam ferre. Atque in primis prætensam hujus dignitatis originem unde, & quo fundamento is author deducat, jam superiùs exposuimus; cætera verò testimonia ab eodem alibi (n) collecta usurpatum quidem aliquando Archiducatus titulum ostendunt, sed ex præsumpta Carolinæ concessionis opinione potiùs, quàm ex novæ authoritatis, aut
 juris

(m) *De ver. & nov. metal. l. 2.*

(n) *Chron. Carin. l. 6. c. 39.*

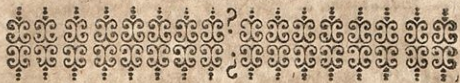
juris accessu id factum non obscure apparet. Inter Provinciæ igitur monumenta teste Megifero reperire est Archiducis Ernesti Ferrei, Friderici IV. Maximiliani I. & Caroli V. Imperatorum diplomata, in quibus Carinthia Archiducatus nomine insignitur; atque insuper Ferdinandus I. indulgisse Carinthis dicitur, ut eudendæ apud eos pecuniæ hæc præfigeretur inscriptio: *Ferdinandus Dei gratiâ, &c. Archidux Austriae & Carinthiae.* Demum à Carolo Archiduce, & Rudolpho II. Cæsare admiffam ejusmodi tituli prærogativam asseverat. Certissimum interim est, eam hac tempestate obsolevisse, cum in nullo Cæsareo diplomate peculiaris hic Archiducis titulus intuitu Carinthiæ usurpetur: quinimò autumat Lazius, illum jam pridem (si tamen antea viguit) ab Ottone I. Imperatore, cum Conradum ex Carinthia depulisset, oblitteratum omninò fuisse. Aliam in hujus vocis ortu sententiam profert apud præcitatum Megiferum Jacobus Spiegelius his verbis comprehensam: *Archiducis appellationem primùm Bruno frater Othonis Imperat. ejus nominis I. insolenter assumpsit teste Æmylio Veronensi, (o) id quod postea Carintborum Principes usurpârunt, quibus extinctis ad Austriacos simul cum ditione*

D 4

tran-

(o) *Hist. Franc. l. 3.*

transiit, quod & hodie obtinent. Verùm admodum fallitur hic scriptor, dum putat Archiducatus prærogativam ex Carinthia primò in Austriam transmigrâsse, nam quamvis probabilius videatur, continuum illius tituli usum in Maximiliano I. antequam Imperator salutaretur, invaluisse; priùs tamen Austriæ Principibus subinde datum plurimi testantur, & nominatim de Rudolpho IV. id scripsit Megiserus: quin imò antequam Augustissima Habsburgicorum prosapia Austriæ imperaret, eundem titulum à nonnullis referri, in illius Provinciæ descriptione satis explanavimus. Unde nemini mirum accidat, si Joannes ex Habsburgica Domo, utpote Alberti I. Austriæ Archiducis, dein Cæsaris ex fratre nepos, quamvis Sveviæ, non Austriæ Dominus, à me tamen Archidux ibidem nuncupetur; si enim solenne hæcenus fuit diversis hujus celeberrimæ stirpis furculis, etiam si Styriæ, Tyroli, Belgiò, aut Hispaniæ, non autem Austriæ dominatibus, Archiduces inscribi, cur eum titulum mihi non licebit prædicto Joanni attribuere? præsertim tesseræ gratiâ, qua Habsburgici Principes ab aliis familiis distinguerentur, prout paulò ante ibi sponderam: quare necesse omnino fuit etiam in Joanne datam fidem servare.

TOPOGRAPHIA DUCATUS CARNIOLIÆ.

Carnioliæ vulgò Crain usque ad proxima nobis tempora apud Geographos omnes Carnioliæ semper audit; quasi parvam Carniam dicerent, ut hæc à majori, cujus in Carinthiæ Topographia ex parte meminimus, & de qua suus adhuc erit differendi locus, eâ diminuentis vocabuli notâ distingueretur. Hæc nominis sui vetustate perustratas hæctenus regiones, Austriam scilicet, Styriam, & Carinthiam longè antecellit; ad decimum quippe sæculum, seu mille propè annos illa ascendit, cùm Paulus Aquileiensis Diaconus (p) qui floruit anno 774. jam Carniolam sub hoc nomine agnovisse in ejus Longobardica historia reperiatur. Qua orientem salutat solem, Slavoniæ, & Croatiæ fines attingit, & quâ occidentem respicit, Foro Julii conjungitur. A Septentrione verò Styria, & à

D 5

Meri-

Meridie Istria Carnioliam claudunt. Terra est plurimum montosa, & ubi ad Carnicas, Juliásve alpes, quæ Italiâ terminant, accedit, in saxosa asperatur juga, in quibus nonnisi nuda rupium dorsa lapidumque acervi viatorum oculis obijciuntur, fertiles tamen amœnæque valles montium arduitatem alicubi leniunt, densaque nemora petras inumbrant. Nec deest in reliquis provinciæ tractibus virens speciosaque planities, quæ circa Grainburgensem Urbem maximè dilatatur. Cæterum variarum frugum plerumque ferax est, fodinis insuper, rarisque naturæ miraculis nobilitata. In duas à Magino partes dividitur Carniolia, Inferiorem nempe, & Superiorem, seu in siccam, & irriguam. In quinque verò eandem dissecat Valvasorius Superiorem nimirum, Inferiorem, Mediam, Interiorem, & Istrianam. Incolæ Slavicâ utuntur linguâ, peculiari tamen dialecto ab aliis ejusdem originis discretâ, præ qua plurimi præsertim Nobiles germanicâ delectantur.

Hodiernus Carniolix situs, antequam hoc singulare sibi nomen adeptus in unam coalesceret Provinciam, diversarum penitus regionum, populorumque terminos Romanæ Reipublicæ ævo, ac primis Imperii sæculis complectebatur: Pañonia enim, Illy-

Illyricum, Noricum, & Italia in hoc terræ spatio simul concurrebant. Et imprimis ad Noricum mediterraneum, quod Taurisci aliquando infederant, ex iis, quæ in Austriæ, Styriæque descriptione attulimus, liquidò constat, modicum saltem eorum montium tractum spectasse, qui partim Carinthiæ, partim Styriæ adhærent; cum hucusque Australem Cætii montis extremitatem protenderimus. Reliquam autem oram, quæ ab editioribus jugis usque ad Savum fluvium descendit, unâ cum Labacensi territorio, quamvis secus Meridionale, non Orientale Cætii latus, uti aliàs Pannonia, extendatur, huic nihilominus regioni insertum fuisse ex Ptolomæo inferiùs demonstrabimus. Illyrici portionem eatenus includit Carnioliâ, quatenus Japidiâ Illyrico nonnulli annectunt, & abundè patet magnam Japidiæ partem in Carnioliâ solo à veteribus circumscribi: primum ex obscuro Strabonis textu colligit Schönleben, (q) pluribus refragantibus, quibus Strabone antiquior Dionysius Halicarnassæus patrocinator his verbis: *Japodes natio Celtica prope Illyricum*, ubi perspicuè Japides Illyrico excluduntur. Permixtam tamen ibi utramque gentem innuit alio in loco Strabo, (r) dum ait: *Japodes circa hæc*

D 6

habi-

(q) *Carn. Ant. appa. c. 1. S. 2.* (r) *Lib. 4.*

habitant loca, gens Illyricis, Celtisq; commixta. Alterum, quod probandum adhuc est, nempe Carnioliae partem fuisse à Japidibus olim habitatam, declarat Plinius, dum illos Carnis, & Istri tanquam conterminis ad-movet. Illud ità exprimit: (s) *Carnorum hæc regio, junctâq; regioni Japidum*: Hoc ve-rò alibi sic tradit: (t) *Nonnulli in Flanaticum sinum Japidiam promovere à tergo Istria.* Incolebant porrò Japides ipsas alpes non tantùm, quâ istæ in Borealem, seu Celta-rum plagam, sed etiam, quâ in Australem, seu Italicam se demittunt; quod à Strabo-ne rursus edocemur præcitatis paulò antè verbis hæc statim subdente: *Et penes istos est sublimitas. Japides igitur virorum flo-rentes robore antea, Et utroque ex montis la-tere domicilia habentes, &c.* Et alibi: (u) *Japodes in Albio monte siti sunt, qui alpium pos-tremus est excelsus admodum, hinc quidem ad Pannonios pertinentes, hinc autem ad Adria-ticum mare.* Quinimo Plinius absque ullo discrimine Japides Italiae adjudicat ita scri-bens: *Brutium, quò longissimè in Meridiem ab alpium penè lunatis jugis in maria excurrit Italia: Ab eo Græcia ora: mox Salentini, Et Hetrusci, Veneti, Carni Japides, Istri.* De-mum ex Italia Carnioliae id accrevit, quod trans alpium verticem, utpote Italiae ter-minum

(s) *Lib. 3. c. 18.* (t) *Lib. 3. c. 19.* (u) *Lib. 7.*

minum à potioribus veterum, & recentiorum suffragiis, imò à natura ipsa statutum, Carniolia hodie sibi vendicat, aut arrogat.

Dum hæc memorati hætenus Authores factis committerent, Romanis suberat Carniolia; de Pannonia quippe, & Norico id jam aliàs ostendimus, de Japidia autem, tum ex medio inter Pannoniam, & Italiam situ congruè infertur, tum sæpè allegatus Strabo id ipsum disertè recenset: *Japodes, inquit, ab Augusto tandem Cesare summo cum labore debellati sunt, cum latè latrocinii invalescerent.* Et alibi: *Japodes pugnares quidem, cæterum ab Augusto Cesare tandem expugnati ad unum.* A barbaris autem sensim deformato Romanæ gloriæ, majestatisque splendore, varii sibi succedentes populi, necdum exuta per Christi legem feritate, Carniolicam oram, uti & cæteras adfatas regiones, aut prætereuntes devastârunt, aut immorati subjecerunt. Hujusmodi fuere Vandali, priusquam in Gallias transmigrarent, Heruli, Gothi, & Longobardi, dum in Italiam proficiscerentur. Post quos secuti Slavi interdum etiam Vendi, aut Vindi appellati, constantem istic sedem fixerunt, suamque gentem, & idioma latè propagârunt, de quorum origine, nomine, & certissima à Vandalis di-

stinctione contra Kranzium, ejusq; sequaces, quibus annumerandus Schönleben, magnus aperietur disputandi campus, si de Slavonia aliquando agemus. Interim eorum in Carnioliam adventum post annum 548. differre necesse est, cum teste synchro-
 no authore Procopio (x) Slavini, seu Slavi primùm eo anno in Illyricum se effuderint, unde ad Noricum, & Carnos deinde penetrârunt; quod jam alibi à me assertum, nunc ipsiusmet Procopii verbis stabilio. *Per id tempus*, inquit ille sub Justiniano Imperatore ad añum 13. belli Gothici, qui cum 548. secundùm unanimum chronologorum sententiam coincidit, *Slavinorum exercitus flumine Istro trajecto Illyrios omnes ad usque Epidamnium malis ingentibus affecere, parùmque sinè ullo ætatis discrimine in servitutem, quos licuit, abigendo, & eorum bonis direptis deserviebant. Ad hæc præsidia illis in locis non pauca, & quidem prævalida occupârunt.* Denique quæ de Hunnorum jugo Slavis injecto, & Samonis virtute excusso in Carinthiæ descriptione allata sunt, ad Slavos quoque Carnioliâ potitos videntur extendenda, & communem Carantanis, ac Carniolis fuisse Regem aut Ducem vesosimile est, cum Fredegarius apud Henschenium alibi citatum Slavos illos Carantanos,

(x) *De bello Goth. lib. 3.*

tanos, & Winidos nuncupet, & Aimoinus, qui nono sæculo florebat, eos peculiariter pariter Winidorum nomine discernat, quorum Marchiam in Carniolix latere Croatis contermino geographi agnoscunt; sic quippe scribit author apud Schönleben: *Anno quadragesimo principatûs Clotbarii homo quidam nomine Samo natione Francus multos negotiatorum mercandi causâ in Slavorum patriam, qui etiam Winidi dicuntur, secum adjunxit. Slavi jam dudum Hunnis, qui & Avars dicuntur, subjecti, dominationis eorum jugum detractare tentabant. Ad quos Samo cum sociis adjumentô Winidis futurus forte profectus est, factâque congressione Winidi Hunnos superant. Slavi itaque licet his terris diu dominati, evincere tamen nequiverunt, ut Carniolix nomine oblitterato, suum illi inducerent; nam ante eorundem ingressum jam illud viguisse indè mihi persuadeo. quod vix ambigi possit, id à vicinis Carnis hucusque sese ampliantibus emanasse, hocque illi ægrè attentassent, imò nec obtinere apetiissent, dum Slavi inculta tunc gens, & à veri Dei cultu aliena regionem opprimebant. Neque diutius eam Carnorum migrationem protrahi finit Paulus Diaconus suprâ citatus octavi sæculi scriptor, dum veluti de Provincia jam diu à Slavis infesta, hæc de Carniolia*

expromit: *Ratchis* denique apud Forum Julii Dux, ut dixeramus, effectus ad Carniolam, non Carnioliam, uti Schönleben (y) impreflit, Slavorum patriam cum suis ingressus, magnam multitudinem Slavorum interficiens eorum omnia devastavit. Ubi cum Slavi subito irruissent, & ipso adhuc lanceam suam ab armigero non abstulisset, eum, qui primus ei occurrit, clavâ, quam manu gestabat, percutiens ejus vitam extinxit. Erat *Rachisius* Longobardorum Dux, qui in Italia præter Regnum Ducatus aliquot, & inter hos unum apud Forum Julii fundaverant. Fortius in Slavos non modò Albis fluvii, sed & Adriatici maris accolae movit Carolus Magnus Francorum Rex, postea Imperator, protenso sub annum 788. usque in Dalmatiam imperio, quod ut à finitimis hostibus tutaretur, limitaneos Præfectos per extimas provincias distribuit, ex quibus *Ericus* Foro Julienses, & Carniolos usque ad An. 799. moderatus, post multa prælia fœliciter confecta, & victorias gloriôsè partas apud *Tarsaticam* *Liburniæ* ab *Oppidanis* per insidias miserè trucidatur. Imperante post *Carolum Ludovico*, & *Cadolaco* *Erici* Præfecturam administrante, *Liudewitus* Slavorum in *Pannonia Savia* Dux An. 819 à Cæsaris, ejusque Præfecti obedi-

(y) *Annae Cat. ad an. 735.*

dientia deficiens Carnioliâ occupatâ ad Carantanos jam castra promoverat, sed Baldrichus Cadolaco intra eundem annum febrî extincto subrogatus, cum exigua militum manu illi obviam processit, aggressusque ad Dravum fluvium hostes pluribus cæsis è Carantanorum finibus fugavit. Parum tamen attritas hac clade Liudewiti vires experta est paulò post Dalmatia, quam is revocatis illuc copiis ferro & igne depopulabatur. Tunc Ludovicus Imperator terna armatorum agmina ex Saxonia, Franconia, Bavaria, atque Italia conscripta diuturnis itineribus in perduellem progredi jussit, cumque hæc in unum convenissent exercitum, totam pene Liudewiti regionem eodem, quo ille Dalmatiam, modo salutârunt, & munitioribus Oppidis, in quæ Dux se suosque receperat, minimè attentatis, in Germaniam reversi sunt. *Interea autem Carniolienses, qui Carcasavum fluvium habitant, & Foro Juliensibus pene contigui sunt, Baldricho se dediderunt. Idem & pars Carantanorum, quæ ad Liudewiti partes à nobis defecerant, facere curavit.* prout referunt annales rerum Francicarum sub Pipino, Carolo, & Ludovico gestarum ab anonymo, & ut videtur, coævo Ordinis S. Benedicti scriptore contexti, quæ ipsum Eginhardum esse Caroli Magni vitæ authorem

Lambecius, Schönleben, aliique eruditi firmiter existimant. Carniolia ergo Imperio reddita, diu Forojulienſibus Præfectis, ſeu Ducibus, diu etiam Carantanorum, dein Carinthiæ Ducibus ab illis pridem ſejunctis morem geſſit, donec in ſingularem erecta Marchionatum proprium quoque Principem impetraverit: quæ, quomodo, & quando evenerint, divinari potiùs poteſt, quàm enarrari, nec niſi obſcurè. conſeque hanc rem pertractant Valvaſorius, & Schönleben, ad quos, utpote annalium ſeriem fuſiùs deducentes, topographiam ego potiſſimùm intendens lectorem remitto. Aliquod tamen lumen præbet Ottonis II. Imperatoris diploma datum An. 974. quo ille Abrahamo Friſingenti Epifcopo Locopolitanam ditionem tranſcribit: ejus fragmentum ad rem noſtram plurimùm faciens ità ſe habet. *Per interventum matris noſtræ Adelheit, & fidelis noſtri videlicet Hainrici Ducis, quasdam partes noſtræ proprietatis ſitas in Ducatu præſati Ducis, & in Comitatu Poponiæ Comitis, quod Carniolia vocatur, & quod vulgò Creina Marcha appellatur. Eſt enim in ipſo Comitatu rivulus, qui vocabulo Slavorum Subniza vocatur, &c.* Ubi nullus dubito, quin Schönleben, (z) qui illius diplomatis partem typis vulgavit, Carniolia pro

(z) *Annal. Car. ad ann. 973.*

pro Carniola substituerit, uti eundem aliàs egisse deprehendimus. Munus hoc Frisingensi Ecclesiæ oblatum censet idem author fuisse totum ipsum Popponis Comitatum, quem propterea ultra Locopolitanum dominium non extendit: verùm bonâ illius veniâ, cùm Cæsar clarè ibi asserat, se elargiri terras in Popponis Comitatu sitas, procul dubio iis verbis innuit, se non totum Comitatum, sed peculiare tantùm aliquod ejus territorium complecti. Unde ego Popponis Comitatum, seu Creinam Marcham interpretor, eorum Comitum, seu Marchionum ditionem (nil enim aliud erat Marchio, quàm Marchiæ alicujus Comes, uti ex Germanica voce Marchgraff, ex qua Latina derivatur, luculentè colligitur) qui Crainburgi resedisse concordi scriptorum sententia feruntur, totique Carniolæ inde vulgò Crain dictæ dominabantur, licèt non ad eam, qua modò patet, amplitudinem dilatatæ. Sanè miror, eruditum eum authorem, qui hanc suam Provinciam totis viribus amplificare aliàs nititur, ad solum Locopolis districtum hinc eandem coarctasse. Ex his itaque certò inferre fas est, Ottonis II. ævo Carniolæ Provinciam pro singulari Marchia jam fuisse habitam, ab Ottone I. fortassis instituta, qui à Palladio dicitur quatuordecim hujusmodi Marchias

in Italia definivisse. Utrum autem Poppo potestate tantum usus sit Henrico Carinthiæ Duci subordinata, quamvis ex præmisso diplomatis textu id apparere autumet Schönleben, in dubio ibidem relinqui potius pronunciarem; quid enim prohibet, quò minus per *quasdam partes sitas in Ducatu præfati Ducis, & in Comitatu Popponis* intelligantur fundi partim in Carinthiæ Ducatu tunc ampliori, partim in prædicto Comitatu comprehensi? Megiserus, & cum eo Fuggerus, ac Bucelinus subtractam à Carinthiaci Ducis imperio Carnioliam, & Engelberto Crainburgensi Marchioni omnimodè subjectam putant sub annum 1165. cum id à Friderico I. Imperatore peractum scribant eo penitus tempore, quo ille Styriam Ducatus titulo decoravit. Deficiente porò Crainburgensium Marchionum prosapia, Provinciæ Status bellicosi Principis Friderici II. Austriæ, & Styriæ Ducis virtute, viciniâque allecti Carniolix dominium illi detulere, quam ultroneam donationem Cæsar Fridericus II. ratam habuit, eumque seu Comitatum, seu Marchionatum ad Ducatus prærogativam evexit, dato anno 1231. diplomate apud Fuggerum excuso, cujus hoc initium *Fridericus II. divinâ favente Clementiâ Romanorum Imperator semper Augustus, Hierusa-*
lem

lem & Sicilia Rex Friderico II. Duci Austria,
 & Styriae suo dilecto Principi & Comiti Carnio-
 la gratiam suam, & omne bonum. Verba
 autè, quæ magis ad rem nostram spectant,
 ità circa finem subsequuntur: *Ad decus præ-
 terea Regni tui presentis privilegii auctoritate
 permittimus, ut de Provincia Carniolæ Ducat-
 um facias immediatè tibi subjectum, parte
 (forsan per te) nobis, & successoribus nostris,
 & Imperio responsurum; & in Ducatu ipso C.
 cognatum tuum fidelem nostrum in Ducem va-
 leas promovere, plenam tibi concedimus pote-
 statem.* Rediit postmodum ad Carinthiam
 Carniolia ab Alberto I. Austriæ Archiduce
 dein Cæsare Meinhardo illius Duci, Fugge-
 ro (a) teste concessa, sed cum eadem rur-
 sus anno 1335. ad Austriam devoluta est,
 quam magna in Principem fidelitate, nec
 minore sui foelicitate hodièque adorat.
 Hactenus in universam Carniolicum Ducatûs
 faciem, oculos, mentemque, quasi eminus
 defiximus, nunc verò singulas Urbes, Ar-
 ces, aut Oppida obeamus, collata eis à
 natura, vel arte decora, quorum haud sper-
 nendum thesaurum primò pandet
 Metropolis, cominus in-
 specturi.

LA-

LABACUM.

L Abacum vulgò indigenis Lublana ; Germanis Laybach, Italis Lubianna præclara, venustaque Urbs subest latitudinis gradui 46. m. 10. longitudinis verò gradui 38. m. 40. & 27. miliarium itinere Græciò in Meridiem abest. Murò cingitur 6. portis apertò, si etiam aquatica in calculum veniat, quarum ternæ totidem respiciunt Suburbia nautis, & piscatoribus plurimum repleta. Bifariam illam secatur cognominis fluvius, qui aded lentis progreditur aquis, ut in quam partem defluat ægrè ab oculo discernatur, donec declivem nactus alveum velociùs in Savum irrupit. Hunc, prout infrà clarè patebit, Nauportum vocavit Plinius, & Strabo, sed hic alibi Corcoram, dixit, ubi à Lazio erroris arguitur non sine ratione suspicante in Gurca Carniolix amne antiquorum Corcoram perennare, non autem in Labaco duobus miliaribus indè distito. Interim fluminis Corcoræ nomen cum Savo junctum fuisse videtur ab annalium Francicorum auctore, dum Carniolenses retulit ad Carcasavum habitare. Ità Labacus pluvia, aut solutis nivibus auctus interdum intumuit, anno scilicet 1190. & 1537. ejusdemque seculi 89. ut cuncta Oppidi, vel Civitatis

compita pervadens ubique navigia pateretur. Civitatis enim formam primò induit Labacum anno 1416. quo fervente incolarum industriâ non modò accumulari ædes, sed & tenues muri circa eandem duci cœperant, hoc Civium molimine dein à Friderico IV. Cæsare sub annum 1475. itâ promotò, ut Turcarum deprædantium insultus nuncunque arcerentur. Tandem ab año 1520. usque ad ejusdem seculi 53. dejectò priori opere utpote ad Urbis tutelam minùs idoneo, aliud validius aggressi Labacenses valla, & muros hodiè que extantes intra excavatas fossas erexerunt, Ferdinando I. Romanorum Rege magnam sumptuum partem illis suppeditante. Penes Urbem attollitur collis denso virescens nemore, è quo in apice assurgit Ducalis, amplâ que Arx antiquos indicans natales, & ad ortum solidis mœniis ad reliquas verò Orbis plagas, aut triplici, sed veteri pariete, aut nullo ferè munimento vallata.

Præsentis duntaxat Civitatis ortum, progressusque hæcenus deduxi, at si ad vetustiore ætatem regredi lubet, & veterum monumenta revolvere, in aliam longè antiquissimam, ac celeberrimam incidemus Urbem Æmonam videlicet, sive Hæmonam, vel Hæmoniam, quam in hoc eodem solo quondam floruisse, sed à Barbaris

Romanum Imperium dilacerantibus postmodum deletam, tot, tantæque firmant argumentorum pondera, ut inter Urbes, quæ p̄isci nominis jacturam fecêre, iis adnumeranda sit. quarum antiquatam sedem certissima alia indiciâ posteritati manifestârunt, quidquid contra ogganniant alienæ gloriæ invidi, aut geographiæ, historiæque ignari. Hanc sententiam maximè tuetur, atque uberrimis veterum testimoniis studiosè collectis dilucidat pereruditus Carniolicorum annalium author Schönleben, quem præiverunt duo illustres geographi Ortelius, & Cluverius, aliique complures, & novissimè subsequitur non minùs clarus scriptor Cellarius: sed ad rem propiùs accedamus. Ptolomæus postquam Superiorem Pannoniam ad Orientale Norici latus secus Cetium montem jam sæpiùs memoratum descripsit, ejusque Urbes recensuit, hæc postremò subjunxit: *In limite Italiae sub Norico iterum Pannoniæ Civitas Hemona*, ubi luculentè docet Æmonam licèt in Panonnia comprehensam non ad Ortivam Norici plagam, uti reliqua illius loca, sed ad Australem extitisse, sicut Italia, inter quam & Noricum ea Civitas interjicitur, aliqua scilicet Pannoniæ portione eousque protensa. Quibus ritè perpensis vix aptiorem

Æmonæ reperies campum, quàm Labacensem districtum, utpote inter Istriam Italiæ Provinciam, & eam Norici partem Styriacam scilicet, quæ Pannoniæ adhærebat, inclusum. Certè hic nunc Ptolomæi textus Æmonam saltem Carniolæ vindicat, si suis momentis sedulò expendatur. Unde audiendus modò Plinius, (b) qui verum ejusdem situm propiùs monstrabit: *Quæ pars, inquit ille, ad mare Adriaticum spectat, appellatur Dalmatia, & Illyricum supra dictum. Ad Septentriones Pannonia vergit, finitur inde Danubio. In ea Colonia Æmona, Siscia. Amnes clari, & navigabiles in Danubium fluunt, Dravus è Noricis violentior, Savus ex alpibus Carnicis placidior. Alibi verò clariùs: (c) Argonavis flumine in mare Adriaticum descendit non procul Tergeste: nec jam constat, quo flumine. Humeris travectam Alpes diligentiores tradunt. Subiisse autem Istro, dein Savo, dein Nauporto cui nomen ex ea causa est, inter Æmonam, Alpesque exorienti.* Sermo igitur hìc Plinio fuit de alpibus Tergestum, seu Istriam à Pannonia separantibus, inter quas, ac Æmonam fluere Nauportum asserit, & in Savum effundi. Consule nunc Mappas, & pro libitu contemplare, an non Nauportus sit ipse Labacus amnis, qui ex iisdem alpibus emanans

E

nans

(b) Lib. 3. c. 25.   (c) Lib. 3. c. 18.

nans Labacensem Urbem præterfluit, & tandem Savo notissimo etiamnum flumini miscetur. Sanè alium fluvium, qui Plinianæ discriptioni exactiùs respondeat, ægrè deprehendes. Verùm clarissimè hujus rei veritas elucebit quando de Nauporto Oppido, seu Hyperlabaco inferiùs agemus. Observandum hìc autem est, aliam quidem Urbem sub Æmonia nomine à Plinio in Noricis cenferi, sed geographorum pene omnium sensus errasse hunc authorem pronunciat, eadem scilicet Urbe in Pannonia, & Norico perperam collocatâ, cùm nullus alius scriptor Æmonia in Norico meminerit, & proum fuerit in hujusmodi sphalma labi, siquidem in Pannonia, & Norici confinio Ptolomæus, ut vidimus, aliisque eam Civitatem descripsere. Interim non modò in Carniolia Æmonam reperimus, sed & apud Labacum fluvium aliquo post Nauportum Oppidum intervallo, uti suo loco dicetur, quæ uni Labacensi Civitati quàm optimè conveniunt.

Veterum geographorum Principibus primas dedimus; nunc autem Itineraria à tredecim circiter seculis ad nostram usque ætatem transmissa percurramus; Favet enim in primis sententiæ nostræ Antonianum, cujus itineris ductus cum suis miliaribus hoc ordine procedit, additis ex
adver-

adversa parte recentibus nominibus, quæ cum antiquis coincidere, aut manifestò patet, aut ex situ, & distantia eruditi opinantur.

<i>Concordia Civitas</i>	MP	Concordia.
<i>Aquileia Civitas</i>	XXXI.	Aquileia.
<i>Frigido Fluvio</i>	XXXVI.	Vipach
<i>Longatico mansio</i>	XXII.	Logatez.
<i>Hemona</i>	XVIII.	Laybach.
<i>Adrante mansio</i>	XXV.	Dranberg.
<i>Celeia Civitas</i>	XXIV.	Celeia.
Nec minùs suffragatur Peutingeriana Tabula, ex qua apud Velferum edita hoc itineris fragmentũ ad rem nostram excerpti.		
<i>Savo fl.</i>	M. P	Savus
<i>Emona</i>	VIII.	Laybach
<i>Nauporto</i>	XII.	Oberlaybach
<i>Longatico</i>	VI.	Logatez,
<i>In Alpe Julia</i>	V.	Alben, seu Planina
<i>Fl. Frigido</i>	defunt	Vipach
<i>Ponte Sonti</i>	defunt	Lilonzo
<i>Aquileia.</i>	XIII.	Aquileia

Demum Labacensi vetustati patrocinatur aliud Itinerarium mihi ignotum, quod Hierosolymitanum Schönleben vocat, ejusque partem hoc modo subdit.

<i>Aquileia</i>	MP	Aquileia.
<i>Ad Undecimum</i>	XI.	Undecimo.
<i>Ad Fornulas</i>	XII.	Sanpafs
<i>Castra</i>	XII.	Prat, five Poderai.
<i>Ad pinum sum- mas Alpes</i>	IX.	Alben
<i>Longatico</i>	X.	Logatez
<i>Ad Novum</i>	IX.	Billiechgratz
<i>Emona.</i>	IX.	Laybach

Concordant hæc antiqua cum hodiernis intervallis, si juxta geographorum regulam 4. passuum millia comun Germanico milliari adjudicentur, communi inquam; non enim me latet. plura intercurrere majora, & aliquando minora ob enormem Germanicorum milliarium inæqualitatem: ubi illud quoque præ oculis habendum, diversis scilicet ad eorundem terminum patere vias, nec ubique nobis innotuisse, qualem Romani triverint; unde si alicui nonnulla ex enumeratis distantiis à præsentis discrepare videatur, ejusmodi viarum mutationi id adscribi potest, vel etiam amanuensibus; quid enim facilius, quàm in ea exemplaria aded longa temporis intercapedine toties descripta mendum aliquod circa numeros irrepisse. Tres præterea inscriptiones Labaci effossas, & Æmonæ nomine insignitas profert Schönleben,

leben, quarum unam hinc subjicio, quia Legiones in hac Urbe aliquando degentes colligi ex illa possunt; *M. TITIO M. F. CL. TI. BARBIO TITIANO DECURIONI EMO- NE T. LEG. II. ADJUTRIC. ITEM LEG. X. FREIENS. HASTATO. IN COH. LEG. II. TRAJAN. EXCORNICULAR. PR. PRO. LARCIA VERA FILIO PISSIMO L. D. D. D.* Æmonam Labaci superesse, vel saltem in ejusdem vicinia secus Labacum amnem extitisse, haud puto posse nunc ab eruditis in dubium revocari. Parum e contra itinerariis, aliisque relationibus hucusque allegatis respondet Iggium duobus milliaribus Labaco distitum, & à fluvio pariter remotum, quod Æmonæ successisse autumat Lazius; procul autem ab iisdem aberrat Blondi, & ejus sequacium sententia, qui Æmonam in Istria, ubi modò Civitas nova extat, agnoverunt. Historicos igitur adeamus, ut quæ de Æmona illi factis commiserunt tanquam ad hodiernam Carniolæ Metropolim spectantia, perscrutemur. Antiquissimam in primis originem Sozomenus, qui anno 440. florebat, his verbis exhibet ex Basileensi anni 1562. edititione desumptis: *Argonautæ cum Ætam fugerent, non eadem sunt in reditu usque navigatione, sed trajecto mari Scytharum per bosce fluvios ad Italia terminos pervenerunt,*

ubi & hybernantes Civitatem condiderunt, dictam *Æmona*. Ingruente verò æstate ope incolarum Argonavem circiter quadringenta stadia arte mechanica per terram ad Aquilam fluvium traxerunt, qui Eridano miscetur. Consonat Zosimus, qui claruit anno 362. *Æmonæ* quippe ortum Argonautis pariter adscribit, circa translata ad mare navem solummodo discors, de quo etiam antea Plinium, qua via, aut flumine ea transvecta fuerit, audivimus dubitantem. *Æmonæ* porò nomen huic Urbi à Jafone Argonautarum Duce inditum fuisse omnino videtur, ut patriæ suæ *Æmonix* (postea *Thesaliæ* appellatæ) illustre in alienis terris erigeret monumentum, sicuti postremis duobus seculis familiare fuit Europæ gentibus, detectas in novo Orbe regiones, aut excitas ibidem Colonias sumptis ex Europa nominibus distinguere, & dulci ea patriæ memoria partum ab ejusdem absentia mœrorem delinire. Argonautarum expeditionem año mundi 2821. ante Christum 1232. juxta statutam à se chronologiam collocat Salius. non decennio post, uti Schönleben perperam annotavit. Riccio- lius 22. annos ex Salius calculo demit, & anno ante Christum 1210. eandem adscribit, unde *Æmonæ* ætas plùs quàm 450. annis ipsius Romæ natales antecedit.

Si ex orientem suspeximus Æmonam, non minùs eam admirabimur proficientem : Romanorum imprimis Coloniam huc deductam esse à suprà citato Plinii textu, edocemur, quod sub Octaviani Augusti Imperio accidisse verosimile est. Ab eo tempore historicorum primus Æmonæ meminit Herodianus, Maximini ab anno 235. Imperantis iter è Pannonia in Italiam susceptum describens : *Maximinus*, inquit ille, *postquam ad Italiae fines pervenit, præmissis speculatoribus, qui explorarent, an ulla in Alpium convallibus, atque densissimis sylvis insidia delitescerent, ipse in planum deductis militibus, jubet armatorum acies quadrato agmine incedere, ubi autem totam planitiem servatis ritè ordinibus transfuderunt, ad primam Italiae Urbem perventum est, quæ Hemona ab incolis vocatur. Ea sita est in extrema planitie ad Alpium radices. Hic speculatores, atque exploratores exercitûs narant Maximino, vacuam relictam Urbem, aufugisse omnes incolas, templorum etiam, ac domorum januis incendio consumptis, atque omnibus, quæ vel in Urbe, vel in agris fuerant asportatis. . . . Milites indignè tulerunt, quod ab initio statim fame laborarent; cùmque noctem exegissent, partim intra patentès domos, partim in planitie ipsa, statim sole oriente ad Alpes accesserunt.* Observatione

dignum hîc est , quod Herodianus , etfi
 Æmonam italiæ Urbem nuncupet , eam
 tamen Labacensibus non surripiat , imò iis-
 dem confirmet , cùm in planitie , quæ ex
 Pannonia proficiscentibus paulò ante alpes
 occurrit , clarissimè circumscribat ; quare
 vel dicendus est is author errâsse , Æmo-
 nam Italiæ includens , vel admittendum est
 ea tempestate Italiam ultra alpium juga
 se extendisse . Gloriosiorem hujus Urbis
 mentionem facit in Theodosii senioris Pa-
 negyrico Pacatus , dum aurea sua facundia
 solemnem exornat pompam , qua anno
 388 Æmonenses Potentissimum illum Cæ-
 sarem de Maximo tyranno ad Sisciam , &
 Marcellino ejus fratre ad Petovium paulò
 ante cæso triumphantem excepêre . Post
 condigna ergo utriusque victoriæ enco-
 mia ità profequitur Orator , cujus perele-
 ganti dicendi stylo placuit nostrum qui-
 busdam minùs sapidum scribendi genus
 tantisper condire . *Nec pia Harmonia , ajebat
 ille , cunctonarius , ubi te affore nunciatum , im-
 pulsus effusa portis , obviam provolavit , & ut
 est omne desiderium post spem impatientius , pa-
 rum credens patere venienti , festinavit occur-
 sare venturo . Fingit quidem , ut scimus , timor
 gaudium : sed ita intimos mentis affectus pro-
 ditor vultus enunciat , ut in speculo frontium
 & imago extet animorum . Velut illa Civitas à*
 longa

longa obsidione respirans, quod eam tyrannus
 alpebus objacentem tanquam belli limen attri-
 verat, tanta se, & tam simplici exultatione
 gæstabat, ut inesse vera lætitia nimia videretur.
 Ferebant se obvia tripudiantium cater-
 væ, cuncta cantu, & crotalis personabant.
 Hic tibi triumphum chorus ille, econtra tyran-
 no funebres nœnias, & carmen exequiale di-
 cebat. Hic perpetuum victis abitum, ille
 victoribus crebrum optabat adventum. Jam
 quocunque tulisses gradum, sequi, circumcur-
 sare, præcedere, vias denique, quibus fereba-
 ris obstruere; nullus cuiq; sui, tuiq; respe-
 ctus blandam tibi faciebat injuriam. Quid
 ergo referam pro mœnibus suis festum liberæ
 nobilitatis occursum? conspicuos veste nivea
 Senatores? reverendos municipali purpura
 flamines? insignes apicibus Sacerdotes? Quid
 portas virentibus sertis coronatas, quid auleis
 undantes plateas, accensisq; funalibus auctum
 diem? Quid effusam in publicum turbam do-
 morum? gratulantes annis senes, pueros sibi
 longam servitutem voventes? matres lætas,
 virginesq; securas? Nondum confeceras bel-
 lum; jam agebas triumphum. Hæc Paca-
 tus, quibus & frustra obsessam indicat à
 Maximo Æmonam, cum ex Italia in Pan-
 noniam adversus Theodosium properaret,
 & quem splendoris gradum ea Civitas
 ascenderit, ob oculos ponit, dum magni-

ficum Senatorum, Flaminum, & Sacerdotum explicat apparatus. Neque his fidem derogant quædam mendosæ illius panegyrici editiones ex malè descripto codice exortæ, in quo cum pro *Hæmona* quidam legissent *hac mora*, sicque typis mandâssent; sciolus aliquis videns sensum non aptè cohærere, ineptiùs ipse substituit *Naronam* veteris quidem Illyrici Urbem, sed à Juliis alpihus remotissimam, per quas *Aquileiam* versùs fugientem *Maximum* indè insecutus à *Pacato* dicitur *Theodosius*, & ab historicis omnibus confirmatur. Cæterùm expressè *Hæmonia* legitur in pervetusta editione año 1513. *Vieñæ* *Austriæ* peracta, ex qua præmissum orationis fragmentum decerpsi, & *Hæmonam*, seu *Æmonam* in suis exemplaribus extare, *Schönleben*, *Cellarius*, aliique complures attestantur. Par quoque error in easdem irrepsit editiones, dum pro *Siscia* *Fiscia* nunquam audita Civitas perperam supponitur. Secundò venerata est *Æmona* *Theodosium* anno 394. quo is *Eugenio*, & *Arbogasti* ad alpes *Julias* obviam factus, famosissimam retulit victoriam infra uberiùs enarrandam. Post *Theodosium* *Æmonam* accessisse fertur à *Zosimo* (d) *Gothorum* Rex *Alaricus* ex *Pannonia* in *Italiam* anno 400.

cum

(d) *Lib. 5.*

cum exercitu contendens, nullo tamen damno affectam Urbem memorat, sed tantum Regem apud *Hemonam castra locasse*.

Episcopalem Cathedram jam ab anno 70. *Æmonæ* erectam conjicit Schönleben, quando nimirum à D. Hermagoræ Aquileiensis Præfulis discipulis Christiana lex per circumfitas oras propugnabatur. Primus tamen, qui posteris innotuit, ab eodem auctore memoratur. S. Maximus anno 254. sub Decii persecutione martyrii laureâ coronatus in Urbe *Assessia*, quam Ptolomæus (e) *Liburniæ* Mediterraneis inserit, & diversa martyrologia, ac Sancti acta apud *Henschenium* congesta in Civitatem *Asiam* perperam commutârunt. Ibi igitur generosus hic athleta, cum à Christi labaro nec munerum spe, nec minarum terrore avelli posset, Proconsulis jussu flagellis primum cæsus, dein equuleo tortus, tandem extra Urbem lapidibus obructus victricem animam cælo transmisit. Sacræ ejus exuvie *Æmonam* delatæ sunt, postea Romam, hinc verò ad *Novam Istriæ* Civitatem, quæ ut diximus, vetus *Æmona* nonnullis videbatur. Demum hinc quoque Venetias avectæ in S. *Cantiani* Ecclesia etiamnum quiescunt. Alterum *Emonensem* Episcopum nomine Maximum præfixum reperi

Actis (f) Concilii Provincialis anno 381. Aquileiæ celebrari, in quo à triginta duobus Italis, Gallis, & Pannonicis Episcopis, præsentibus Gallorum, & Afrorum Legatis, Palladius, & Secundianus Episcopi Ariani cum Attalo quodam Presbytero damnantur; additque in notis Binins, omnes, quotquot interfuerunt, viros sanctos, & eruditos, famaque celebres, anniversaria commemoratione votis fidelium redi-vivos in Ecclesia vigere. His adjicit Inchoffer (g) Castum in Damasi decretis laudatum, & tres alios Valvasorius nempe S. Florium, Gennadium, & Joannem. Tertium, de quo constat, Æmonensis Insulæ decus fuit *Patritius Episcopus S. Ecclesiæ Æmonensis*, prout subscriptus legitur in Actis Gradenis Synodi año 581. ab Aquileiensi Patriarcha Elia convocatæ, idemque penitus est, qui in Barberino eorundem Actorum codice, quæ cum prioribus Schönleben allegat, *Petrus Episcopus Æmonensis* nuncupatur. Ex his manifestò apparet, revixisse post excidium Æmonam, quo eam anno 452. ab Attila Hunnorum Rege prostratam conjiciunt scriptores, unde non nisi Slavorum, aut Longobardorum tempestate deletum dici potest primævum
hujus

(f) *Tom. 3. Concil. edit. Par.*

(g) *App. ad Ann. Hung. pag. 14.*

hujus Urbis nomen; horum enim Duces in Foro Julii degentes, uti ex Paulo Diacono (h) colligitur, non modico tempore Carniolix imperitârunt. Abolito nomine perennat nihilominus Labaci Civitas Episcopali dignitate non minùs illustis, quàm anno 1461. Fridericus IV. Imperator, annuente summo Pontifice erexit, & primum instituendum præsentavit Sigismundum à Lamberg, adjectis Præposito, Decano, decemque Canonicis, qui Præsuli decori essent, & adjumento. Altero annò Pius II. Papa dato 5. idus Septembris diplomate Labacensem Diocesim ex Aquileiensis, & Salisburgensis partibus conflata ab omnium Patriarchæ, tum Archi-Episcopi Jurisdictione immunem declaravit. Septemdecim hæctenus Antistites illa numerat elapso nuper seculo etiam S.R.I. Principis fulgore exornatos.

Eluctati tandem ex veteris historiæ tenebris ad meridianam evasimus lucem, præsentem nimirum Labaci statum, quem modò lectorum oculis subjiciam, sacras Ædes de more præmittens. Hæ, si ex Urbe, & Suburbis ad calculum revocantur, quindecim universim colligentur. Cathedralis Ecclesia ad S. Nicolaum à nautis, & piscatoribus longè ante annum 1286. con-

dita dicitur: Verùm paucis abhinc annis
 ad longè majorem, quam nunc præfert,
 amplitudinem, ac magnificentiam evecta,
 exquisitissimis ornata picturis, arisque ex
 marmore constructis decorata. B. Virginis
 Sacrarium Theutonicorum Equitum Do-
 mui, seu Commendæ annexum novam,
 eamque ad omnem artem conformatam
 structuram Excellentissimo, ac Illustrissi-
 mo Domino Guidoni S. R. I. Comiti Ma-
 reschallo à Starhenberg debet. Illius au-
 tem orginem prolixa annorum series à
 viventium memoria removit. Gloriosa
 ejusdem B. Virginis assumptio in Minorũ
 S. Francisci Templo primariò colitur, quod
 anno 1403. assurgere cœpit ex alterius
 ruinis olim à Mercatore quodam Petro
 Baldaviz D. Philippi honoribus dedicati:
 invalescente Labaci hæresi abscesserant
 quidem eleemosynarum defectu Religiosi
 incolæ, sed restitutâ pristinæ integritati
 religione huc denuò remeârunt. Societa-
 tis JESU Templum nactum est eximium
 suæ foundationis Scriptorem, nempe Tho-
 mam Chrôn hujus Urbis Episcopum, cu-
 jus verba prout ea Valvasorius refert,
 omiſſis tantùm minùs necessariis, hìc sub-
 jiciam, ut ex ipso fonte ipsam rei seriem
 puriùs hauriamus; sic itaque exorditur.
Cum anno Domini 1596. singulari Dei bene-
ficio,

ficio, & Serenissimi Archiducis Austriae Ferdinandi Zelo, ac destinatione, ad Majorem DEI laudem, & gloriam, animarumque Lutherana hæreſi ab annis 50. vel amplius miserè ſeductarum, reductionem, & salutem, in Adventu D. N. JESU Christi, sub Reverendissimo in Christo P. D. Joanne Episcopo Labacensi, - - - Labacum, & Diaceſim ejus inclyta Societas JESU fuiſſet ingreſſa, - - - & primum in monaſterio Franciſcanorum (tunc vacuo) perpetuum locum habitura, moxque propter loci anguſtias, aliàsque difficultates ad S. Jacobum (ubi Xenodochium erat Caſareum) Summo Pontifice, ac Principe Ferdinando conſentientibus, tranſmigratura eſſet; cœpta eſt Collegii illic ædificatio, manente veteri S. Jacobi Templo tenebricoſo, anguſto, partimque comodo. - - - Machinâ interim Collegii Archiducalis permagnificè conſtructâ, viſum eſt DEO, Serenissimo Principi Ferdinando Fundatori, ac Reverendis Patribus dictæ Societatis Eccleſiam Collegio conformem fabricare, ac veterem diruere, ut ſequitur. In nomine JESU & MARIÆ, ego idem Thomas, qui ſupra, nonus Episcopus Labacensis, in feſto Sanctiſſimorum Philippi, & Jacobi Apoſtolorum, qui fuit feria IV. & prima dies menſis Maji (anno 1613.) poſui primum lapidem pro Eccleſia nova in honorem DEI omnipotentis, ejusque magnæ Matris Virginis MARIÆ, ſub invocatione,

ac titulo S. Jacobi Apostoli, S. Wolfgangi Episcopi, & S. Ignatii Lojola inclyta Societatis JESU Fundatoris tunc canonizandi patronorum, Labaci in Collegio Archiducali ædificanda. Ante Templi faciem speciosa expanditur area, cujus unum latus occupat Collegii structura, alterum verò frequentissimum Gymnasium, ut humaniores Musæ, Moralis Theologia, & Jus Canonicum copiosis discipulis traduntur, quibus valde amplum incumbit Auditorium nobili theatro instructum. Ex adverso Templi surgit ex ære constans Deiparæ sine labe conceptæ colossus marmoreæ insistentis columnæ, cujus basim Sanctorum Josephi, Leopoldi, Ignatii, ac Francisci Xaverii statuæ per quatuor distributæ angulos exornant. D. Jacobi Ecclesiæ quantum magnitudine cedit, tantum vetustate eam superat S. Elisabethæ Tempellum, Civico Hospitali adhærens, quod anno 1386. eandem cum D. Nicolai Æde expertum est Vulcani sævitiam: profanaverant illud anno 1564. Luthericolæ, sed altero ineunte sæculo Urbis Episcopus Thomas Chrön consuetis ritibus expiavit. Exiguæ pariter sunt quatuor aliæ Ecclesiæ, seu Sacellæ, quæ intra muros supersunt, videlicet una D. Fridelino sacra, quam vulgus à D. Laurentio denomi-

nat;

nat; quia festo hujus die illius dedicatio-
 nem solenniter celebrat; altera D. Floriani
 ex piorum liberalitate post annum 1660.
 quo Urbem atrox afflixit incendium ædi-
 ficata, tertia ad D. Rosaliam, quam in arcis
 ascensu non multis abhinc annis ad arcen-
 dam luem contagiosam incolarum pietas
 erexit: quarta Arci inclusa D. Georgii
 honoribus est consecrata. Splendidas eti-
 am Dei Doms spondent suburbia. In
 his triumphat Eremitarum S. Augustini
 Templum, in cujus medio stat Lauretana
 Domus anno 1669. consecrata. Ternas
 hi Religiosi successu temporis obtinere
 stationes: primam iis unà cum S. Martini
 Templo extra Urbem erexerat Cileiensis
 Comes; at quia Cœnobium crebris Tur-
 carum insultibus patebat, eosque à Civi-
 um è muris ejaculantium ictibus tneba-
 tur, anno 1494. solo æquatum est, Reli-
 giosis ad D. Jacobi Ecclesiam introductis,
 ad secundam nimirum stationem, quam
 anno 1553. deseruerunt. Tertia denique
 ab iis anno 1628. reversis in præsentis situ
 collocata alterò mox annò in cineres qui-
 dem abiit, sed ope munifici Baronis Con-
 radi à Rossenstein ab anno 1640. renovata
 speciosiore induit formam, quam hodiè-
 que ostentat. Cum Eremitarum Ecclesia
 venustate certat alia D. Josepho devota,

& ab Eggenbergicis Principibus año 1657. ejusdem pene Ordinis Religiosis, quos discalceatos vocant, unà cum cœnobio extracta. Capucinatorum Asceterium cum sacra ejus Æde opus est pientissimi Principis Ferdinandi Archiducis, postea Imperatoris hujus nominis Secundi; in cuius fundamentis anno 1607. primum posuit lapidem Thomas Chrön Labacensis Antistes, absolutòque sequenti æstate ædificiò, celebrata est magna solennitate consecratio, ad quam viginti hominum millia sub quingentis circiter vexillis ex Carniolià, Styria, & Carinthia supplicationem instituerunt. Pauciores recenset annos sacrarum D. Claræ Virginum Cœnobium ex Michèlis Hilleri ad id reliqta hæreditate anno 1648. inchoatum. Recentissimum est Sacrarum Virginum D. Ursulæ cum Templo Collegium, quod currente hoc sæculo munificentia Perillustris Domini à Schellenburg erigi cœptum est. Templorum seriem claudit Parochiale D. Petro dicatum 25. enumerans sibi subditas, seu filiales, ut vocant, Ecclesias, & à pluribus jam seculis superstes, cum ab anno 1385 ejusdem Pastorum nomina scriptis commissa reperiantur.

Non modò sacris, sed etiam aliis tum publicis ædificiis, tum privatis quorun-

rundam Nobilium ædibus eleganter constructis Labacensis Civitas illustratur. In Provinciali Domo convocari solent Statuum Comitia ex quatuor Ordinibus conflata, quorum primus constat Ecclesiasticis, nimirum Episcopis, Labacensi, Frisingensi, Brixinenfi, Tergestino, ac Petinenfi; aliquot Religiosorum Præsidibus, & Cathedralis Ecclesiæ Canonicis; secundus ex Principibus, Comitibus, Baronibus; tertius ex Equitibus, seu Provincialibus; quartus demum ex Ducalium Urbium Judicibus. Est & sua Civibus Curia, quæ ante paucos annos alteri anno 1484. ædificatæ magnis in structuræ amplitudinem factis impensis suffecta est. Terna præterea adsunt armamentaria ex quibus Cæsareum, & Provinciale Arcis colli insident, ab aliis domiciliis sejuncta; tertium verò Civicum intra Urbem continetur. Sæpius hanc Urbem, sed irritò semper conatu tentârunt Turcæ, præsertim anno 1472. & ejusdem sæculi 84. quibus in repellenda Barbarorum audacia singulariter enituit generosa Labacensium fortitudo: pari quoque virtute, & submisso ex Austria milite roborata anno 1441. non modò elusa est Alberti Archiducis obsidio, qui mediam Austriacarum Provinciarum partem à Cæsare Friderico IV armorum vi

expe-

expetebat, verum etiam ipse cum exercitu fugatus, castra cum toto bellico apparatu victorum praeae reliquit. Has omnes obsidiones praecesserat alia ab Otocaro Bohemiae Rege anno 1269. Labaco admota, sed non tam felici obsessis exitu terminata; obtenta enim Urbe Rex Philippum Salisburgensem Episcopum, qui post fratris sui Udalrici Carinthiae Ducis obitum Carnioliam occupaverat, ad eam protinus deserendam coegit. Haec de illustri hujus Ducatus Metropoli, ex qua digredientes consuetum per Provinciam iter auspicemur.

ADLERSBERGA.

Adlersberga Carniolis Postoina Oppidum est cum Arce in adfita rupe eminente, Labaco 6. miliaribus Flumen versus recedens, ubi Lazius Strabonis Vendum, seu Advendonem perennare putat, se tquam procul a veritate deviet, demonstrat Antonini Itineratũ, cum 18. tantum passuum millibus Avendonem Senia nota etiamnum apud mare Adriaticum Urbe, removeat, ita enim itineris enumerat intervalla. *Senia Avendone* MP. XVIII. *Arupium* X. *Bilbili* X. *Romula* X. *Quadrata* XIV. *ad Fines* XIV. *Siscia* XIV. alibi XXI. Arcis hujus ditio modò Cileien-

leienſibus Comitibus, modò Carniolix Ducibus parebat, ſed ſuſcitâtâ inter Maximilianum Cæſarem, & Rempublicam Venetam belli flammâ, ab hujus Patritio Antonio Contareno expugnatur, brevî tamen laboris fructa; glorioſior enim Aquila ex Leonis unguibus ſuû hunc montem quantocyus avulſit. Multò atrocior experta eſt hoſtem Adlersberga, quando ab anno 1559. ad ejuſdem ſeculi 64. Turcarum rabies ter in eam crudeliſſimè deſævit. Non procul hinc grandis patet per rupem hiatus, quem Valvaſorius ipſe diſcuſſa facibus caligine per duo circiter germanica milliaria ſe penetrâſſe teſtatur, nec tamen ejus terminum attingiſſe; quini- mo nemo adhuc quamvis longiùs proceſſerit, eum dicitur aſſecutus. Subeuntium oculos partim recreat ludibundæ naturæ ſcalpro efformata figurarum varietas, quas ſcilicet deſluens ex petrarum rimulis aqua ſenſimque in lapidem converſa fortuitò repræſentat; partim terrent dehiſcentes in profundum voragineſ, in quas demiſſus lapis non niſi poſt ſat longam moram ſe in aquas prolapſum edito ſtrèpitu manifeſtat. Tres aliæ ſub montibus cavernæ unico milliari Adlersbergâ abſunt apud Cobenzeliorum Comitum Arcem hiantes, quæ vulgò Germanis Lueg, Carniolis Jama nuncupa-

cupatur : harum altissima occurrit in superiori rupis parte, quæ Arcem ipsam tegit : ad quatuor milliaria ea descendere fertur, & ad oppositum montis latus pertransire, sed ob fures, qui ad exspoliandam Arcem illac irreperant, obturatus uterq; introitus hætenus nemini patuit. Per infimam ad montis radices sitam subterraneus decurrit fluvius, in quem experimenti causâ projecta aliquando anas è Vipaci fontibus tandem prodiit. Tertia his duabus celebrior paulò infra Arcem aperta, post unius milliariis intercapedinem terminatur, in quam Valvasorius jam angusta, sed longa ambulacra, jam ampla interdum conclavia lapideis columnis fulta, & elegantiores, quàm in Adlersbergenfi specu effigiantis naturæ lusus obstupescibat. Alias quoque cryptas apud S. Cantiani Templum pari ferme itinere Adlersbergâ remotum mirantur incolæ; in iis quippe lapideæ hominum formæ, sedilia textoris instrumenta, aliæque domestica supellex ab illudente pariter natura ita affabre elaboratur, ut quidam etiam ex minùs rudibus sibi persuaserint, veros ibi homines quondam extitisse, sed anno 1348. quo horrendus terræmotus Carnioliam concussit, ab inclinatis ad se invicem montibus inclusos tandem in saxum induruisse.

Per

Per unam ex his S. Cantiani cryptis editiori coopertam arcu illabens amnis ad longum spatium piscatorias cymbas tutò deportat, quibus studiosus harum rerum scrutator Valvasorius aliquando vehebatur. Hujusmodi specubus tota pene abundat Ptovincia, sed cùm nil aliud peculiari memoria dignum suppeditat, ne tædio lectores afficiam, eas singillatim describere prætermitto.

A I N E D A.

Aineda vulgò Germanis Ainödt, Carinolis Soteska sumptuosa Gallenbergicorum Comitum Arx inter splendissima totius Provinciae ædificia jure merito computatur. Attollitur illa supra Gurcæ amnis ripam 7. milliaribus Labacò distantam: quatuor constat lateribus, quorum angulos totidem solidæ turres exornant simul, & muniunt: ex harum una, si quis per fenestram clariorem emittat vocem, à mira confestim echone ea sexies iteratur. Opus est à Domino Comite Georgio Sigismundo à Gallenberg primò excitatum, deletò scilicet priori domiciliò, quod Domini à Scheyr quondam erexerant, postquam Hermanus Cileiensis Comes veterem Ainedam in propinquo sitam funditus evertisset.

AUERSBERGA.

Auersberga vulgò Germanis Auersberg Carniolis Tryackh magnifica Arx 3. milliaribus Labacò distans, & ex præalta, cui infidet, rupe latissimo fruens per Carnioliam prospectu, nobilissimæ Auersbergicorum Principum, ac Comitum profapiæ nomen dedit. De hujus primordiis conjectans, iterum à scopo aberrat Lazius, dum Aurupium notam Straboni, (i) & Antonino Urbem istic collocat; ex allegato enim superiùs itinere, quod Seniâ Sisciam hodie Sisseghum Croatiae locum ducit, manifestè apparet, eam longè ab Auersbergensi Castro removeri: qua propter haud opus hìc erit Octaviani Augusti sua, suorumque militum virtute Aurupium occupantis victoriam ex Appiano memorare. Antiquissimam tamen illius originem indicat Schönleben, dum refert anno circiter 1060. Conradum I., Adolphum II., & Pilgrinum I. Auersbergicos fratres, cum in veteri Auersberga, cujus rudera in demissioris montis latere supersunt, angustiùs habitarent, novum Castrum vulgò Ober-Aursberg à fundamentis exorsos condidisse. Stetit illud ab omni hostium insultu immune, usque ad annum 1140. quo Otto Orten-

(i) *Lib. 4.*

Ortenburgicus in Carinthia Comes Henrici, & Agnetis Auersbergicæ filius, mater-
nam prætendens dotem adversus Pilgri-
num III. avunculum suum infestis pro-
gressus signis, superata montis arduitate
arcem obtinuit, & vastavit. Vix eam Adol-
phus ad pristinum reduxerat splendorem,
cùm novum cietur bellum, quo año 1200.
acriùs fervente, Goritiensis Comes Aquil-
leinsi Patriarchæ Volchero, & Ortenbur-
gicis fœdere junctus, non minori, quàm
Otto, clade Auersbergam affecit. Ve-
rùm rursus instaurata hodiernam, quam
spectantibus offert, majestatem sensim
consecuta est, & interim partâ in repellen-
dis à se Turcis gloriâ, antiquum, ob quod
bis victa erubuerat, dedecus fœliciùs ab-
sterfit. Innumera per Arcis conclavia pen-
dent Turcarum, aliorùmque hostium spo-
lia, quæ militarem Auersbergicorum Pro-
cerum virtutem. quamvis muta, deprædi-
cant: extra Arcem verò notatu digna
sunt crystalli, & candidissimi marmoris
frusta, quibus teste Valvasorio subiecta
rupes ditatur.

CIRCKNICIUM.

Circknicium vulgò Circkniz Oppidum
quinque, vel sex milliaribus Labacò
distitum ab anno 1522. usque ad ejusdem

sæculi 60. quatuor Turcarum insultibus,
 ac direptionibus succubuit: ab uno latere
 præaltis clauditur montibus, ab altero mi-
 rum aperitur spatium, quod nunc ager,
 nunc pratum fruticosum, modò lacus tri-
 plici à natura sibi concredito munere fun-
 gitur. Innotuit jam olim hic locus Strabo-
 nis his eum verbis indicanti: (1) *A Tergeſta*
transmiſſio eſt per promontorium ad paludem
nomine Lugeam. quem textum alii ita lati-
 nè reddunt. *A Tergeſte tranſitus per Ocram*
ad Lugeam paludem, vel Lugeum lacum, uti
 nonnullis arridet, quibus mox ſubjicit Clu-
 verius: *Lacum Circonicenſem hìc intelligi ne-*
mo hætenus dubitavit. Altiffimis undique
 coronatur alpium jugis, inter quæ maxi-
 mè eminent, quod ab Auftro ſurgit Javernig
 vulgò appellatum. Lacus ab Ori tu ad Oc-
 caſum uno ex majoribus Germanicis mil-
 liaribus in longum extenditur, dimidium
 latitudo occupat à Borea ad Meridiem ex-
 panſa, maxima verò profunditas ultra 24.
 pedes non deſcendit; trèſq; ſemper emer-
 gunt inſulæ, quarum una habitatur, reli-
 quæ nonniſi arboribus implentur. Trigin-
 ta circiter in eo patent cavernæ, ex quibus
 Septembri, vel Octobri menſe aded veloci
 curſu erumpit aqua, ut intra 24. horarum
 intervallum, & interdum citius præſcri-
 ptos

(1) *Lib. 6.*

ptos à natura limites assequatur ; & quod magis mirere , ingentem vim piscium secum attrahit , præsertim luciorum , qui sæpe cubitos longitudine excedunt , quia imò implumes , cæcâsque anates simul evehit , quæ intra 14. dies pennas , oculosque acquirunt. Lentiùs circa finem Junii recedere solet aqua per eosdem subterraneos meatus , è quibus prodierat , nam 25. dies plerumque elabuntur , antequam penitus exsiccetur : aliquando autem toto anno non abit , imò etiam , sed rariùs , duobus , tribus , quatuor , aut quinque annis in sua statione jugiter perseverat , uti accidisse ferunt An. 1655. interdum econtra intra unius anni periodum sæpius visa est discedere , ac rursus reverti ; nunquam tamen integro anno eam absuisse incolæ meminere : sævientem atrociùs hyeme , ita gelu constringitur , ut onusta plaustra sustentet. Dilapsis de more aquis , 24. dierum spatio adedè altè excrescit gramen , ut optimum indè scœnum eo tempore secetur : dein milium seritur , metiturque , pinguis enim , optimâque illius gleba largo , celerique scœnore segetem offert. Peracta messe , multiplici stirpium , fruticùmque germinatione sylvescens tellus leporibus , apris , lupisque campum stabulationi aptissimum præbet , unde & frequens instituitur venatio , donec

regressa cum piscibus aqua ad horum capturam invitet. Hæc ex uberiori Valvasori descriptione excerpti, qui iteratis observationibus longè meliùs, quàm Schönleben in pluribus aberrans, hujus lacûs naturam exploravit.

CRAINBURGUM.

CRainburgum vulgò Crain, seu Crainburg venusta Civitas, & Carniolix Marchionum olim sedes Savo fluvio adjacet, ubi hic à Canckera amne augetur, & ab hodierna Provinciæ Metropoli 4. miliaribus abscedit. Quinque intra Urbem numerantur Tempia, Parochiale scilicet D. Cantiano sacrum, duo B. Virgini devota, & totidem alla S. Sebastiano, & SS. Florentiano, & Valentino dicata; extra Urbis verò ambitum Venerabilis Capucinorum Ordo Templum, Cœnobiumque incolit An. 1640. exstructum. Præter Tempia memorabilis est Crainburgi Arx vulgò Kieselstein dicta, & ab Henrico II. Comite Ortenburgico, annuente Udalrico Carinthix Duce anno 1262. ædificata: nomen hæc à silice sumpsit, ex quo non modò ipsa, sed & universa Civitas constat. Ardente ab An. 1435. inter Austriacos, & Cileienses bello Joannes Witovcius, qui his militabat, aucta à ruente è cœlo imbre nocte

ſte Crainburgenſes nil minùs præſtolantes opprimit, Urbemque expugnat; verùm non diu illi licuit victoriâ perfrui, nam paulò poſt Friderici IV. Cæſaris copiæ occupatâ nocturno pariter tempore Civitate Cileienſes expulerunt.

DOBRAVA.

Dobrava Pagus eſt uno milliari à Carniolæ Metropoli diſjunctus, quem maximè nobilitat B. Dei Genitricis miraculis claræ Sacrarium (quod paucis abhinc annis in magnificam ædem ſurrexit) inter antiquiſſima totius Provinciæ Tempora re- cenſitum, & plurimis accolarum ſupplicationibus frequentatum; beneficia enim, quæ Miſericordiæ Mater ſuis Clientibus iſtic liberaliter elargitur, circumjacentium attrahunt populorum accuſum. Inter collatas gratias ea memorari præ reliquis meretur, quam Labacenſis Civitas Thaumaturgæ in acceptis refert ſequenti inſcriptione: *Quòd hinc ſibi locum gratiæ elegerit, miraculis clareat, totâmq; Carniola Provinciam à peſte in quartum annum ad confinia uſque graſſante miraculoſè ſalvaverit; ſe, & ſuos in perpetuum gratitudinis memnoſynon Amona devovet annò 1682.* Uno abhinc lapide Obviat Stroblovienſis Arx, apud quam plures parvos Achates, & Jaſpides,

interdum etiam ovi magnitudinem æquantés se collegisse affirmat Valvasorius.

GOTTSCHEVIA.

Gottschevia vulgò Gottschee 8. milliaribus Labacô in Euronotum recedens Urbs est peculiaris, & cognominis Districtûs primaria, qui à nonnullis Vinidorum Marchia nuncupatur. Ingens de nominis etymo, Urbisque exordio fervet inter aucthores disceptatio; quidam enim à Germanica voce *Gott fegen*, alii ab alia, *Guet see*, alii verò ab antiquis Gothis illud derivari, paribus argumentis, id est arbitraria ubique assertione contendunt: speciosior saltem est de origine, quàm de nomine quæstio, cui singularem ansam præbuit Theutonicum idioma, quod inter nationes Slavico utentes, apud Gottschevienses etiamnum viget; id enim eos à Germanis ortum ducere manifestè prodit. Hinc Valvasorius (m) Gothorum his terris dominantium, Lazius verò apud Merianum Suevorum reliquias in iisdem superesse opinantur; prior sententia in vera de Gothis istic olim degentibus historia, & aliquâ vocabuli affinitate; posterior autem in obscuro quodam Jornandis textu fundatur; siquidem in Gothorum gestis juxta Augu-
sta.

(m) *Descrip. Carn. l. II.*

Itanam anni 1515. editionem ita scriptum reliquit: *Quiescente eadem Hunnorum gente à Gothis, Hunnimundus Suevorum Dux, dum ad prædandas Dalmatias transit, armenta Gothorum in Campis errantia deprædavit, quia Dalmatis Suevia vicina erat, nec à Pannoniis multum distabat; præsertim ubi tunc Gothi residebant. Verùm paulò pòst longè alios Suevis fines circumscribit, dum ait: Regio illa Suevorum ab Oriente Bojobaros habet. ab Occidente Francos, & à Meridie Burgundiones, à Septentrione Thuringos: quibus Suevis tunc juncti Alemanni etiam aderant.* In diversa horum textuum editione cùm Schönleben non Suevos, sed Suavos, nec Sueviam, sed Suaviam legeret, hallucinatum Jornandem conjecit, & Suaviam, seu Saviam Pannoniæ Provinciam cum Suevia confundisse. Cæterùm utrique opinioni adversatur recentior Gotscheviensium origo, quam Labacensis Præsul Thomas Chrön in Locopolitano Archivo anno 1509. teste Valvasorio offendit his verbis expressam: *Carolus IV. Imperator, Rex Bohemiæ devictis Franconibus, & Thuringis, ad petitionem Frederici Comitæ ab Ortenburg, dedit ei trecentos viros cum conjugibus, & liberis in servitutem, qui aliis debebant puniri propter rebellionem, quos transmisit ad sylvas, ubi nunc Gotschevia est, qui processu temporis excisis arboribus se-*

ptem Ecclesias Parochiales erexerunt. Huic ego libentiùs, quàm reliquis subscriberem, quia difficile creditu est, Gothos, vel Suevos in adedò exiguo terræ spatio à tot aliis nationibus, & præsertim Slavis deinceps occupato, & hæctenus circumdato, per 12. sæcula ita ab iis sejunctos perseverâsse, ut in alienos mores, & linguam haud tandem transfirent; at me nonnihil moratur asserta ibi Caroli IV. contra Francones, & Thuringos Victoria, cùm tamen nusquam aliàs historiographi tradiderint, Cæsarem hunc cum iis populis bellum aliquando gessisse; quod totius relationis fidem reddit eruditæ ad minimum suspectam. Interim à veritate non abest, septem Parœcias in Gottscheviensi Districtu contineri, quarum vernacula nomina profert Valvasorius, nempe Nesselthal, Rieg, Mösel, Tschermoschniz, Ossiâniq, & Alten-Laag; septimam autem D. Bartholomæo sacram Urbs ipsa complectitur forti muro, & quatuor in totidem angulis turribus utcunque munita, ejus magnam partem implet miræ amplitudinis Arx ab Auerspergico Principe Joanne Weichardo præterito nuper sæculo ædificata. Ortenburgicos Comites ditione hac olim potitos concedit quidem prædictus Valvasorius, sed Fridericum ex ea stirpe oriundum primò illam ab Aquileiensi Pa-

Patriarcha in feudum accepisse subjicit, quod ex promptum ex Locopolitano Archivo Gottscheviæ originem rursus labefactat. Ab Ortenburgicis postmodum anno 1420. ad Cileienses Comites, & ab his ad Austriæ Archiduces transit, qui servatô sibi altô, ut vocant, dominiô, Turianis primò, dein urfinis, & Khyfeliis concessere, sub quibus An. 1623. Gottschevia novô Comitatus titulô insignita est, ac demum ad Averspergicam decidit familiam, cui etiamnum paret. interea sæpius Turcarum experta est feritatem, qui in eam octies irruentes, direpta suppellectile, incensis domibus. largéque effuso Civium sanguine cuncta barbarè devastârunt: prima hujusmodi irruptio incidit in annum 1469. cæteræ sequenti sæculo evenêre.

CURCKFELDA.

Gurckfelda vulgò Germanis Gurckfeldt, Carniolis Kèrsko tredecim miliaribus Labacô in Orientem distans, à Savo fluvio alluitur, in quem post unum milliare fluens Gurca explicatam in eo tractu planitiem, Urbémque denominat. Huic imminet in colle Arx plus quàm terna ætatis sæcula enumerans; reliquus verò circumjacens ager amœnitatem undique spirat, etiam vitibus alicubi confitus. Quadra-

tam, claram apud Antoninum Urbem istic statuit apud Morianum Lazius, sed ea huc minimè quadrat, si descriptas ab illo itineris distantias accuratè metiamur; nàmque 88. passuum millibus Æmonâ, & nonnisi 28. Sisciâ Quadratam removet; quare longè aptius Gurckfeldæ conveniet celebrior Civitas Novindunum etiam à Ptolomæo in Pannonia memoratum, & ab Antonino 60. passuum millibus Æmonâ disjunctum, quæ cum præsentis inter Labacum, & Gurckfeldam intervallo oppidò coincidunt; ità enim se habet iter ab eo authore descriptum, cujus termini certi videntur, reliqua verò loca à Schönleben non contemnenda probabilitate divinantur: nimirum

<i>Æmona</i>	M P.	Labacum
<i>Prætorium La-</i> <i>tovicorum</i>	XXXIV:	Ratschach
<i>Noviodunum</i>	XXVI.	Gurckfelda
<i>Quadratam</i>	XXVIII.	Zagrabia
<i>Sisciam</i>	XVVIII,	Sissegk

Certè vix alia præter Noviodunum Civitas Gurckfeldensi situi meliùs aptatur, & tamen aliquam splendidior Coloniam ibi floruisse necesse est, cum plurima antiquitatum vestigia, quæ passim eruuntur, id luculentè demonstrent. Inter inscriptiones maximè sententiam nostram confirmat illa

illa, quæ in proximo Pago Wiher An. 1678. inventa medium Novioduni nomen reliqua parte longò ævò exesa præfert, ideóq; hîc erudito lectori exhibenda *C. A. P. S. T. ÆLI. ADRIANI ANTONINI AUG. PII COS. FIL. II. D. T. IIII. - - - ODUNI M. III.* Nummi præterea ex auro, argento, alióve metallo conflati magno numero in hoc campo effodiuntur, ità ut ultra sexcentos unicus Parochus paucis ab hinc annis collegerit plurium Cæsarum nominibus signatos, Maximini scilicet, Hadriani, Antonini, Aurelii Severi, Vespasiani, Neronis, Trajani, aliorúmque; item Juliæ Mammææ Augustæ nomen, atque etiam Regis Slavoniæ titulus in aliquibus spectatur. Nec longiùs abest annus, quo Rusticus quidam in altero Gurcæ amnis latere supra quatuor nummorum millia ollæ inclusa reperit, in quibus nil aliud, quàm *CONSTANTINUS* legebatur. Episcopali dignitate in Pannonia Savia emicuisse Noviodunum, seu Novidunum censuit Inchoffer, (n) nullum tamen illius Præfulem in medium adfert, quo assertum stabiliat. Fama insuper est sola traditione ad posteros transmissa, Constantium Imperatorem Constantini Magni filium, dum An. 353. milites contra Magnentium ducendos in Pannonia

(n) *In app. ad ann. Hung.*

monia conscriberet, Novioduni hybernâsse, indèque Constantiæ nomen huic Urbi aliquamdiu adhæsisse, quod quibusdam inventis nummis confirmari posse nonnulli crediderunt. Huic fundamento aliam superstruit conjecturam Schönleben, dum S. Pelagium, cujus hæc habetur in Martyrologio memoria: *Constantiæ in Gallia S. Pelagii Martyris, qui sub Numeriano Imperatore, & Evilasio Judice Martyrii coronam accepit.* Dum, inquam S. Pelagium 25. annorum juvenem non Constantiæ ad Potamicum lacum, ubi sacra ejus lipsana hodie coluntur, sed Novioduni, id est Gurfeldæ, gloriosum agonem confecisse suspicatur, his ductus rationibus, quòd ille Æmonæ, seu Labaci natus à Vitæ scriptoribus unanimiter dicatur, quòdque ejusdem nominis Præses Evilasius eo ipso año, quem S. Pelagii martyrio consignant, nempe 284. Cileiæ residens S. Maximilianum Episcopum simili morte ad immortalem lauream promoverit: quibus addit cum Cluverio Cisalpinam Galliam in Japidiam usque primis æræ Christianæ sæculis fuisse porrectam, unde bene dictum foret: *Constantia in Gallia.* Nec hodiernis Constantiensibus multùm patrocinator sacri corporis præsentia, cùm hoc ab illorum Episcopo Salomone Româ anno 918. allatum esse

esse non ignoretur. Fateor ex his e speciosis argumentis dubium aliquod suboriri posse, sed ad rem certius definiendam majori adhuc pondere procul dubio egerent. Novioduno veteri à barbaris exciso Noviodunum novum seu Gurckfeldam revertamur, ubi anno 1639. Venerabilis Capucinorum Ordinis Asceterium in spirituale Civium solatium extractum est, cum Parœcia Deiparæ dicata aliquo intervallo ab Urbe absit.

HYDRIA.

HYdria vulgò Idria Oppidum mercurii fodinis celeberrimum ternis majoribus millaribus Labacò recedens, & Goritiensis Comitatus fines, ad quem alias spectasse dicitur, proximè attingens, in profundissima jacet valle celsis undique montibus septa. Prima illarum inventio ad annum 1497. cuidam Rustico adscribitur, qui dum aquam ex fluente illa rivulo hauriret, materiam quandam sibi ignotam in situla offendit. quæ aurifabris ostensa ansam præbuit hujusmodi metalli ulterius perquirendi, quod & foelicissimè cessit, apertis jam pluribus fodinis, è quibus mercurius eruitur ad longinquas etiam Provincias transferendus. Quæ D. Barbaræ Patrocinium agnoscit, 125. passus,

seu integrum stadium ad fundum usque
 numerat, atque omnium optima, & ma-
 xima fœcunditate celebratur. Hujus in-
 gressus in directum aliquamdiu proten-
 ditur, sed aded demissus, ut stantem justæ
 altitudinis virum ægrè patiatur: indè ad
 lævam deflectitur, ubi patet descensus ab
 initio quidem non præceps, sed pauld post
 per scalas ad perpendicularum erectas per-
 faciendus, donec tandem ad infimam ca-
 vernæ partem deveniatur, ubi lapides
 mercurio prægnantes effodiuntur. Descri-
 ptam hæctenus viam, ac fundum, ubi ex-
 cisi quidam viculi per montis viscera ul-
 teriùs penetrant, abiegnâ muniunt fulcra
 arctissimè, densissimèque conjuncta. Sub-
 terranea aqua, quæ in fossam confluit, ne
 operas à labore arceat 52. exhauritur an-
 tliis, quæ simul connexæ supra rotam à
 torrente per artem illuc deducto motam
 volvuntur, ipsaque, quæ evehitur, aqua
 per canales derivata diversis aliis usibus
 adaptatur. Materia efflâ hydraulicô pa-
 riter artificiô, quod unicus homo dirigit,
 ab imo sursum attrahitur, dein eam in
 amne sæpius eluunt, & interim per de-
 cem, aut duodecim semper arctiora cribra
 transmittunt, donec metallum eliciant.
 Duplicis hoc est generis; aliud enim vir-
 gineum dicitur, quod vel sola dilutione
 acqui-

acquiritur, vel jam purum ex ipsa rupe stillat; aliud vulgare, quod igne extorquetur.

HYPERLABACUM.

Hyperlabacum vulgè Germanis Oberlaybach, Carniolis Verhnika, amplū est Oppidum 3. milliaribus Labaco absens, quod Labacus fluvius præterfluit, & Parochiale S. Pauli Templum cum alio Sanctissimæ Trinitati dedicato exornat. Nauportum celebrem Urbem à Tauriscis ædificatam hinc quondam extitisse, certissimum videtur; nullum enim ampliùs dubitandi locum relinquunt, tum Itineraria superiùs allegata, ubi distantia Longaticò, nunc Logatez, & Amonâ nunc Labacò Nauportum usque à veteribus adscriptæ cum hodiernis ad amussim conciliantur, tum Strabonis descriptio hunc ipsum, de quo agimus, locum vivis coloribus repræsentans, (o) sic namque scribit: *Ocra humillima prorsus alpium pars est, ubi Carnis adjungitur, qua ex Aquileia onera plaustris ad Nauportum (alicubi legitur Namportum) debehantur, inde per fluvios ad Istrum usque veſtantur, locaque huic vicina. Nauportus enim amnis ex Illyriis (hoc est Japida Illyrico à quibusdam attributa) navigabilis defertur. Intrat autem*

autem Savum, ut facile in Segestanam oram & Pannoniam delabatur. Et alibi (q) Post Promontorium ex Aquileia conscendentibus Nauportum stadia sunt CCCC. ad quam rheda perducuntur. Ea verò est Tauriscorum Colonia: quamquam nonnulli D. esse dicant. Hodie quoque juxta Hyperlabacum attolli incipiunt alpes, per quas lapidosa admodum via in Forum Julii, ubi Aquileiæ rudera videntur, peregrinos frequenter hâc commeantes ducit; unde pariter onera plaustris, clitellis, & bajulorum humeris hucusque deportata, navibus committuntur Labacum, & ultra deinceps promovenda. Neque Cornelium Tacitum (r) latuit Nauportus. dum Pannonicarum Legionum tumultus post Augusti Cæsaris mortem concitatos suis annalibus infereret, ubi interea, inquit, manipuli ante ceptam seditionem Nauportum missi, ob itinera & pontes, & alios usus, postquam turbatum in castris accepere, vexilla convellunt: di eptisque proximis vicis, ipsosque Nauporto, quod municipii instar erat, retinentes Centuriones irrisu, & contumeliis, postremò verberibus insectantur.

JOCOSA VALLIS.

Jocosa, seu Jucunda Vallis Germanis Freudenthal, Carniolis Bistra celebris, anti-

antiquaque Carthusia ad B. stræ, seu Fei-
 striciæ amnis fontes 3 milliaribus Labacô
 remota, amænissimo gaudet situ & nomi-
 ni suo quàm optimè respondente. Ampliù
 quidem est ædificium, sed rudem veterum
 simplicitatem potiùs, quàm præsentis ævi
 elegantiam ostentans. Huic erigendo ini-
 tium dedit anno 1255. Bernardus Carin-
 thiæ Dux, coronidem verò imposuit à pa-
 terna pietate minime degener Udalricus,
 locuplete fundatione año 1260, in Religio-
 forum alimentum assignata, cujus literas
 ab his verbis exorditur: *In nomine Sanctæ,
 & individue Trinitatis, Amen. Ulricus DEI
 Gratia, & miseratione Divina Dux Carinthiæ,
 & Dominus Carniolie, nec non Istrie, & Kar-
 sti, Prioribus Vallis Jucundæ in Wröinz, &
 salutem in vero salutari.* Subscripti illis
 sunt hoc ordine testes, nempe Dietricus Ve-
 nerabilis Gurcensis Episcopus, Burchar-
 dus Prior Vallis S. Joannis G. Prior de Gi-
 rowe, Frater Henricus, & Frater Witi-
 go Prædicatores, Henricus D. Ducis Ca-
 pellanus, Ulricus Comes de Hevenberg,
 aliique plures. Lætam hanc, Jucundam-
 que Vallem gravissimâ affecit tristitiâ anni
 1382. incendium, quo correpta Carthusia
 tota in cineres concidit. Revixit tamen
 ad instar Phœnicis, & uti verosimile est,
 multò venustior, insumptis in ejus instau-
 ratio-

rationem quatuor circiter lustris, cum anno 1402. Conradus Patriarchæ Aquileiensis Vicarius cœmeterium inibi consecrâsse à Valvasorio (r) feratur. Nihilominus dilata per integrum seculum videtur Templi, quod hodiè que extat, consecratio, nisi credere malimus, ab alio rursus infortunio illud fuisse violatum; namque ex manuscriptis Cœnobii instrumentis verba hæc profert præcitatus author: *Anno 1483. Sigismundus Episcopus Labacensis consecrat Basilicam supra valvas Ecclesiæ Domus S. Mariæ in Franiz Carthusiensium, Dominica ante festum SS. Primi, & Feliciani, eamque pro die anniversario dedicationis assignat, & perpetuas 40. dierum indulgentias concedit, dicens situatam in Valle Jocosâ, alias Franiz nostræ Labacensis Diœcesis.* Prævalente in Provincia Lutheranorum hæresi, tot undique ærumnæ hanc Carthusiam obsederant, ut parum ab interitu abfuerit; sed illucescente rursus Orthodoxæ veritatis sole, sereniores duxit dies, & succolante Ciriani 18. annis Prioris munere functi industriâ, ad pristinum statum reducta non inani Jucundæ Vallis nomine appellatur.

LAASIUM.

Lasium vulgò Laas Urbecula est cum deserta in clivo Arce 6. millaribus Labaco

baco in Austrum abscedens. quæ inter Op-
 pida priùs computata Civitatis demum
 jura anno 1477. à Friderico IV. Imperato-
 re consecuta est. Propriis quondam pare-
 bat Dominis, dein Ortenburgicis, & Ci-
 leiensibus Comitibus, cum quorum Co-
 mitatu ad Austriæ Archiduces anno 1457.
 pervenit, non 1435 uti Megifero videtur;
 hoc enim anno obsessum quidem est Laa-
 sium à Friderici tunc tantùm Archiducis
 exercitu, sed ejus Duce Christophoro
 Fladnizero ab audaciore quodam Cive
 interfecto, cæteri obsidentes re infecta di-
 scessere. Non procul hinc fluens amnis
 Lafera per montis cavernam paulò post
 viam sibi aperit, in qua tumulatur, quod
 & pluribus aliis fluviis in hac regione con-
 tingit. Unicum D. Petri Templum, quod
 in Urbe visitur, S. Georgii Parœciæ in Pa-
 go Altenmarckt uno lapidis jactu extra
 muros positæ subjicitur, apud quam me-
 diocriter sublimis ascendit mons binis SS.
 Petri, ac Martini Tempellis sacratu, &
 veterum murorum rudera spinis, tribu-
 lisque contegens; unde collocari cum
 Schönleben hic forsan posset antiqua Japi-
 diæ Urbs Terpo, seu Terponus, quam ab
 Octaviano Augusto captam memorat Ap-
 pianus Alexandrinus, qui anno 148. flo-
 rebat: *Japodes*, inquit ille juxta P. Candi-
 di

di versionem anno 1472. editam, *ex insidiis subito apparuere, multisque affecere vulneribus, verum major eorum pars ab his, qui ex apicibus decurrerant interfecti sunt. Reliqui iterum ad sylvas revertuntur. Urbem relinquentes, cui Terponus nomen fuit. Eam interceptam Cæsar minimè cremavit, suis arbitratus, pariter illos se esse dedituros, ut fecere.* Fundatur hæc sententia in Metuliensis Urbis propinquitate, quæ ex Appiano colligitur, ejusque situ in Pago, quem inter Laasium, & Oblacum occurrentem Metule vulgus vocat, verosimiliter reponendo; cum non tam nominis similitudo, quam cæteræ circumstantiæ Appiani descriptioni ad amissim respondeant; siquidem post allegata jam verba ita statim progreditur Appianus: *Deinde ad aliam processit Urbem; Metulium incole nuncupant, quæ Japodum primaria habetur Urbs, sita est autem in monte nemoroso, duobus condita tumulis, quos vallis modica interfecat.* Quæ omnia ibidem hodieque adesse, asseverat oculatus testis Schönleben, duos videlicet colles, quos modica dividit vallis in prædicto Pago cum S. Antonii Abbatis Sacello habitata: à collium tergo vasta densatur sylva, in fronte campi planities ingens aperitur. Aliquod tamen dubium objicit mihi exigua inter eum Pagum, & Laasium distantia,

uni-

unico quippe Germanico milliari ab invicem sepeantur, nec aledè veritati conso- num apparet, binas, ut videntur, celebriores Urbes tantillo intervallo fuisse ea tempestate dissectas. Cæterùm nullus dubito, quin Metulium, seu Metulum, prout eam Civitatem inter Japides in alpibus sitos appellat Strabo, (s) per hunc Carniolix tractum inquirendum sit, non autem in Styriæ limine, in Mednica scilicet Valle ex monte Trajanaberg, seu Dranberg se se demittente, ubi illud ineptissimè venatur Lazius (t) immemor se alibi Labacensem agrum inter Medicam, alpésque interjacentem Pannoniæ adscripsisse, unde fieri non potuit, ut ad Styriam usque Japida promoveretur. Sed metulium, à quo nos longè abduxit Lazuus, regressi celeberrimam apud Appianum hujus Urbis obsidionem ab Augusto Cæsare anno ante Christum 32. foelici eventu terminatam contemplemur. Romani itaque, ductis circumquaque castris, muros crebris ictibus verberabant, sed illos obsessa juvenus ad trium millium numerum armis, animisque præpollens facili negotio ab accessu prohibebat: extimo tamen muro interim hiante, ad alterum interiùs extructum

Metu-

(s) *Lib. 7.*

(t) *Com. Reip. Romana. l. 12.*

Metulienses saltu delati ad strenuam rursus defensionem se se accingunt : deserta mœnia adepti Romani geminos aggeres attolunt, quos quaterni pontes usque ad secundum murum protensi cum hostium propugnaculis jungebant : per hos Cæsar, qui in edita turri rei exitum opperiebatur, jubet milites Urbis aditum tentare ; verum uno ex Pontibus, mox altero corruente, cum tertiùs in ruinam laberetur, tantus Romanos incescit pavor, ut ad quartum progredi, nequidquam eos increpante Cæsare, detrectarent : tum ille arreptò clypeò è turri desiliens ad pontem properat, paucisq; comitantibus jam hostes provocabat, quò visò milites rubore tandem suffusi ad Cæsarem confestim advolant. Sed nimio onere oppressus pons secum plurimos præcipites traxit, ex quibus nonnulli per ère ; alii ferme contritis membris efferebantur : Imperator crus dextrum, & utrumque brachium saucius, infractò tamen animo turrim repetens, protinus mandat, ut strato quintum ponte assultus iteretur. Invicta hæc Augusti constantia adedò Metulienses terruit, ut postridie Legatos de pace acturos ad eum miserint cum quingentis obsidibus, quos idem postulaverat ; dein permisso Romanis editioxi tumulto in humiliorem omnes descen-

dunt,

dunt, ad quorum custodiam destinati præfidiarii milites, cum arma deponere, quod pacti non fuerant, eos juberent; hi mulieribus, puerisque Senatûs conclavi inclusis, & admiffâ, uti spoponderant custodiâ, Romanis annunciant: *Si quid in solitum erga eos moliri audeant, se locum illum incensuros, & cum desperatione pariter Romanos invasuros.* Quibus dictis, quasi id exequi meditentur, in unum coeunt; tunc milites ultro faces Senatui admovent, quo conflagrante plurimæ matres se, suosque filios trucidârunt, quædam etiam vivas proles flammis injiciebant; sicque aut igne, aut ferrô Metulium, & Metulienses conciderunt, *itâ ut nullum, Appiani verba sunt, tam ingentis Urbis super fuerit vestigium.*

LANDSTRASSIUM.

Landstrassium vulgò Germanis nunc Landstrafs, olim Landstroft, Carniolis Kostainaveza in Gurcæ fluminis insula undecim milliariibus Labaco distita continetur. Urbecula hæc vilibus præter mediocrem Arcem habitatur ædibus, nec aliam præter Parochialem D. Jacobi Ecclesiam complectitur. Plurimos diversæ stirpis Dominos recenset, quibus jam à multis seculis obtemperavit; namque post eos, qui inde nomen sumpserunt, modò Carin-

rinthiæ Ducibus, aut Ottocaro Bohemiæ Regi, modò Cileiensibus Comitibus, aut Austriæ Archiducibus totius Provinciæ fortunam secuta subdebatur. Turcarum bis viciniam depopulantium impetum fortiter excepit, totidémque vicibus fortius rejecit. Vix uno ab hac Urbe lapide recedit amplum quidem, sed veterum more extructum ejusdem nominis Cœnobium, aliàs quoque Frauenbrunn dictum, quod Bernardus Carinthiæ Dux, ut ob victoriam contra Bambergensem Episcopum obtentam se DEO gratum exhiberet, sacro Cisterciensium Ordini anno 1248. excitavit. Unico hinc milliari abest inter fertilissimi soli delicias Pletria, vulgò Pleteriach nobilis quondam Arx Sischerstein appellata, & ab Hermanno Cileiensi Comite anno 1407. conversa in Carthusiam, prævalente postea in Provincia hæresi extinctam; nunc autem suis proventibus Labacense Societatis Jesu Collegium sustentat.

LOCOPOLIS.

Locopolis vulgò Germanis Bischofflach, Carniolis Schkofialoka amœna Civitas 3. miliaribus Labacò remota, à duobus alluitur amnibus, quorum unum Pollant, seu Polansschitscha, alterum Zayer, seu Sura

Sura vulgus appellat. Hanc Urbem ejus-
 que districtum, qui intra decem milliari-
 um circuitum 200. circiter Pagos comple-
 ditur, Frisingensi in Bavaria Episcopatu
 donavit D. Henricus Imperator, uti Meria-
 no & Valvasorio videtur, vel jam antea
 Otto II. uti Schönleben, adducto dona-
 tionis diplomate, cujus alibi meminimus,
 ad annum 973. suadere conatur. Tribus
 abhinc seculis adhuc inter Oppida habe-
 batur, sed à Bertholdo Frisingensi Præsule
 sub id tempus muris hodièque extantibus
 munita, evasit digna, quæ Civitatibus ac-
 censeretur. Adjacet ei lenis clivus, supra
 quem eminet Arx Præfecti Frisingensis Se-
 des. Intra Urbem spectatur sacrarum Dno
 Virginum Monasterium, quod olim su-
 pra quinquaginta alebat Sanctimoniales.
 Ejus conditor hodie latet longa jam obli-
 vione sepultus; nonnulli tamen concor-
 dibus Austriacorum Principum, Frisingen-
 sium Antistitum, & Dominorum à Purg-
 stall subsidiis nobile hoc antiquæ pietatis
 vestigium divinando adscribunt. Tem-
 plum recentis ævi opus est anno 1669. à
 Labacensi Episcopo primò consecratum.
 Parœcia D. Georgii patrocinio tradita mo-
 dico spatio ab Urbe abest: ad hanc 18. aliæ
 referuntur Ecclesiæ, inter quas clarissima
 est ad S. Mariam in Ehrengrub crebris acco-
 larum

larum supplicationibus frequentata. Paulò plùs Locopali abscedit sumptuosissimum Palatium vulgò Ehrenau dictum inter hortorum delicias à Francisco Andrea Barone à Lampfrizam Locopolitanæ ditio- nis Præfecto non ante multa lustra excita- tum, in eo videlicet tractu, ad quem anno 1283. Ericho Prisingensis Præsul ex Tyro- lensi Valle Pufferthal colonias traduxit, constitutis ibi binis Pagis Feuchting, & Zeyrn, ubi adhuc hodie Germanicam lin- guam callent coloni, tametsi depravatam.

LYTHOPOLIS.

Lythopolim, seu Steinam vulgò Stein Germanis, Carniolis Kamnèk Urbem à lapidum acervis, quorum in hac regione ingens suppetit copia, suum nomen juxta Valvasorium adeptam, amœna trium mil- liarium planities à Provinciæ Metropoli divellit; ac Feiftricius amnis irrigat, qui per binos editos montes à Septentrione de- labitur. Florebat illa olim nobilium ædi- bus ornata, qui ut à Turcarum in Carnio- liam sæpe defævientium acinace jugulum subtraherent, huc affluere consueverant; nec minùs vigebat comèrcium ea de cau- sa plurimùm promotum; sed hæc unà cum barbarorum metu hodie defecerunt. In tria tamen adhuc populus effunditur.

Subur-

Suburbia, in quorum uno vulgò Schütt nuncupato Parochiale surgit Templum Beatissimæ DEI Genitrici D. Elisabetham visitanti devotum: nulla autem intra muros clauditur Parœcia; non omni tamen sacra Æde Civitas destituitur, cum præfò sit D. Jacobi Ecclesia SS. Primi, & Feliciani reliquiis ex Werdensi Carinthiæ lacu, ut Schönleben putat, advectis decorata, cui Turriani, & Hochenwartii Comites unà cum aliis nobilibus Minorum Conventualium Cœnobium sub finem decimi quinti seculi addidêre; sed imminentibus aliquando Turcis, Religiosi aliò remissi sunt ut Parochia in Suburbio minùs tuta ibidem collocaretur, Cœnobii redditibus cuidam Nosocomio applicatis. Anno tamen 1627. illi reditum obtinuêre, Parochiâ pristinæ stationi restitutâ. De Urbis insignibus, quæ mulieribus formam in anguem desinentis præferunt, lepida vulgatur fabella apud prædictum Valvasorium cum cæteris ad scopum nostrum minimè faciendis reperienda.

METLINGA.

Metlinga vulgò Germanis Mötling, Carniolis Metlika Urbs est Arce instructa 11. milliaribus Labacò remota, & ad Colapim fluvium proximè accedens,

ideoque in antiqua Vinidorum Marchia olim recensita; hanc enim geographi inter Gurcam, Savum, & Colapim fluvios, atque alpes post Gotscheviam se se attolentes circumscribere consueverunt. A Goritiensibus Comitibus ad Austriae Archiduces transit Metlinga sub annum 1374. privati deinceps Dominis ab iis in feudum concessa. Paroeciam D. Nicolao sacram administrat Pastor Pæpositi titulô insignis; præter hanc adest etiam Theutonicorum Equitum Commenda, à quibus originem ducunt ternæ illæ Ecclesiæ in conspectu Urbis erectæ, & SS. Martino, Rocho, & Catharinæ consecratæ. Turcæ ter decimô quintô seculô, & quater ab anno 1500. Metlingensem districtum, aut Civitatem ipsam diripuerunt, sed anno 1578. quo postrema accidit eorum irruptio, fortiores experti sunt Civium animos, virésque, utpote ab illius obsidione gravi clade repulsi.

MICHELSTETTA.

Michelstetta vulgò Michelstetten, Carniolis Velefalo nobile sacrarum Virginum D. Dominici leges sectantium Monasterium, aliàs etiam Frauen-, aut Marienthal vocatum, quatuor milliaribus Labacô abscedit. Illius exordium ex M. SS. Martini Bauschneri annalibus in suos transtu-

lit Valvasorius, ubi ex ipsiusmet Parthenonis documentis haberi dicitur, qua ratione sub annum 1300. Sacerdos quidam secus Michelstettensem Arcem venationivacans, claram ex contiguo saltu vocem percepit, quam subsecutus ad sylvestrem pervenit pinum, unde illa oriebatur; tanti prodigii causa ut melius exploraretur, excisa arbor cubitalem Beatissimæ Virginis puerulum Jesum gestantis statuam obtulit, quæ auro postmodum illita, Templique aræ hodiè que insistens accolarum patet venerationi, & patratis sæpe miraculis inclaruit. Ea de causa erecta ibidem est Deiparæ Ædes, ad quam Virgines quædam sensim accedentes collata simul dote religiosam vivendi normam amplexæ sunt. Huic origini aliam paulùm diversam subnectit Valvasorius ex fide dignissimis monumentis, ut ipse affirmat, excerptam; narrat igitur anno 1257. quendam S. Margarethæ Parochum, dum animi relaxandi gratià per nemora erraret, hoc monitum audivisse: *Hic debet extrui Monasterium Dominicanarum*, post cujus sonum pergens (ter quippe repetebatur) in proceram incidit arborem, supra quam prædicta Dei Genitricis icon cum Jesulo prominebat, idque eo penitus loco, quo nunc summa Templi ara spectatur. Hujus rei fama ab

eodem Parocho divulgataj Aquileiensem Patriarcham Oberburgensem Abbatem fertur permovisse, ut communi ære illius Ordinis Sanctimonialibus Parthenonem fundarent; at hæc manifesti arguuntur sphalmatis, cum nullus tunc Otto Austriæ imperaret, sed deleta jam Bambergicorum Austriæ Principum stirpe ea Provincia ab Ottocaro Rege prætenso anno obtineretur, nisi quis dicere mallet, tunc quidem miraculum accidisse, Monasterium verò altero primùm seculo ab Ottone Austriæ Archiduce anno 1339. vitâ functo fuisse extructum; sed mirum videri posset, tot scriptores, qui piam hujus Ottonis in aliis sacris foundationibus liberalitatem celebrârunt, Michelstettensis Cœnobii nusquam meminisse. Tertia demum opinio ex vetustissimo, uti Valvasorius loquitur, cœdice eruta parum absuit, quin has S. Domini-
 ci Religiosas Virgines ipso Prædicatorum Ordine ab Innocentio III. Papa anno 1215. primùm confirmatō fecerit antiquiores; siquidem ad annum 1221. earum primordia collocavit. Quare id unum certi ex his confici potest, admodum antiquam scilicet esse hujus Monasterii originem, cum ea ita lateat tot discordibus documentis involuta. Extra illius limen assurgit rupes, cui incumbit Arx Frauenstein dicta

dicta consuetum sacrarum Virginum eò
ascendentium asylum, quoties Turcicus
furor per has oras grassabatur.

MINCHENDORFFIUM.

MInchendorffium vulgò Germanis
Minchendorff, Carniolis Mekyne
amplissimum D. Claræ Monasterium, &
reliquorum omnium in Carniolia extan-
tium pulcherrimum 3. milliaribus Labacò
abest, & Lythopolitanæ Urbi proximè ac-
cedit. Hujus ortum, ac magnificos pro-
gressus ab accurata inscriptione discemus
nigro marmori super hōspitum conclave
affixo ibidem insculpta, quæ simul nobilif-
simæ Gallenbergicæ Prosapiæ heroës no-
bis ob oculos ponet. Sic ergo ibi legitur:
*Monasterium S. Clarae in Münchendorff, quod
olim D. Sigefridus Nobilis de Gallenberg, Ot-
tonis ex Gutta de Weiffeneck filius; Wilbelmi ex
Anna de Sumereck nepos; Sigismundi ex uxore,
cujus nomen etsi vera neglexerit historia
virtutem loquitur, pronepos; Sigefridi ex Ber-
tha de Funckenberg abnepos; Schieggii ex uxore
incomperta, & Ottonis ex conjugē Anna ab
Ehrnsfels, demum Ottolphi de Scherffenberg,
qui circa annum M. primus condidit Arcem
Gallenberg, trinepos, quadrinepos, & ultra;
anno salutis MCCC. VII. Idus Octobris, die
SS. Dionysii, Rustici, & Eleutherii MM.*

primus fundavit : hoc Georgius Sigismundus S. R. I. Comes, & D. de Gallenberg S. C. M. Camerarius, Ducatus Carnioliae Judiciorum Provincialium Praeses, & supremi Capitaneatus Locumtenens cum germano suo Joanne Friderico, hereditarii advocati in München-dorff, Fundatoris per XIII. generationes seri nepotes, vetustate jam cadens pene à fundamentis reparârunt anno MDCLXXXII. Adfert præterea Valvasorius tum foundationis literas, tum alias, quibus Sigefridus, Fridericus, & Otto Sigefridi fundatoris filii novis muneribus patris opus cumulârunt. Huic Cœnobio prima omnium præfuit Clara Gallenbergica fundatoris pariter filia anno 1301. ei officio admota.

RATMANDORFFIUM.

Ratmandorffium vulgò Germanis Ratmandorff, Carniolis Radovelza Urbs est cum speciosa Arce lævo Savi fluvii littori sex supra Labacum milliaribus insidens, atque in mediocri colle, quem profundâ fossâ undique natura circumdedit, elevata. Per Henrici tertii Cæsaris beneficium ex Oppido in Civitatem transisse narrat Valvasorius, sed Merianus Lazium secutus Friderici IV. Imperatoris ætate inter Oppida Ratmandorffium recenset, negâtque modò patere, quandonam consueta Urbium

bium jura impetraverit. Post Udalrici Cileiensis Comitis necem memoratus Fride-
ricus cum exercitu Carnioliam subiens
etiam in hanc Urbem infesta convertit ar-
ma, quam paulò post obsessam cœpit, &
à Witovicio Cileiensis viduæ Belliduce
receptam, repetita obsidione sibi secundo
subjugavit.

RUDOLPHI WERTA.

Rudolphiwerta, seu Neostadium vul-
gò Germani Rudolphswert, seu Neu-
städtlein, Carniolis Novomesto Urbs per-
amœna in leni assurgit clivo, unde præter-
fluentem Gurcam despectat. Authorem
sui colit Rudolphum IV. Austriæ Archidu-
cem, qui eam & ædibus instruxit, & Civi-
tatum privilegiis auxit dato anno 1365. di-
plomate confirmatis. His Maximilianus
I. Imperator Collegiatam, ut vocant, Eccle-
siam D. Nicolao Episcopo devotam anno
1509. cum divite adjecit dote, qua unde-
cim Canonici præter Præpositum, & Deca-
num in communialebantur; at repetita
sæpiùs infortunia ad quatuor tantùm Ca-
nonicos præter duas dignitates priorem
numerum coarctârunt. Huic reliquo Ca-
nonicorum Collegio quatuor alia subsunt
in Urbe Tempa SS. Antonio Abbati, Geor-
gio, Martino, & Catharinæ consecrata.

Sextâ intra muros Ecclesiâ D. Leonardo sacra potitur Minorum S. Francisci Cœnobium ab Elifabetha à Tschernembl anno 1462. fundatum. In conspectu autem Urbis stat Venerabilis Capucinorum Ordinis Asceterium, anno 1660. condi cœptum; sed post 12. annos cum Templo à Joanne Scnoglyanovich Seniensi, & Modrusensi Episcopo D. Josephi honoribus erecto tandem consummatum. Excellebat quidem olim tum populi frequentiam tum mercium abundantiam Rudolphiwerta; verum quies à Turcis territa, & circumjacentibus bonis spoliata, dein ter ab epidemica lue, sæpius à flammis ad extremam hominum, rerumque inopiam redacta, pristinum vigorem nunquam recuperavit.

SITTICIUM.

Sitticium vulgò Germanis Sittich, Carniolis Sitizena vetustum, & percelebre Cisterciensis Ordinis Monasterium 4. miliaribus Labacò in Orientem recedens anno 1135. erexit Peregrinus Aquileiensis Patriarcha, eique alterò annò præesse iussit Vincentium ab ipso S. Bernardo ex Gallia submissum; foundationis tamen literæ non nisi anno 1156. datæ apud Valvasorium leguntur. Ejus dotem additis latifundiis deinceps ampliârunt Marchiones Istriae,

Istriae, Goritienses Comites, Austriae Archiduces, alique complures à citato auctore recensiti, praesertim Viridis, seu Virida Barnabovii Mediolanensis Principis filia, & Leopoldi Probi Archiducis in Helvetia caesi vidua, unà cum pluribus Istriae Marchionibus, & Agnete Udalrici Carinthiae Ducis conjugè in hujus Cœnobii Templo tumulata. A Vincentio primo Abbate quadraginta septem hætenuseo munere functi sunt, quorum vigesimus octavus Oswaldus nomine anno 1482. gubernaculo admotus incensum à Turcis Cœnobium è cineribus rursus excitavit, haud dispari calamitate anno sequentis seculi 29. opprimendum: Reinprechtus verò trigessimus nonus anno 1604. in Abbatem electus amplum, quod hodie visitur, ædificium à fundamentis evexit.

VIPACUM.

Vipacum vulgò Germanis Wipach, Carniolis Vipava Oppidum frequens olim, & amplum, modò exile ad Carnioliam quidem hodie refertur, sed in Italia tamen jacet, utpote ad Australem alpium radicem situm; harum quippe summitas, vel ipso Schönleben annuente, Italiae initium est. Illius tenuitatem illustrat magnificentum Comitis Lanthieri Palatium recenter

ibidem excitatum. Propriis quondam suberat Dominis, seu cognomen suum ab illo loco mutuantibus, inde ad Osterwicios Carinthiæ Proceres devenit, ab his verò ad Herbersteinos, ex quibus Leonardus fertur anno 1487. à Friderico V. Cæsare hoc Oppidum dono accepisse; sequentis verò seculi annus 57. consignatur à Batuscnero Nicolai Comitis Turriani funere, quem ob multas legationes in Italia, Hispania, & Belgio pro Cæsare obitas Vipacensi Castro ab eo donatum subjungit. Horrida, asperaque alpium juga Turcarum impetum frangere nequivêre, quò minùs anno 1478. hucusque progressi totam viciniam expilarent; post sex indè lustra alteri patuit hosti, Venetis scilicet, qui anno 1508. inopino assultu Vipacum occupârunt. Longa hinc extenditur ora generosò, amœnòque vinò, quod ibi legitur, celebrata. Præterea scaturit ex propinqua rupe Vipacus fluvius in eo alpium latere, quod Nauporti aliàs descripti fontibus opponitur, estque procul dubio famosus ille veteribus fluvius, qui quondam Frigidus audiebat; id enim clarè demonstrat Peutingeriana Mappa cum præsentis locorum situ comparata: illius iter huc pertinens in Labacensi descriptione jam exposuimus, quod nimirum Aquileiâ ducebatur ad Pontem

tem Sontii, ad Fluvium Frigidum, ad alpem Juliam, Longaticum, Nauportum, Æmonam; hodie autem, si quis Aquileiâ discedens, post 14. passuum millia in veteri Mappa adscripta Sontium, seu Lisontium trajiciat, ad alpes, quæ ante Nauportum occurrunt, profecturus, in nullum alium certè incidet fluvium, quàm Vipacum, cujus in eodem pariter loco meminit Antonini Itinerarium. Inclaruit maximè hic fluvius ob celeberrimam victoriam à Theodosio Imperatore anno 394. de Eugenio tyranno prodigiôsè partam: dilaudant illam ex veteribus Jornandes (u) Ruffinus (x) Theodoritus (y) Orosius (z) Socrates (a) Sozomenus (b) aliique plures, ex quibus locum clarè designant partim Sozomenus, dum ait: *Eugenius maximum paravit exercitum, & portas Italiae, quas Romani alpes Julias vocant, præoccupatas communit.* Et postmodum ità de Theodosio scribit: *Oratione facta movet in Italiam, & cum alpes consecutus esset, primas custodias occupat, deinde superato transitûs vertice, cum jam descendendum esset, campum plenum equitibus, ac peditibus videt.* Partim Socrates dum hæc narrat.

G 7

Fit

- (u) *De reb. Get. c. 28.* (x) *Lib. 2. c. 33.* (y) *Lib. 5. c. 24.* (z) *Lib. 7. c. 35.* (a) *Lib. 6. c. 25.* (b) *Lib. 7. c. 22. & 24.*

Fit itaque conflictus ad fluvium, quem Frigidum vocant. Hic ergo Theodosius collecto militarium virium robore, certus obtinendæ victoriæ, quam Joannes Anachoretha prædixerat, in Eugenium cum Arbogaste, Flaviano, & ingenti armatorum caterva adventantem præviô crucis signô in labaro, militumque armis renidente, exercitum movit, & quidem nonis Septembris Gothos præire jusserat, qui ab hostibus oppressi infœlicem totius rei exitum ominabantur; at Cæsar SS. Apostolorum Joannis, & Philippi aspectu, verbisque per noctem confortatus, universis postridie copiis prælium redintegrat, quo maximis utrinque animis exardescente, ubi Romani Romanis congregiebantur, æqualis erat pugna, ubi verò Gothi, cæteri que Barbari pro Theodosio dimicabant, ibi vincebant Eugeniani; quod ille intuitus, super editam rupem, unde ab omnibus spectaretur, in terram procumbit, divinamque opem ferventissimè invocat, nec suo voto frustratur; nam Baccurius eximie pietatis, virtutisque Tribunus cum primis Ducibus illuc suppetias ferens, ubi hostes superabant, rupta eorum acie, in fugam omnes convertit. Validissimus interim exortus ventus missa ab Eugenianis jacula in eosdem retor-

que-

quebat, & quæ jaciebant Cæsarei, vehementiùs in hostes ferebantur, in quorum etiam ora elatus pulvis oculorum usum præpediverat. Hac ratione Theodosius victoriâ potitus Aquileiam perrexit. Jure igitur Claudianus, postquam cuncta hæc eleganti carmine cecinisset, ita exclamavit. (c)

O nimum dilecte Deo, cui fundit ab antris
Æolus armatas hyemes, cui militat æther,
Et conjurati veniant in classica venti:
Alpinæ rubuère nives, & FRIGIDUS amnis
Mutatis fumavit aquis, turbâque cadentũ
Staret, ni rapidus juvisset flumina sanguis.

WEICHSELBURGUM.

Weichselburgum vulgò Germanis Weichselburg, Carniolis Vischnagora Urbecula est infra Weichselburgam Arcem sita, & 4. milliaribus Labacò absens, quem Joannes Thomafich apud Schönleben 552. ante Christi nativitatem añis ædificatam tradit, aut fingit; cùm enim nulla antiquorum adferat documenta, nec priscum illius nomen prodat, meritò suspicionem ingerit, vixque ab eruditis assensum extorquebit. Magnianam inter Pannoniæ Superioris Urbes à Ptolomæo relatam dictum olim fuisse Weichselburgum divinat Schön-

Schönleben, sumptô indè argumentô ,
 quòd is author inter Æmonam , & Præto-
 rium eam recenseat, sed observandum est
 Ptolomæum Urbium ordinem non juxta
 situm, sed dignitatem, aut libitum conte-
 xuisse. Hujus Civitatis Paræcia Sitti-
 censi Cœnobio subjecta D. Ægidium ut Pa-
 tronum suum veneratur. Cæterùm il-
 lam splendidiùs quondam vixisse ferunt,
 at modò dirutis, aut mox ruituris ædi-
 bus infictas sibi à bello, & igne pla-
 gas incolis, exterisque monstrat
 etiamnum obducendas.

CATALOGUS
LOCORUM
CARINTHIÆ.

C Lagenfurtum Metropolis Carinthiæ, Arnoldsteina, Dietrichsteina, Fanum S. An- dreæ, Fanum S. Pauli, Fanum S. Viti, Feldkirchium, Frisacum, Gentiforum, Griffum,	Gurcum, Hospitale, Langseense Cœ- nobium, Millestadium, Mosburgum, Ossiacum, Osterwicum, Steina, Strasburgum. Victoria, Villacum, Wolfsberga.
---	---

CATALOGUS LOCORUM CARNIOLIÆ.

L Abacum, Me-	Landstrassium,
tropolis Car-	Locopolis,
nioliæ,	Lythopolis,
Adlersberga,	Metlinga,
Aineda,	Michelstetta,
Auersberga,	Minchendorf-
Circknicium,	fium,
Crainburgum,	Ratmansdorf-
Dobrava,	fium,
Gottschevia,	Rudolphiwerta,
Gurckfelda,	Sitticium,
Hydria,	Vipacum,
Hyperlabacum,	Weichselbur-
Jocosa Vallis,	gum.
Laasium,	

D. O. M. A.

Quod

BONUM, FELIX, FAUSTUM,
FORTUNATUMQUE SIT

Huic Almæ, ac Celeberrimæ
UNIVERSITATI GRÆCENSI,
Senatui Philosophico, totique

Reipublicæ Christianæ,

Sub Amplissimo, ac Admodum Reverendo

P. SIGISMUNDO PUSCH,

è Soc. JESU, AA. LL. & Phil. ac SS.

Theol. Doctore, Almæ ac Celeberrimæ

Universitatis Græcensis

CANCELLARIO,

Anno à partu Virginis M. DCC. XXVIII.

Mense Augusto, Die Horâ 8. Matutinâ

Actus Academicus celebratus est.

In quo

Perillustres, Reverendi, Religiosi,

Prænobiles, Nobiles, Eximii, & tam eru-

ditione, quàm virtute conspicui DD. AA. LL.

& Philosophiæ

BACCALAUREI,

In Aula Academica Archi-Ducalis

Soc. JESU Colleg. ad supremam Philos.

Lauream consequendam per eundem

Licentiâ donati;

DEINDE PROMOTORE

R. P. ANTONIO ERBER,

è Soc. JESU, AA. LL. & Philos. Doctore,

ejusdemque Professore Emerito,

Supremâ Doctorum Philosophorum Laureâ

condecorati sunt.

NOMINA PROMOTORUM.

D. Adamus Josephus Catharin ,
Prænobilis Styrus Græcensis.
Defendit Universam.

Perillustri D. Antonius Curti de Fran-
cini , Croata Copronicensis , S. R. I.
Eques , & Styriæ Provincialis , ex
Archiduc. S. J. Convict. Collegio.
Defendit Universam.

1. **D.** Gajetanus Sigefridus Schober , Præ-
nobilis Styrus Græcensis. *Defendit
Universam.*

Rev. ac Rel. D. Marianus Pitreich, Sacri
& exempti Ord. Cist. Celeberrimi ,
& Antiquissimi Monasterii B. M. V.
de Runa Professor. *Defendit Uni-
versam.*

Rev. ac Rel. D. Abundus Fux , Sacri ,
& exempti Ord. Cist. Celeberrimi ,
& Antiquissimi Monast. B. M. V. de
Runa Professor. *Defendit Universam.*

2. **D.** Andreas Zacharias de Waiz , Præ-
nobilis Styrus Græcensis. *Defendit
Universam.*

D. Antonius Josephus Trüttherrfür, Civis Suevus Wangensis, è Cæs. Ferd. Alumnus. *Defendit Universam.*

D. Josephus Favetti, Nobilis Italus U-
tinenfis, ex Archiduc. S. J. Convict.
Colleg. Alumnus Schweigerianus.
Defendit Universam.

D. Josephus Antonius à Monte, Civis
Tyrolensis Flemenfis.

3. D. Paulus Prunner, Civis Tyrolensis
Valisoletanus, è Cæs. Ferd. Alum-
nus. *Defendit Universam.*

D. Petrus Antonius Graton, Civis Ita-
lus Foro-Julienfis.

D. Bartholomæus Mattinelli, Civis Ty-
rolensis Valisoletanus, è Cæs. Ferd. A-
lumnus. *Defendit Universam.*

D. Franciscus Xaverius Reichinger, Civis
Styrus Judenburgensis, è Cæs. Ferd. A-
lumnus. *Defendit Universam.*

D. Robertus Josephus Brigniel, Prænobilis
Carinthus Clagenfurtensis, ex Archiduc.
S. J. Conv. Colleg. Alumnus. *Defendit
Universam.*

D. Franciscus Antonius Stadler, Prænobilis
Styrus Vordernbergensis, ex Archiduc.
S. J. Convict. Colleg. *Defendit Univer-
sam, &*

D. Franciscus Xaver. Thadæus de Hauck,
Prænobilis Styrus Græcensis. *Defendit
Universam.*

D. Jo.

- D. Joannes Andreas Borzaga, Civis Tyrolensis Ananiensis, è Cæs. Ferd. Alumnus.
Defendit Universam.
- D. Matthæus Malle, Civis Styrius Arenfelsensis.
- D. Joannes Mösner, Civis Tyrolensis Antholzensis.
- D. Mathias Antonius Juschiz, Civis Dalmata Segniensis, è Cæs. Ferd. Alumnus.
- D. Matthæus Hainzl, Civis Rhætus Genzensis.
- D. Franciscus Antonius à Tobel, Nobilis Rhætus Dorenbiensis.
- D. Gregorius Franciscus Lanz, Civis, Styrius Kumpizensis.
- D. Maximilianus Wrembl, Officialis Styrius Cilliensis, è Cæs. Ferd. Alumnus.
- D. Joannes Gregorius Rapoz, Civis Styrius Mahrburgensis.
- D. Joannes Franciscus Hoffer, Prænobilis Carinthus Spitalensis.
- D. Josephus Riefter, Civis Suevus Krlenheinfettenensis.
- D. Franciscus Jacobus Aigentler, Prænobilis Styrius Græcensis.
- D. Paulus Drolz, Civis Styrius Saxenseldensis.
- D. Josephus Kostwein, Civus Carinthus Gentiforensis.
- D. Josephus Carolus Tschades, Civis Carniolus Rattinonstorffensis.

Extra Ordinem.

Rev. D. Petrus de Roffi, Italus Goritienſis, SS. Theol. in 3. annum Auditor, Presbyter.

Rev. D. Joſephus Pacher, Ungarus Schemnizenſis, SS. Theol. in 2. annum Auditor, ex Archiduc. S. J. Convict. Colleg. Alumnus Gyrienſis.

Rev. D. Antonius Joſephus Renz, Prænobilis Styruſ Cilliienſis, SS. Theol. in 1. annum Auditor, ex Archiduc. S. J. Convictorum Colleg. Alumnus Gyrienſis.

Rev. ac Rel. D. Antonius Sigismundus ex Illuſtriff. Familia L. B. Jöchlinger de Jochenſtein, Ord. S. Aug. Colleg. Eccl. ad S. Vitum in Pöllau Can. Regn. SS. Theol. in 1. annum Auditor.

Rev. ac Rel. D. Felicianus Leopoldus ex Illuſtriff. Familia L. B. & Dominorum de & in Stadl, Ord. S. Aug. Colleg. Eccl. ad S. Vitum in Pöllau Canon. Reg. SS. Theol. in 1. annum Auditor, Presbyter.

Rev. D. Joannes Khobrer, Carinthus Genſiforenſis, SS. Theol. in 1. annum Auditor, Presbyter.

D. Joſephus Antonius Zeller, Helvetus, SS. Theol. in 1. annum Auditor.

D. Maximilianus Maria Joſephus Spindler, Prænobilis Suevus Auguſtanus, SS. Canonum Auditor.

Pro-

*Problemata in actu
decisa.*

- I. An Tacitus, an Aristoteles morum Magister melior?
- II. An hostes gladiô, an bella profligare consiliô gloriosius?

O. A. M. D. G.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS #

00000320924

